

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 105004/I/2016/2268310429

MEDZINÁRODNÝ SÚDNY DVOR A JEHO ČINNOSŤ

Diplomová práca

2016

Soňa Pagurková

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

MEDZINÁRODNÝ SÚDNY DVOR A JEHO ČINNOSŤ

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia
Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného práva
Vedúci záverečnej práce: prof. JUDr. Stanislav Mráz, CSc.

Bratislava 2016

Soňa Pagurková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som diplomovú prácu s názvom „Medzinárodný súdny dvor a jeho činnosť“ vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

Pod'akovanie

Týmto sa chcem poďakovať môjmu vedúcemu diplomovej práce, prof. JUDr. Stanislavovi Mrázovi CSc., za usmernenie, ochotu, cenné rady a pripomienky pri písaní tejto diplomovej práce.

ABSTRAKT

PAGURKOVÁ, Soňa: Medzinárodný súdny dvor a jeho činnosť - Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodného práva. – Vedúci záverečnej práce: prof. JUDr, Stanislav Mráz, CSc. – Bratislava: FMV EU, 2016, 90 s.

Cieľom diplomovej práce je objasniť činnosť Medzinárodného súdneho dvora. Približuje pri tom špecifiká Medzinárodného súdneho dvora, opisuje jeho fungovanie a analyzuje jeho činnosť a jurisdikciu. Osobitná pozornosť je v práci venovaná sporovému a posudkovému konaniu. Práca sa skladá zo 4 kapitol a obsahuje 2 tabuľky. Prvá kapitola je venovaná teoretickým východiskám Medzinárodného súdneho dvora, jeho fungovaniu, činnosti a jurisdikcii. Druhá kapitola sa zaoberá cieľom a metodikou diplomovej práce. Tretia kapitola obsahuje analýzu posudkovej činnosti Medzinárodného súdneho dvora na príklade posudku z roku 1996 týkajúceho sa legálnosti použitia jadrových zbraní. Štvrtá kapitola analyzuje sporové konanie na príklade rozsudku z roku 1962 týkajúceho sa územnej suverenity nad chrámom Preah Vihear.

Kľúčové slová: Medzinárodný súdny dvor, posudkové konanie, sporové konanie, jadrové zbrane, chrám Preah Vihear

ABSTRACT

PAGURKOVÁ, Soňa: Proceedings of the International Court of Justice – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Law. Tutor: prof. JUDr, Stanislav Mráz, CSc. – Bratislava: FIR EU, 2016, 90 p.

The main objective of this thesis is to clarify the proceedings of the International Court of Justice. It presents the particularity of the International Court of Justice, describes its functioning and analyzes its activity and jurisdiction. Particular regard is devoted to the advisory proceedings and contentious proceedings. The thesis consists of four chapters and contains 2 tables. The first chapter is devoted to the theoretical basis of the International Court of Justice, its functioning, activities and jurisdiction. The second chapter focuses on the methodology and main objectives of thesis. The third chapter provides analysis of advisory proceedings of the International Court of Justice on the example of the Advisory Opinion of the Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons of 1996. The fourth chapter analyzes the contentious proceedings of the International Court of Justice on the example of the Judgment of the Case Concerning the Temple of Preah Vihear of 1962.

Key words: International Court of Justice, advisory proceedings, contentious proceedings, nuclear weapons, Temple Preah Vihear

Obsah

Zoznam skratiek	8
Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	10
1.1 História vzniku Medzinárodného súdneho dvora	11
1.2 Organizačná štruktúra Medzinárodného súdneho dvora	13
1.3 Jurisdikcia Medzinárodného súdneho dvora	16
1.3.1 Sporové konanie	17
1.3.2 Posudkové konanie	19
2 Ciele a metodika práce	21
3 Analýza posudku vydaného Medzinárodným súdnym dvorom týkajúceho sa legálnosti použitia jadrových zbraní	22
3.1 Legálnosť použitia jadrových zbraní štátom v ozbrojenom konflikte (žiadosť o posudok od WHO)	23
3.1.1 Oprávnenosť WHO podať žiadosť o posudok	24
3.1.2 Právna povaha otázky	25
3.1.3 Vznik právnej otázky v rámci činnosti WHO	25
3.1.4 Stanoviská sudcov MSD	28
3.2 Legálnosť použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní (žiadosť o posudok od VZ OSN)	30
3.2.1 Oprávnenosť VZ OSN podať žiadosť o posudok	31
3.2.2 Formulácia a interpretácia právnej otázky	33
3.2.3 Použiteľné právo	34
3.2.4 Jedinečné charakteristiky jadrových zbraní	35
3.2.5 Výklad noriem Charty OSN regulujúcich použitie sily alebo hrozbu použitia sily	36
3.2.6 Právo ozbrojených konfliktov	37
3.2.7 Jadrové odzbrojenie	41

3.2.8	Posudok Medzinárodného súdneho dvora	42
3.2.9	Stanoviská sudcov	44
3.3	Zhrnutie	48
4	Analýza rozsudku vydaného Medzinárodným súdnym dvorom týkajúceho sa chrámu Preah Vihear	50
4.1	Konanie vo veci predbežných námietok týkajúcich sa prekážok konania	50
4.1.1	Prvá predbežná námietka týkajúca sa prekážok konania	52
4.2	Konanie vo veci skutkovej podstaty v spore o územnej suverenite nad chrámom Preah Vihear	54
4.2.1	Písomné konanie	54
4.2.2	Ústne konanie	54
4.2.3	Určenie hranice podľa Zmluvy z roku 1904	56
4.2.4	Záväznosť a prijatie vypracovaných máp	57
4.2.5	Rozsudok Medzinárodného súdneho dvora	60
4.2.6	Stanoviská sudcov	60
4.2.7	Udalosti po vydaní rozsudku	62
4.3	Konanie vo veci interpretácie rozsudku MSD z 15. júna 1962	62
4.3.1	Žiadosť Kambodže	63
4.3.2	Dočasné opatrenia zavedené MSD	66
4.3.3	Interpretácia rozsudku MSD z 15. júna 1962	72
4.3.4	Rozsudok Medzinárodného súdneho dvora o interpretácii rozsudku z roku 1962	75
4.3.5	Stanoviská sudcov	76
4.3.6	Zhrnutie	76
	Záver	78
	Zoznam použitej literatúry	81

Zoznam skratiek

ASEAN	Združenie národov juhovýchodnej Ázie
BR OSN	Bezpečnostná rada Organizácie spojených národov
MSD	Medzinárodný súdny dvor
OSN	Organizácia spojených národov
SDMS	Stály dvor medzinárodnej spravodlivosti
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru
VZ OSN	Valné zhromaždenie Organizácie spojených národov
WHA	Svetové zdravotnícke zhromaždenie
WHO	Svetová zdravotnícka organizácia

Úvod

Rozvoj spolupráce v rámci medzinárodného spoločenstva mal za následok aj vznik sporov medzi jeho členmi. Organizácia spojených národov, ktorej hlavným cieľom je zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, vo svojom zakladajúcom dokumente definuje aj prostriedky mierového riešenia sporov, medzi ktoré patrí okrem iných aj súdne konanie. Medzinárodný súdny dvor predstavuje hlavný súdny orgán OSN. Jeho úlohou je rozhodovať právne spory v súlade s medzinárodným právom a poskytovať poradné posudky o právnych otázkach, ktoré mu boli adresované orgánmi OSN alebo ich špecializovanými agentúrami.

Cieľom tejto diplomovej práce je priblížiť špecifiká Medzinárodného súdneho dvora, opísať jeho fungovanie a analyzovať jeho činnosť a jurisdikciu. Zameriavame sa predovšetkým na sporové a posudkové konanie Medzinárodného súdneho dvora.

Prvá časť práce je zameraná na teoretické východiská Medzinárodného súdneho dvora. Opiera sa o diela slovenských aj zahraničných autorov, ktorý sa problematike MSD venujú, ale taktiež o oficiálne dokumenty, ktoré upravujú činnosť MSD – Chartu OSN, Štatút MSD a Rokovací poriadok MSD. Táto časť práce opisuje históriu vzniku MSD, organizačnú štruktúru, zloženie a fungovanie. Zameriava sa najmä na jurisdikciu MSD kde podrobne opisuje sporové a posudkové konanie pred Medzinárodným súdnym dvorom.

Praktická časť práce sa zameriava na dve prípadové štúdie, ktoré majú lepšie objasniť činnosť a postupy Medzinárodného súdneho dvora. Sústreďujeme sme sa na priebeh týchto konaní a detailnú analýzu posudku a rozsudku kde aplikujeme teoretické poznatky o fungovaní MSD.

Posudkové konanie MSD je predstavené prostredníctvom posudku z roku 1996 týkajúceho sa legálnosti použitia jadrových zbraní. Tento posudok je považovaný za jeden z najkontroverzejších posudkov vydaných MSD a okrem analýzy samotného posudku nám pomáha demonštrovať oprávnenosť žiadostí o posudok.

Sporové konanie je analyzované na príklade rozsudku z roku 1962 týkajúceho sa územnej suverenity nad chrámom Preah Vihear. Tento rozsudok dlhotrvajúceho sporu o chrám a okolie chrámu Preah Vihear medzi Kambodžou a Thajskom je dôležitý nie len kvôli samotnému rozsudku teritoriálneho sporu, ale taktiež kvôli žiadosti o výklad rozsudku z roku 1962.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Medzinárodné právo verejné pôvodne podporovalo vzájomné vzťahy medzi štátmi a prispievalo ku koexistencii štátov v medzinárodnom spoločenstve. Avšak cieľ tohto práva sa postupom času preorientoval z koexistencie štátov na ich spoluprácu. „Medzinárodné právo možno definovať ako ucelený, rozvíjajúci sa súbor právnych pravidiel, ktoré upravujú vzťahy medzi subjektmi medzinárodného práva, predovšetkým medzi suverénnymi štátmi.“¹ Tieto vzťahy sú základom mierovej existencie a plynulého vývoja medzinárodného spoločenstva. Subjektmi medzinárodného práva verejného sú jednotky, ktoré majú spôsobilosť na práva a povinnosti, spôsobilosť na právne úkony a ktoré medzinárodné právo tvoria. Spolu s medzinárodným právom verejným sa rozvíjajú a prispôbujú potrebám spoločenstva a v súčasnosti za základné subjekty medzinárodného práva považujeme suverénne štáty, národ, povstalcov a medzinárodné organizácie.

Spolu so štátmi sú pre túto prácu významné práve medzinárodné organizácie. Ide o združenia štátov, ktoré boli vytvorené na základe medzinárodnej zmluvy na vykonávanie určitých cieľov a to vo vlastnom mene a prostredníctvom vlastných orgánov. Prvou stálou politickou medzinárodnou organizáciou sa stala Spoločnosť národov, ktorá vznikla v roku 1919. Táto organizácia však bola neúspešná a v roku 1946 ju nahradila Organizácia spojených národov (OSN), ktorá pôsobí až dodnes. OSN bola založená na základe Charty OSN, ktorá vstúpila do platnosti 24. októbra 1945. Základné zásady OSN sú obsiahnuté v čl. 2 Charty OSN. Vymedzujú správanie sa OSN a jej členov pri napĺňaní cieľov, a okrem iného stanovujú aj zásadu mierového urovnávania sporov medzi členskými štátmi. Hlavnými prostriedkami mierového riešenia sporov sú: vyjednávanie, sprostredkovanie, zmierovacie konanie, rozhodcovské konanie a súdne konanie.² „Medzinárodné súdne konanie je rozhodovanie medzinárodných sporov právnej povahy zborom stálych sudcov z povolania na základe medzinárodného práva a v pevných procesných formách.“³ K vzniku súdov medzinárodného meradla dochádza až v 20. storočí.⁴

¹ Mráz, S.: *Medzinárodné právo verejné*. 2001. s. 14

² Čl. 33 Charty OSN

³ Mráz, S.: *Medzinárodné právo verejné*. 2001. s. 215

⁴ Klučka, J.: *Medzinárodné právo verejné (všeobecná časť)*. 2004. s. 150

1.1 História vzniku Medzinárodného súdneho dvora

V dôsledku vzniku prvej svetovej vojny a jej ničivých následkov prišlo medzinárodné spoločenstvo s iniciatívou založenia medzinárodnej organizácie, ktorej úlohou by bola demilitarizácia, udržanie svetového mieru a bezpečnosti a predovšetkým prevencia pred ďalšími vojnovými konfliktmi. Takouto medzinárodnou organizáciou sa stala Spoločnosť národov, ktorá bola založená 28. júna 1919 podpísaním Versaillskej mierovej zmluvy. Na základe čl. 14 Paktu Spoločnosti národov sa prvým súdom s celosvetovou pôsobnosťou stal *Stály dvor medzinárodnej spravodlivosti (SDMS)*. Jeho úlohou bolo vytvoriť ucelený systém dostupných metód riešenia sporov medzinárodného charakteru. Štatút tohto dvora bol prijatý Spoločnosťou národov 13. decembra 1920 a nadobudol platnosť 8. októbra 1921. Tento súd bol príslušný rozhodovať spory medzinárodného charakteru medzi jednotlivými členmi, ale taktiež poskytovať stanoviská k sporom alebo otázkam, ktoré boli predložené Radou alebo Zhromaždením Spoločnosti národov. Počas svojho pôsobenia prijal 88 rozhodnutí, z ktorých bolo 31 rozsudkov, 27 posudkov a 30 nariadení.⁵ Stály dvor medzinárodnej spravodlivosti tvorilo 15 sudcov, ktorí boli volení súčasne a nezávisle Radou a Zhromaždením Spoločenstva národov a sídlil v Mirovom paláci v Haagu. V dôsledku napätej situácie vo svete sa jeho posledné stretnutie datuje na 4. decembra 1939 avšak formálne rozpustený bol až rezolúciou prijatou 18. apríla 1946 na poslednom zasadnutí Zhromaždenia Spoločnosti národov. Spolu s neúspechom Spoločnosti národov a jej následným zánikom v apríli 1946 zanikol aj Stály dvor medzinárodnej spravodlivosti, ktorý však už od roku 1939 nevykonával žiadnu činnosť.⁶

So vznikom Organizácie spojených národov, ktorá bola založená 24. októbra 1945 vznikol aj *Medzinárodný súdny dvor (MSD)*, ako jeden zo šiestich hlavných orgánov OSN. Stal sa hlavným súdnym orgánom OSN a svoju činnosť začal oficiálne vykonávať v apríli 1946, po zániku Stáleho dvora medzinárodnej spravodlivosti. Hoci OSN a SDMD sú považované za dva samostatné orgány, existuje medzi nimi formálne aj materiálne prepojenie. Pod formálnym prepojením rozumieme Štatút MSD, ktorý vychádza zo štatútu SDMS. Materiálne prepojenie predstavujú zhodné rokovacie poriadky týchto súdov. Navyše zánik SDMS nespôsobil zánik jeho jurisdikcie ale prechod tejto jurisdikcie pod MSD. Oficiálne prvým predsedom MSD sa stal José Gustavo Guerrero, ktorý bol zároveň

⁵ Valúch, J. – Rišová, M. – Seman, R.: *Právo medzinárodných organizácií*. 2011. s. 105

⁶ International Court of Justice: *History*. [cit.2015-31-05]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=1#Permanent>>

aj posledným predsedom Stáleho dvora medzinárodnej spravodlivosti. Medzinárodný súdny dvor, podobne ako Stály dvor medzinárodnej spravodlivosti sídli v Mierovom paláci v Haagu, a ako jediný z hlavných orgánov OSN nemá svoje sídlo v New Yorku. Právnym základom činnosti MSD je:⁷

- Charta OSN (kapitola XIV, čl. 92 až 96, a niektoré ustanovenia kapitoly VI, hlavne čl. 36, ods. 3);
- Štatút Medzinárodného súdneho dvora (zákon č. 30/1947 Zb.), ktorý je založený na štatúte Stáleho dvora medzinárodnej spravodlivosti a je neoddeliteľnou súčasťou Charty OSN (čl. 92);
- Rokovací poriadok dvora, vypracovaný sudcami na základe čl. 30 Štatútu.

Keďže Štatút MSD predstavuje integrálnu časť Charty OSN, tak všetky členské štáty OSN sú *ipso facto* stranami zúčastnenými na Štatúte MSD.⁸ To však neznamená, že štáty, ktoré nie sú členskými štátmi OSN nemôžu riešiť svoje spory pred MSD. Podľa článku 93 ods. 2 Charty OSN sa štáty, ktoré nie sú členom OSN môžu stať stranou zúčastnenou na Štatúte MSD za podmienok, ktoré v každom prípade určí Valné zhromaždenie OSN (VZ OSN) na odporúčanie Bezpečnostnej rady OSN (BR OSN). „Tieto podmienky zahŕňajú záväzok prijať ustanovenia Štatútu Medzinárodného súdneho dvora, vykonať jeho rozhodnutia podľa čl. 94 Charty OSN, a primerane prispievať na výdavky dvora. Nečlenským štátom OSN, ktoré sa stali stranami zúčastnenými na Štatúte Medzinárodného súdneho dvora takýmto spôsobom, napríklad Lichtenštajnsko, Nauru, San Marino alebo Švajčiarsko, sa priznáva právo voliť sudcov Medzinárodného súdneho dvora a zúčastňovať sa na konaní o zmene jeho Štatútu.“⁹ Zároveň Bezpečnostná rada OSN stanovuje, že štáty, ktoré sa v budúcnosti plánujú stať členskými štátmi OSN môžu prijať príslušnosť k MSD jednostrannou deklaráciou, v ktorej vyjadria súhlas byť viazaný so Štatútom a rozhodnutiami MSD.¹⁰

⁷ Mráz, S. – Poredoš, F. – Vršanský, P.: *Medzinárodné verejné právo*. 2003. s. 317

⁸ Čl. 93 ods. 1 Charty OSN

⁹ Klučka, J.: *Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť) – Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2011. s. 171

¹⁰ Security Council: *Resolution of 15 October 1946*. [cit.2015-03-06]. Dostupné na internete: <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/9\(1946\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/9(1946))> s. 1

1.2 Organizačná štruktúra Medzinárodného súdneho dvora

Organizačná štruktúra Medzinárodného súdneho dvora je upravená v Kapitole I. Štatútu Medzinárodného súdneho dvora. MSD sa skladá z 15 nezávislých sudcov volených na deväť rokov pričom každé tri roky sa volí päť sudcov, ktorí sú po skončení svojho obdobia zvoliteľní znova. Členov MSD volí samostatne Valné zhromaždenie OSN a Bezpečnostná rada OSN zo zoznamu osôb navrhnutých národnými skupinami v Stálom arbitrážnom dvore, a to absolútnou väčšinou všetkých hlasov členských štátov. Voľba sudcov sa uskutočňuje na každoročnom jesennom zasadnutí VZ OSN v New Yorku, pričom zvolení sudcovia nastupujú do svojej funkcie 6. februára nasledujúceho roka.¹¹ Kandidáti musia byť osoby vysokej morálnej úrovne, spôsobilí vykonávať najvyššie súdne pozície a uznávaní znalcovia medzinárodného práva. Čl. 3 ods. 1 Štatútu upravuje požiadavku na rôzne národnosti sudcov MSD, keďže nemôžu byť príslušníkmi toho istého štátu a zároveň čl. 9 Štatútu vyžaduje zastúpenie hlavných foriem civilizácie a hlavných právnych sústav sveta. „Táto požiadavka sa priamo premieta do zloženia Medzinárodného súdneho dvora, a to tak, že z Afriky sú volení traja sudcovia, z Latinskej Ameriky a Severnej Ameriky traja, z Ázie traja, zo západnej Európy a iných štátov štyria a zo strednej a východnej Európy dvaja.“¹² Takto zložený zbor sudcov predstavuje plénum (plný počet).

Na čele stojí predseda, ktorého si spomedzi seba každé tri roky zvolia členovia Dvora tajným hlasovaním. Predseda Medzinárodného súdneho dvora vedie zasadnutia MSD, dozerá na jeho činnosť a administratívu, a v prípade rovnosti hlasov má rozhodujúci hlas¹³. Od 6. februára 2015 je predsedom Francúz Ronny Abraham, ktorý nahradil na mieste predsedu slovenského sudcu Petra Tomku. Spolu s predsedom je na tajnom hlasovaní zvolený aj podpredseda, ktorý zastupuje predsedu v jeho neprítomnosti. Na to, aby mohol byť MSD zostavený je postačujúce kvórum, ktoré tvorí deväť sudcov. Uznáva sa jednoduchou väčšinou prítomných sudcov a v prípade rovnosti hlasov je rozhodujúcim hlas predsedu alebo jeho zástupcu.

Štatút Medzinárodného súdneho dvora pozná aj inštitút tzv. *ad hoc sudcov*. V prípade, ak v Medzinárodnom súdnom dvore zasadá sudca štátnej príslušnosti len jednej

¹¹ International Court of Justice: *Members of the Court*. [cit.2015-20-10]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=2>>

¹² Klučka, J.: *Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť)* – Druhé, doplnené a prepracované vydanie. 2011. s. 173

¹³ Čl. 12 Rokovacieho poriadku Dvora (1978)

zo sporových strán, druhá strana si môže zo zoznamu osôb navrhnutých národnými skupinami v Stálom arbitrážnom dvore vybrať osobu sudcu svojej štátnej príslušnosti. Ak v Medzinárodnom súdnom dvore nezasadá sudca štátnej príslušnosti žiadnej zo sporových strán, môžu si obe tieto sporové strany vybrať sudcu zo zoznamu osôb navrhnutých národnými skupinami v Stálom arbitrážnom dvore.¹⁴ V takýchto prípadoch sa môže počet sudcov MSD zvýšiť na 16 resp. na 17. Ad hoc sudcovia sa síce nezarátavajú do kvóra, avšak dočasne sa zúčastňujú pojednávania sporu ako právoplatní členovia. Účelom takéhoto postupu je zabezpečenie rovnakého postavenia všetkých účastníkov konania. Ad hoc sudcovia však naďalej musia konať nezávisle.

Nezávislosť sudcov Medzinárodného súdneho dvora je zabezpečená viacerými spôsobi: ¹⁵

- žiadny člen Dvora nesmie vykonávať politickú alebo správnu funkciu alebo byť v inom zamestnaní, ktoré by malo povahu povolania (čl. 16 ods. 1 Štatútu)
- člen Dvora nemôže vystupovať v nijakom prípade v konaní pred Dvorom ako zástupca, poradca alebo obhajca (čl. 17 ods. 1 Štatútu)
- členovia Dvora používajú pri výkone svojich úloh diplomatické imunity a výsady (čl. 19 Štatútu)
- každý člen Dvora, predtým ako sa ujme svojho úradu, na verejnom zasadnutí Dvora slávnostne vyhlási, že svoje úlohy bude vykonávať nestranne a svedomito (čl. 20 Štatútu)
- pokiaľ ide o ich funkcie, sudcovia majú rovnocenné postavenie, bez ohľadu na vek, poradie zvolenia a počet odpracovaných rokov (Rokovací poriadok 1978, čl. 3 ods.1)

Sporové strany môžu požiadať, aby spor rozhodol senát. Prvýkrát o spore rozhodoval senát v roku 1983.¹⁶ Podľa čl. 26 Štatútu môže MSD vytvoriť jeden alebo viac špecializovaných senátov tvorených tromi alebo viacerými sudcami, ktorí sa zaoberajú určitým sporom. Menší počet sudcov však neznamená menšiu dôležitosť sporu. Výhodou týchto senátov je nie len ich špecializácia a možnosť konania v zrýchlenom konaní ale taktiež možnosť sporových strán ovplyvňovať zloženie týchto senátov, keďže podľa čl. 26 ods. 2 Štatútu sú tieto senáty vytvorené „so súhlasom sporových strán“. Rozhodnutia

¹⁴ Čl. 31 ods. 2-3 Štatútu MSD

¹⁵ Vršanský, P. – Valúch, J. – at al.: *Medzinárodné právo verejné – Všeobecná časť*. s. 272

¹⁶ Seidl-Hohenveldern, I.: *Mezinárodní právo veřejné*. 2001. s. 327

prijaté v senátoch predstavujú rozsudky celého MSD. Podľa Štatútu MSD existujú tri druhy senátov:

1. *Senát pre skrátené konanie*, ktorý je každoročne tvorený piatimi sudcami vrátane predsedu a podpredsedu MSD a dvoma náhradníkmi, ktorého úlohou je urýchliť konanie pred MSD.¹⁷
2. *Špecializované senáty*, ktoré sú zložené z troch a viacerých sudcov a riešia určité kategórie sporov (napr. dopravy, práce, komunikácie).¹⁸
3. *Ad hoc senát*, ktorý pozostáva z počtu sudcov stanoveného dohodou medzi sporovými stranami.¹⁹

Aktuálne zloženie Medzinárodného súdneho dvora:²⁰

Predseda: Ronny Abraham (Francúzsko)

Podpredseda: Abdulqawi Ahmed Yusuf (Somálsko)

Sudcovia: Hisashi Owada (Japonsko)

Peter Tomka (Slovensko)

Mohamed Bennouna (Maroko)

Antônio Augusto Cançado Trindade (Brazília)

Christopher Greenwood (Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska)

Xue Hanqin (Čína)

Joan E. Donoghue (Spojené štáty americké)

Giorgio Gaja (Taliansko)

Julia Sebutinde (Uganda)

Dalveer Bhandari (India)

Patrick Lipton Robinson (Jamajka)

James Richard Crawford (Austrália)

Kirill Gevorgian (Ruská federácia)

Tajomník: Philippe Cuvreur (Belgicko)

Medzinárodný súdny dvor zastáva 2 funkcie – funkciu súdneho orgánu ale taktiež funkciu orgánu medzinárodnej organizácie. Z tohto dôvodu má MSD samostatný

¹⁷ Čl. 29 Štatútu MSD

¹⁸ Čl. 26, ods. 1 Štatútu MSD

¹⁹ Čl. 26, ods. 2 Štatútu MSD

²⁰ International Court of Justice: *Current Members*. [cit.2015-31-05]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=2&p3=1>>

administratívny orgán a teda nepodlieha Sekretariátu OSN. Tento trvalý administratívny orgán MSD sa nazýva *Register* a plní úlohy sekretariátu (administratívne a technické zabezpečenie) ale aj úlohy súdnej (asistencia pri súdnych sporoch) a diplomatickej povahy (organizovanie oficiálnych návštev a udržiavanie medzinárodných kontaktov). Register tvoria tri oddelenia²¹, technické divízie a sekretariáty členov MSD. V súčasnosti je tvorený približne 100 úradníkmi, ktorí sú menovaní MSD alebo tajomníkom. Takisto ako sudcovia MSD, aj členovia Registra majú priznané diplomatické výsady a imunity. Na čele Registra stojí tajomník, ktorý riadi činnosť Registra, komunikuje s MSD, zaznamenáva dokumenty a zápisnice, eviduje všetky prípady a zúčastňuje sa rokovaní MSD a senátov. Je zodpovedný za spisovanie zápisníc z týchto stretnutí a podpisovanie rozsudkov a stanovísk MSD. Taktiež je zodpovedný za prípravu návrhu rozpočtu a jeho realizáciu. Súčasným tajomníkom MSD je Belgičan Philippe Couvreur, ktorý zastáva túto funkciu od roku 2000. Zástupca tajomníka poskytuje podpornú činnosť tajomníkovi, zastupuje ho v jeho neprítomnosti a má na starosti archív.²²

1.3 Jurisdikcia Medzinárodného súdneho dvora

Jurisdikcia MSD je fakultatívna, čo znamená, že sporovým stranám, ktorými môžu byť len štáty, nemôže byť vnútená, a musia s ňou vyjadriť súhlas. Dokonca ani BR OSN nemôže dať podnet na začatie konania, a môže konanie pred MSD len odporučiť.²³ „Štáty zakladajú príslušnosť MSD pre právny spor:

- *kompromisom* – dohodou o predložení sporu k jeho rozhodnutiu,
- *doložkou o obligatórnej jurisdikcii dvora* – skôr uzavretou zmluvou, resp. doložkou obsiahnutou v takejto zmluve, v ktorej prijímajú jurisdikciu dvora pre určitú kategóriu prípadných budúcich sporov,
- *jednostranným opčným vyhlásením* – je záväzná za podmienky reciprocity, teda voči štátom, ktoré učinili rovnaké vyhlásenia. Platnosť opčného prehlásenia možno obmedziť na určité obdobie, spravidla päť alebo desať rokov, alebo ho viazať na istú podmienku, napr. že rovnaké prehlásenie učiní určitý počet štátov alebo určité vymenované štáty.“²⁴

²¹ Právne oddelenie, Jazykové oddelenie, Informačné oddelenie.

²² International Court of Justice: *The Registry*. [cit.2015-03-06]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/registry/index.php?p1=2t>>

²³ David, V. – Sladký, P. – Zbořil, F.: *Medzinárodné právo verejné*. 2004. s. 367

²⁴ Mráz, S. – Poredoš, F. – Vršanský, P.: *Medzinárodné právo verejné*. 2003. s. 319

Medzinárodný súdny dvor nemá legislatívnu funkciu a teda netvorí medzinárodné právo. Jeho úlohou je rozhodovať právne spory v súlade s medzinárodným právom a poskytovať poradné posudky o právnych otázkach, ktoré mu boli adresované orgánmi OSN alebo ich špecializovanými agentúrami. Jeho činnosť môžeme podľa právneho charakteru rozdeliť na sporové a posudkové konanie.

„Medzinárodný súdny dvor:

- rozhoduje spory právnej povahy medzi suverénnymi štátmi;
- v zmysle čl. 96 Charty OSN podáva na požiadanie VZ OSN, BR OSN alebo iných orgánov a medzinárodných organizácií zmocnených k tomu VZ OSN, posudky o právnych otázkach vyplývajúcich z ich činnosti.“²⁵

1.3.1 Sporové konanie

Sporovými stranami MSD môžu byť len suverénne štáty, ktoré sú členmi OSN alebo štáty, ktoré pristúpili k Štatútu MSD prípadne prijali jeho jurisdikciu.²⁶ Fyzické osoby, právnické osoby ani medzinárodné organizácie nemôžu byť sporovými stranami. Samotné konanie začína oznámením kompromisu alebo podaním písomnej žaloby. Spory sa Medzinárodnému súdnemu dvoru podávajú podľa okolností buď oznámením osobitnej dohody, alebo podaním žaloby zaslanej tajomníkovi dvora. V oboch prípadoch treba označiť predmet sporu a strany.²⁷ Úlohou MSD je rozhodovať spory podľa medzinárodného práva a preto ako podklad pri rozhodovaní zohľadňuje medzinárodné zmluvy; medzinárodné obyčaje; všeobecné právne zásady uznané civilizovanými národmi; a súdne rozhodnutia a náuku najviac kvalifikovaných odborníkov medzinárodného práva.²⁸ V prípade, že sa na tom sporové strany dohodnú, môže rozhodovať *ex aequo et bono*, t.j. na základe dobra a spravodlivosti, ktoré dáva sporovým stranám autonómiu vôle s konkrétnymi právnymi dôsledkami.²⁹ V takomto prípade rozhoduje MSD na základe zásady spravodlivého prístupu, pravidiel slušnosti, spravodlivosti a rozumnosti.

Konanie pred Medzinárodným súdnym dvorom má pevne stanovené procesné pravidlá upravené v Štatúte a v Rokovacom poriadku. Samotné konanie pred MSD prebieha v dvoch etapách: v písomnej a v ústnej. *Písomná časť* pozostáva z rozoslania spisov, odpovedí, replík a všetkých potrebných dokladov MSD a sporovým stranám. MSD

²⁵ Vršanský, P. – Valúch, J. – at al.: *Medzinárodné právo verejné – Všeobecná časť*. s. 272

²⁶ Čl. 34 Štatútu MSD

²⁷ Čl. 40 ods. 1 Štatútu MSD

²⁸ Čl. 38 ods. 1 Štatútu MSD

²⁹ Čl. 38 ods. 2 Štatútu MSD

však sporové strany vyzýva, aby písomné konanie „nezahľcovali“ množstvom príloh. Po písomnej časti nasleduje *ústna*, ktorá pozostáva z vypočutia svedkov, znalcov, splnomocnencov, poradcov, právnych zástupcov ale aj tretích strán, ktoré sa domnievajú, že by nejaký ich záujem právnej povahy mohol byť rozhodnutím v spore dotknutý. Pre tretie strany zúčastnené v spore nie sú rozhodnutia MSD záväzné. Ústne konanie je ukončené vtedy, keď zúčastnené strany využijú všetky vhodné procesné prostriedky na uplatnenie svojich nárokov a vyvrátenie nárokov druhej strany.³⁰ „Medzinárodný súdny dvor dbá o procesnú rovnosť účastníkov konania vo vzťahu k ich právam v písomnej a ústnej časti súdneho konania a podkladom pre jeho rozhodnutie môže byť len skutkový stav veci ustálený a preukázaný počas súdneho konania.“³¹

Rozhodnutie MSD je vyhlásené verejne, má formu rozsudku a pre sporové strany je záväzné a konečné. Žiadosť o opätovné preskúmanie rozsudku je prípustná len v prípade, že by sa objavila skutočnosť podstatného významu, ktorá by nebola v čase vynesenia rozsudku známa. Túto možnosť majú sporové strany len do šiestich mesiacov po tom, ako vyšla daná skutočnosť najavo, po desiatich rokoch táto možnosť zaniká.³² Článok 60 Štatútu MSD však dáva možnosť štátom podať aj žiadosť o výklad rozsudku, a to v prípade, ak dôjde k sporu vo veci významu alebo rozsahu rozsudku. Rozsudok predstavuje dvojjazyčný dokument vydaný v anglickom aj francúzskom jazyku a obsahuje tri základné časti:

- úvod, v ktorom sú uvedené mená zúčastnených sudcov a zástupcov strán
- skutkové a právne odôvodnenie, ktoré viedli súd k rozhodnutiu a tvrdenia účastníkov konania
- rozsudok ku konkrétnemu sporu

„Závazok sporových strán prijať a vykonať rozhodnutie súdu je vyjadrený jednak v čl. 94 ods. 1 Charty OSN a jednak v dokumente, ktorým strany uznávajú príslušnosť súdu v konkrétnom spore.“³³ V prípade ak jedna zo sporových strán neplní záväzok vyplývajúci z rozsudku môže sa druhá sporová strana obrátiť na BR OSN, ktorá môže zakročiť v súlade s kapitolou VI alebo kapitolou VII Charty OSN.

Spor však nemusí nevyhnutne skončiť vynesením rozsudku. Ak sporové strany dospejú k dohode o urovnaní sporu v priebehu konania môžu informovať MSD,

³⁰ Čl. 43 a čl. 63 Štatútu MSD

³¹ Klučka, J.: *Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť) – Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2011. s. 178

³² Potočný, M.: *Mezinárodní právo veřejné*. 1977. s. 379

³³ Valúch, J. – Řišová, M. – Šeman, R.: *Právo mezinárodních organizací*. 2011. s. 109

že si neželajú pokračovať v konaní. V takomto prípade urobí MSD alebo jeho predseda uznesenie o ukončení sporu a konkrétny spor je vymazaný zo zoznamu Medzinárodného súdneho dvora.

1.3.2 Posudkové konanie

„Účelom posudkovej právomoci Medzinárodného súdneho dvora je pomáhať politickým orgánom OSN, ako aj medzinárodným špecializovaným organizáciám napojeným na činnosť OSN riešiť spory a poskytnúť im usmernenie, pokiaľ ide o právne otázky, ktoré vznikli v ich činnosti.“³⁴ Posudkové konanie je upravené v kapitole IV Štatútu Medzinárodného súdneho dvora a od sporového konania sa líši predovšetkým tým, kto je oprávnený predkladať žiadosť o posudok, a taktiež právnou povahou rozhodnutia MSD. „Medzinárodný súdny dvor môže podať posudok o akejkoľvek právnej otázke na žiadosť VZ OSN alebo BR OSN.“³⁵ O posudok však môžu požiadať aj iné odborné organizácie a orgány OSN v právnych otázkach súvisiacich s ich činnosťou v prípade, že ich na to splnomocní Valné zhromaždenie. Fyzické osoby a štáty o posudok žiadať nemôžu. Medzinárodný súdny dvor však nie je povinný žiadosti vyhovieť a posudok podať, keďže článok 65 ods. 1 dáva MSD možnosť vlastného uváženia. „MSD je pri prejednávaní žiadostí o posudok oprávnený skúmať splnenie podmienok konania, t.j. či žiadosť o posudok podal oprávnený orgán alebo organizácia; či sa týka právnej otázky; a či právna otázka patrí do kompetencií žiadajúceho orgánu alebo organizácie.“³⁶

Štatút MSD neustanovuje osobitné pravidlá pre posudkové konanie avšak v článku 68 Štatútu pripúšťa použitie ustanovení pre sporové konanie v rozsahu, v akom ich súd uzná za použiteľné. Posudkové konanie začína podaním písomnej žiadosti, ktorá obsahuje otázku, ku ktorej sa má MSD vyjadriť a doklady, ktoré ju majú objasniť.³⁷ „Právne otázky, ktoré môžu byť predložené MSD vo všeobecnosti spadajú do troch kategórií. Môže ísť o otázku medzinárodného právneho problému; o nevyriešenú právnu otázku medzi dvoma štátmi, ktorú MSD predloží príslušný orgán; alebo sa práva

³⁴ Klučka, J.: *Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť)* – Druhé, doplnené a prepracované vydanie. 2011. s. 180

³⁵ Valúch, J. – Rišová, M. – Seman, R.: *Právo medzinárodných organizácií*. 2011. s. 110

³⁶ Klučka, J.: *Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť)* – Druhé, doplnené a prepracované vydanie. 2011. s. 179

³⁷ Čl. 65 ods. 2 Štatútu MSD

otázka predloží MSD, aby posúdil rozhodnutie správneho tribunálu.“³⁸ Po podaní písomnej žiadosti MSD osloví dotknuté členské ale aj nečlenské štáty medzinárodnej organizácie, ktorá žiada o stanovisko. Následne MSD pokračuje písomným aj ústnym konaním, ktorým zabezpečí relevantné informácie nevyhnutné na vydanie posudku. Všetky subjekty, ktoré sa zúčastňujú konania majú právo predložiť písomné vyhlásenie, ktoré je až do začatia ústneho konania dôverné. Ústne konanie zvyčajne začína dva mesiace po podaní písomnej žiadosti o stanovisko a je verejné. Dvor vyhlasuje posudky na verejnom zasadnutí, o ktorom bol upovedomený generálny tajomník a zástupcovia všetkých členov, ktorých sa prejednávajú otázka bezprostredne týka.³⁹

Posudky pozostávajú z troch častí: zhrnutia konania, odôvodnenia a konkrétneho stanoviska MSD. Posudkové konanie sa končí dorúčením poradného stanoviska generálnemu tajomníkovi OSN a zúčastneným stranám. Následne je publikované v *Zbierke súdnych rozhodnutí, poradných stanovísk a nariadení*. Hlavnou úlohou posudkového konania je poskytnutie právnej rady žiadajúcim orgánom alebo inštitúciám. Hoci ide o názory najvýznamnejších odborníkov, ktoré majú politický význam, posudky nie sú záväzné a ich uplatnenie v praxi závisí len od rozhodnutia dotknutých strán. Majú však veľkú morálnu hodnotu, často sú nástrojom diplomacie, prispievajú k posilneniu mieru a objasneniu a rozvoju medzinárodného práva. Žiadosti o posudky sa týkajú širokého spektra otázok – členstvo v medzinárodných organizáciách, výklad medzinárodných zmlúv, štatút územia, použitia jadrových zbraní atď. Do roku 2015 MSD zasadal v 26. posudkových konaniach.⁴⁰

³⁸ Eric De Brabandere: *Individuals in Advisory Proceedings Before the International Court of Justice: Equality of the Parties and the Court's Discretionary Authority*. [cit.2015-06-06]. Dostupné na internete: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2175429> s. 4

³⁹ Čl. 67 Štatútu MSD

⁴⁰ International Court of Justice: *List of advisory Proceedings*. [cit.2015-06-06]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=4&sort=1&p3=0>>

2 Ciele a metodika práce

Medzinárodný súdny dvor, jedna zo šiestich špecializovaných agentúr OSN, je jedinečný súdny orgán, ktorý tvorí integrálnu časť Organizácie spojených národov. Jeho úlohou je rozhodovať právne spory v súlade s medzinárodným právom a poskytovať poradné posudky o právnych otázkach, ktoré mu boli adresované orgánmi OSN alebo ich špecializovanými agentúrami. Cieľom tejto diplomovej práce je priblížiť špecifiká Medzinárodného súdneho dvora, opísať jeho fungovanie a analyzovať jeho činnosť a jurisdikciu.

Práca je rozdelená na teoretickú a praktickú časť. V teoretickej časti citujeme publikácie slovenských a zahraničných autorov ako Klučka, Mráz, Potočný, Siedl-Hohenveldern, Shahabuddeen, Valúch a Vršanský, ktorí sa zaoberajú problematikou Medzinárodného súdneho dvora. Opierame sa aj o oficiálne dokumenty, ktoré upravujú činnosť MSD ktorými sú Charta OSN, Štatút MSD a Rokovací poriadok MSD. Pomocou deskriptívnych metód opisujeme vznik a vývoj MSD, jeho zloženie, štruktúru a jurisdikciu, teda sporové a posudkové konanie.

V praktickej časti skúmame činnosť Medzinárodného súdneho dvora na základe dvoch prípadových štúdií. Posudkové konanie MSD analyzujeme na základe posudku týkajúceho sa legálnosti použitia jadrových zbraní. Sporové konanie je analyzované na základe rozsudku týkajúceho sa územnej suverenity nad chrámom Preah Vihear. Zameriavame sme sa na priebeh týchto konaní a detailný rozbor posudku a rozsudku kde aplikujeme teoretické poznatky o fungovaní MSD. Opierame sa o oficiálne dokumenty Medzinárodného súdneho dvora, ktoré zahŕňajú žiadosti o vydanie posudku a rozsudku, dokumenty predložené v písomnom konaní, zápisnice z ústnych konaní, samotné posudky a rozsudky a stanoviská jednotlivých sudcov.

Pri písaní tejto práce sme využívali predovšetkým teoretické metódy. Pomocou analýzy sme skúmali jednotlivé postupy konania Medzinárodného súdneho dvora, ktoré sme následne prostredníctvom komparácie porovnávali. Zistené poznatky sme aplikovali na konkrétne prípadové štúdie. Taktiež sme analyzovali poradné stanovisko Dvora pri posudkovom konaní a rozsudok pri sporovom konaní.

3 Analýza posudku vydaného Medzinárodným súdnym dvorom týkajúceho sa legálnosti použitia jadrových zbraní

Jadrové zbrane majú potenciál zničiť celú civilizáciu a ekosystém našej planéty. Napriek ich hrozivej sile však dodnes neexistuje právna úprava, ktorá by ich použitie zakazovala. Iniciatívy týkajúce sa zákazu použitia jadrových zbraní v ozbrojenom konflikte začali vznikať po bombardovaní Hirošimy a Nagasaki v 1945. Ich cieľom bolo zahrnúť jadrové zbrane do Ženevského protokolu, ktorý upravoval použitie chemických a biologických zbraní, a následne vytvoriť Dohovor o jadrových zbraniach, ktorý by ich použite úplne zakázal. Tieto iniciatívy však boli zablokované jadrovými mocnosťami, ktoré využili svoju moc vrátane veta v Bezpečnostnej rade OSN.⁴¹ V dôsledku vzniku Studenej vojny však tieto iniciatívy na čas utíchli a objavili sa opäť až v 90. rokoch. V máji 1992 bola spustená medzinárodná kampaň mimovládnych organizácií pod názvom *World Court Project*, ktorej cieľom bolo objasniť právne postavenie jadrových zbraní. Na čele tejto kampane stáli *Medzinárodný mierový výbor* (International Peace Bureau), *Lekári proti jadrovej vojne* (International Physicians for the Prevention of Nuclear War) a *Medzinárodné združenie právnikov proti jadrovým zbraniam* (International Association Against Nuclear Arms).⁴² Táto iniciatíva najprv úspešne presvedčila Svetovú zdravotnícku organizáciu (WHO) aby požiadala Medzinárodný súdny dvor o poradné stanovisko týkajúce sa legálnosti použitia jadrových zbraní štátom v ozbrojenom konflikte. Následne sa im podarilo presvedčiť dostatočný počet štátov, aby podporili rezolúciu Valného zhromaždenia OSN⁴³, na základe ktorej by bola Dvoru podaná žiadosť o posudok týkajúca legálnosti použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní. Hoci žiadosť o posudok predložená WHO bola neúspešná a Medzinárodným súdnym dvorom zamietnutá, žiadosti predloženej VZ OSN Dvor vyhovel a vydal posudok, ktorý sa dodnes považuje za jeden z najkontroverzejších.

⁴¹ Dewes, K. - Green R.: *The World Court Project: History and consequences*. In: *Canadian Foreign Policy Journal* [cit.2015-07-11]. Dostupné na internete: <http://www.disarmsecure.org/publications/papers/the_world_court_project_history_and_consequences.php>

⁴² Mohr, M.: *Advisory Opinion of the International Court of Justice on the legality of the use of nuclear weapons under international law – A few thoughts on its strengths and weaknesses*. In: *International Review of the Red Cross*, No. 316. [cit.2015-08-11]. Dostupné na internete: <<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jnfs.htm>>

⁴³ General Assembly.: *Resolution 49/75. General and complete disarmament*. [cit.2015-08-11]. Dostupné na internete: <<http://www.un.org/documents/ga/res/49/a49r075.htm>>

3.1 Legálnosť použitia jadrových zbraní štátom v ozbrojenom konflikte (žiadosť o posudok od WHO)

Listom zo dňa 27. augusta 1993 generálny riaditeľ Svetovej zdravotníckej organizácie oficiálne oznámil Registru MSD rozhodnutie Svetového zdravotníckeho zhromaždenia (WHA) predložiť MSD žiadosť o posudok. Otázka, ku ktorej sa mal Medzinárodný súdny dvor vyjadriť bola stanovená v Rezolúcii WHA 46.40, ktorá bola prijatá 14. mája 1993 a znela:

„S ohľadom na zdravotné a environmentálne dôsledky, malo by byť použitie jadrových zbraní štátom vo vojne alebo v inom ozbrojenom konflikte považované za porušenie jeho záväzkov vyplývajúcich z medzinárodného práva, vrátane Ústavy WHO?“⁴⁴

14. mája 1993 bola prijatá Rezolúcia WHA 46.40, ktorá sa odvolávala na rezolúcie WHA 34.38, WHA 36.28 a WHA 40.20 o dôsledkoch jadrovej vojny na zdravie a zdravotnícke služby, a okrem iného vyjadrovala aj obavy svetovej zdravotníckej komunity z pretrvávajúcej hrozby jadrových zbraní voči zdraviu a životnému prostrediu. Zároveň boli v tejto rezolúcii zdôraznené úlohy WHO, ktoré vyplývajú z jej Ústavy, a majú napomôcť dosiahnutiu cieľa WHO, ktorým je „dosiahnutie čo najvyššej možnej úrovne zdravia pre všetkých ľudí“⁴⁵. K hlavným úlohám WHO patrí pôsobiť ako riadiaca a koordinačná autorita v oblasti medzinárodnej zdravotníckej práce⁴⁶; navrhovať dohody, zmluvy a predpisy⁴⁷ a prijímať všetky nevyhnutné opatrenia na dosiahnutie cieľov WHO⁴⁸.

Na základe žiadosti o posudok MSD stanovil dátum 10. jún 1994 ako lehotu na podanie písomných stanovísk Svetovou zdravotníckou organizáciou a jej členskými štátmi, ktoré sú oprávnené vystupovať pred Súdom⁴⁹ – štáty, u ktorých je pravdepodobné, že dokážu poskytnúť informácie týkajúce sa predloženej otázky⁵⁰. Následne, na základe žiadostí viacerých oprávnených štátov, bola táto lehota predĺžená do 20. septembra 1994,

⁴⁴ International Court of Justice: *Request for Advisory Opinion*. [cit.2015-22-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7648.pdf>> s. 2

⁴⁵ World Health Organization: *Constitution of the World Health Organization*. [cit.2015-22-09]. Dostupné na internete: <http://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf> čl. 1

⁴⁶ Čl. 2, ods. a) Ústavy WHO

⁴⁷ Čl. 2, ods. k) Ústavy WHO

⁴⁸ Čl. 2, ods. v) Ústavy WHO

⁴⁹ International Court of Justice: *Request by WHO for an Advisory opinion, Order fixing time-limits*. [cit.2015-23-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/10317.pdf>>

⁵⁰ Čl. 66, ods. 2 Štatútu MSD

a zároveň súd stanovil dátum 20. jún 1995 ako lehotu na podávanie písomných vyjadrení k stanoviskám WHO a oprávnených členských štátov.⁵¹ Do stanoveného dátumu 20. septembra 1994 podalo písomné stanovisko 35 krajín⁵². Napriek tomu však počas písomného aj ústneho konania niektoré štáty spochybňovali príslušnosť MSD a namietali, že predkladaná otázka je politického, nie právneho charakteru, a že prekračuje rámec činnosti WHO.⁵³

MSD má právomoc podávať posudok o akejkoľvek právnej otázke na žiadosť akéhokoľvek orgánu, ktorý je na to oprávnený na základe Charty OSN.⁵⁴ O posudok môžu požiadať aj odborné organizácie a špecializované agentúry OSN, ktoré sú na to splnomocnené Valným Zhromaždením avšak žiadosť o posudok sa môže týkať len právnych otázok, ktoré súvisia s ich činnosťou.⁵⁵ Článok 65, ods. 1 Štatútu MSD však dáva MSD možnosť vlastného uváženia, či žiadosti o posudok vyhovie, a posudok vydá. „MSD je oprávnený skúmať, či boli splnené tri podmienky konania:

1. či žiadosť o posudok podal oprávnený orgán alebo organizácia,
2. či sa žiadosť o posudok týka právnej otázky,
3. či právna otázka vznikla v rámci činnosti žiadajúceho orgánu alebo organizácie.“⁵⁶

3.1.1 Oprávnenosť WHO podať žiadosť o posudok

Podľa článku 76 Ústavy WHO je Svetová zdravotnícka organizácia oprávnená podať MSD žiadosť o posudok týkajúci sa právnej otázky súvisiacej s jej činnosťou na základe splnomocnenia Valným zhromaždením OSN alebo na základe dohody medzi OSN a WHO. Zároveň, na základe článku 10, odseku 2 Zmluvy z 10. júla 1948 medzi OSN a WHO, „Valné zhromaždenie splnomocňuje WHO podávať na MSD žiadosti

⁵¹ International Court of Justice: *Request by WHO for an Advisory opinion, Extension of time-limit*. [cit.2015-23-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/10345.pdf>>

⁵² Austrália, Azerbajdžan, Filipíny, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, India, Írsko, Iránska islamská republika, Japonsko, Kazachstan, Kolumbia, Kostarika, Kórejská ľudovodemokratická republika, Litva, Malajzia, Mexiko, Moldavsko, Nauru, Nemecko, Nový Zéland, Nórska republika, Papua-Nová Guinea, Ruská federácia, Rwanda, Samoa, Saudská Arábia, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Spojené štáty americké, Srí Lanka, Šalamúnove ostrovy, Švédsko, Taliansko, Uganda a Ukrajina.

⁵³ International Court of Justice: *Legality of the use by a state of nuclear weapons in armed conflict - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-22-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7407.pdf>> čl. 14

⁵⁴ Čl. 65, ods. 1 Štatútu MSD

⁵⁵ Čl. 96, ods. 2 Charty OSN

⁵⁶ International Court of Justice: *Legality of the use by a state of nuclear weapons in armed conflict - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-22-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7407.pdf>> čl. 10

o posudky týkajúce sa právnych otázok súvisiacich s jej činnosťou.⁵⁷ Z toho teda jednoznačne vyplýva, že Svetová zdravotnícka organizácia bola oprávnená podať MSD žiadosť o posudok, a proti tomuto bodu nikto nenamietal, keďže Dvor už aj v minulosti súhlasil s žiadosťou o posudok podanou WHO.⁵⁸

3.1.2 Právna povaha otázky

Na to, aby mohol MSD pokračovať v posudkovom konaní musel ďalej odpovedať, či sa žiadosť o posudok týka právnej otázky, a nie politickej, ako namietali niektoré štáty. K takémuto problému sa MSD vyjadril už v prípade Západnej Sahary kde rozhodol, že položené otázky, ktoré „sú formulované z právneho hľadiska a vznášajú otázky týkajúce sa medzinárodného práva a sú vo svojej podstate vhodné na odpoveď na základe medzinárodného práva sú v zásade právne otázky“⁵⁹ Otázka, ku ktorej sa MSD mal vyjadriť je teda považovaná za právnu otázku. Skutočnosť, že táto otázka obsahuje aj politické hľadisko nestačí na to, aby ju zbavila aj charakteru právnej otázky, a teda aby zbavila MSD jeho právomoci vydať posudok týkajúci sa legálnosti správania sa štátov vzhľadom na ich povinnosti uložené medzinárodným právom.⁶⁰

3.1.3 Vznik právnej otázky v rámci činnosti WHO

Za účelom vymedzenia poľa pôsobnosti a rozsahu spôsobilosti medzinárodnej organizácie je nevyhnutné odvolávať sa na relevantné pravidlá medzinárodnej organizácie, v prvom rade na jej ústavu. Základnou zložkou medzinárodných organizácií sú aj multilaterálne zmluvy, na ktoré sa vzťahujú všeobecné pravidlá výkladu zmlúv.⁶¹ „Zmluva sa musí vykladať dohodou, v súlade s obvyklým významom, ktorý sa dáva výrazom v zmluve v ich celkovej súvislosti, a takisto s prihliadnutím na predmet a účel

⁵⁷ World Health Organization: *Agreement between the United Nations and the World Health Organization*. [cit.2015-26-09]. Dostupné na internete: <<http://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/agreements-with-other-inter-en.pdf>> čl. 10, ods. 2

⁵⁸ International Court of Justice: *Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt, Advisory Opinion*. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/65/6303.pdf>>

⁵⁹ International Court of Justice: *Advisory Opinion of 16 October 1975*. [cit.2015-26-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/61/6195.pdf>> čl. 15

⁶⁰ International Court of Justice: *Legality of the use by a state of nuclear weapons in armed conflict - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-26-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7407.pdf>> čl. 13-17

⁶¹ *Ibid.*, čl. 19

zmluvy. Spolu s celkovou súvislosťou bude sa brať zreteľ na akúkoľvek neskoršiu prax pri vykonávaní zmluvy, ktorá založila dohodu strán týkajúcu sa jej výkladu.“⁶²

3.1.3.1 Výklad Ústavy WHO

Ústava WHO bola prijatá 22. júla 1946 a vstúpila do platnosti 7. apríla 1948. V Preambule tejto Ústavy sú uvedené princípy, ktoré tvoria základ pre dosiahnutie šťastia, harmonického spolunažívania a bezpečnosti pre všetkých ľudí⁶³. Zároveň v nej zmluvné strany súhlasia s vytvorením Svetovej zdravotníckej organizácie ako špecializovanej agentúry OSN, ktorá má podporovať a chrániť zdravie všetkých ľudí. Hlavným cieľom WHO je „dosiahnutie čo najvyššej možnej úrovne zdravia pre všetkých ľudí“⁶⁴, ktorý je dosahovaný prostredníctvom úloh, ktoré sú uvedené v 22 odsekoch⁶⁵ Ústavy WHO. Žiaden z týchto odsekov výslovne neodkazuje na legálnosť akejkoľvek aktivity ohrozujúcej zdravie ani žiadna úloha WHO nezávisí od legálnosti situácie na základe ktorej musí konať.

V súlade s obvyklým významom, a takisto s prihliadnutím na predmet a účel Ústavy WHO, a rovnako aj na obvyklú prax WHO, môžeme ustanovenia v článku 2 Ústavy WHO vyložiť tak, že WHO je oprávnená zaoberať sa dôsledkami použitia jadrových zbraní na zdravie, a taktiež je oprávnená vykonávať preventívne opatrenia s cieľom ochrany zdravia obyvateľstva v prípade, ak by boli tieto zbrane použité.⁶⁶

MSD však predloženú otázku neinterpretoval z hľadiska dôsledkov použitia jadrových zbraní na zdravie, ale z hľadiska legálnosti použitia jadrových zbraní s ohľadom na ich zdravotné a environmentálne dôsledky. Bez ohľadu na to, aké môžu byť zdravotné a environmentálne dôsledky použitia jadrových zbraní, oprávnenosť WHO zaoberať sa nimi nezávisí od legálnosti konania, ktoré tieto dôsledky spôsobilo.⁶⁷ MSD ďalej tvrdí, že existuje mnoho rôznych príčin poškodzovania ľudského zdravia a legálnosť alebo nelegálnosť týchto príčin je nepodstatná vzhľadom na opatrenia, ktoré musí WHO prijať

⁶² *Viedenský dohovor o zmluvnom práve*. [cit.2015-26-09]. Dostupné na internete: <http://www.ucps.sk/VIEDENSKY_DOHOVOR_o_zmluvnom_prave> čl. 31, ods.1 a 3a)

⁶³ Definícia zdravia; Právo na zdravie; Zdravie ako základ na dosiahnutie mieru a bezpečnosti; Zdravie ako najvyššia hodnota; Nerovnomerný rozvoj ako všeobecné ohrozenie; Zdravý rozvoj dieťaťa; a iné.

⁶⁴ World Health Organization: *Constitution of the World Health Organization*. [cit.2015-28-09]. Dostupné na internete: <http://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf> čl. 1

⁶⁵ Čl. 2, ods. a) – v) Ústavy WHO

⁶⁶ International Court of Justice: *Legality of the use by a state of nuclear weapons in armed conflict - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-28-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7407.pdf>> čl. 21

⁶⁷ *Ibid*

v snahe odstrániť ich účinky. Predovšetkým legálnosť alebo nelegálnosť využitia jadrových zbraní nijako nevymedzuje špeciálne opatrenia, ktoré by boli nevyhnutné na predchádzanie alebo liečbu ich účinkov. Bez ohľadu na to, či sú jadrové zbrane využité legálne alebo nelegálne, ich účinok je stále rovnaký.⁶⁸ Na základe takéhoto výkladu ustanovení článku 2 Ústavy WHO, MSD nepovažuje legálnosť využitia jadrových zbraní za právnu otázku, ktorá vyplýva z činnosti WHO, a ktorá by mohla byť predložená Svetovou zdravotníckou organizáciou Dvoru na posudok.

3.1.3.2 Obvyklá prax WHO

Zváženie obvyklej praxe WHO potvrdilo rozhodnutie MSD, že právna otázka nevyplýva z činnosti WHO. Žiadna zo správ ani rezolúcií citovaná v Preambule rezolúcie WHA 46.40 Svetového zdravotníckeho zhromaždenia⁶⁹, ani samotná rezolúcia WHA 46.40, sa netýka obvyklej praxe WHO spojenej s použitím alebo hrozbou použitia jadrových zbraní. Rezolúcie a správy, na ktoré sa odvoláva rezolúcia WHA 46.40 sa týkajú zdravotných a environmentálnych dôsledkov jadrových zbraní; dôsledkov jadrových zbraní na zdravie a zdravotníctvo; prínosu WHO k medzinárodnej snahe k udržateľnému rozvoju; dôsledkov zdravotnej a environmentálnej degradácie. Avšak žiadna z týchto správ a rezolúcií nerieši legálnosť použitia jadrových zbraní.⁷⁰ Ani vloženie slovného spojenia „vrátane Ústavy WHO“ do otázky položenej MSD nemení fakt, že WHO nie je oprávnená žiadať o posudok týkajúci sa výkladu jej ústavy vo vzťahu k problematike, ktorá nevyplýva z jej činnosti.⁷¹

MSD rozhodol v pomere hlasov 11:3, že neboli splnené základné podmienky konania, pretože právna otázka nevyplýva z činnosti WHO, a preto MSD nemôže vydať posudok. K tomuto rozhodnutiu vydali dvaja sudcovia vyhlásenie, jeden sudca vydal samostatné stanovisko a traja sudcovia, ktorí hlasovali proti rozhodnutiu, vydali nesúhlasné stanoviská.

⁶⁸ International Court of Justice: *Legality of the use by a state of nuclear weapons in armed conflict - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-28-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7407.pdf>> čl. 22

⁶⁹ World Health Organization: *Forty-sixth World Health Assembly*. [cit.2015-29-09]. Dostupné na internete: <<http://www.ihl.org/courses/documents/ResolutionoftheWorldHealthOrganization.pdf>>

⁷⁰ International Court of Justice: *Legality of the use by a state of nuclear weapons in armed conflict - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-29-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7407.pdf>> čl. 27

⁷¹ International Court of Justice: *Summary of the Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-29-09]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/14167.pdf>> s. 91

3.1.4 Stanoviská sudcov MSD

Sudca Ranjeva, ktorý hlasoval v súlade s rozhodnutím Dvora vydal vyhlásenie, v ktorom uviedol, že považuje rozhodnutie MSD zamietnuť žiadosť v súlade s príslušnými právnymi predpismi, avšak uprednostnil by, ak by bol MSD presnejší v definícii jeho posudkovej jurisdikcie a zdôraznil, že formulácia otázky WHA neumožňovala uplatnenie jurisdikcie MSD.⁷²

Sudca Ferrari Bravo vo svojom vyhlásení uvádza, že súhlasí s rozhodnutím MSD nevyhovieť žiadosti o posudok. MSD je právny orgán OSN, avšak nie je právnym orgánom ostatných medzinárodných organizácií a ich právo obrátiť sa na Dvor je obmedzené s cieľom udržať správne rozdelenie kompetencií a efektívnosť medzinárodných organizácií.⁷³

V samostatnom vyhlásení *sudca Oda* potvrdil, že súhlasí s rozhodnutím MSD nevydať posudok. Poukázal však na to, že Dvor mal vo väčšej miere brať do úvahy to, že položená otázka nebola zameraná len na to, či by malo byť použitie jadrových zbraní štátom vo vojne alebo v inom ozbrojenom konflikte považované za porušenie jeho záväzkov vyplývajúcich z medzinárodného práva, ale aj či by malo byť použitie jadrových zbraní štátom vo vojne alebo v inom ozbrojenom konflikte považované za porušenie jeho záväzkov vyplývajúcich z Ústavy WHO. Zároveň zdôraznil, že posudková činnosť MSD by mala byť využívaná len v prípade konfliktov a sporov a nie v prípade prejednávania všeobecných záležitostí medzinárodného práva. Taktiež konštatoval, že žiadosť WHO bola navrhnutá bez akejkoľvek dohody medzi zástupcami WHA ale predovšetkým, že bola predložená MSD aj napriek opakovanému varovaniu právneho konzultanta WHO, ktorý tvrdil, že WHO nie je kompetentná predložiť danú žiadosť Dvora podľa článku 96, ods. 2 Charty OSN.⁷⁴

Hlavným dôvodom nesúhlasného stanoviska, ktorý vydal *sudca Shahabuddeen* je predovšetkým nesprávna interpretácia otázky WHO. Podľa sudcu Shahabuddeena sa WHO nepýta, či použitie jadrových zbraní niektorým jeho členom je z hľadiska medzinárodného práva vo všeobecnosti legálne. Z jeho pohľadu by bola primeranejšia interpretácia otázky WHO či použitie jadrových zbraní by bolo porušením záväzkov člena

⁷² International Court of Justice: *Declaration of Judge Ranjeva (translation)*. [cit.2015-09-10]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7409.pdf>>

⁷³ International Court of Justice: *Declaration of Judge Ferrari Bravo (translation)*. [cit.2015-11-10]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7411.pdf>>

⁷⁴ International Court of Justice: *Separate opinion of Judge Oda (translation)*. [cit.2015-11-10]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7413.pdf>>

vyplývajúcich z medzinárodného práva a z Ústavy WHO. MSD mal teda odpovedať kladne alebo záporne, či by takýmto činom boli porušené záväzky vyplývajúce z medzinárodného práva a z Ústavy WHO avšak nemal odmietnuť vydať posudok.⁷⁵

Sudca Weeramantry v jeho nesúhlasom stanovisku uviedol, že otázka položená WHO sa týka záväzkov štátov v troch oblastiach:

- Záväzkov štátov voči zdraviu
- Záväzkov štátov voči životnému prostrediu
- Záväzkov štátov vyplývajúcich z Ústavy WHO

Otázku položenú WHO interpretoval MSD ako otázku všeobecnej nelegálnosti a neskúmal záväzky štátov v troch spomínaných oblastiach. Ak by MSD skúmal tieto tri oblasti, dospel by k záveru, že každá z nich je úzko spojená s právnymi záujmami WHO, a že v každej z týchto oblastí by použitie jadrových zbraní porušilo záväzky štátov. Sudca Weeramantry rozhodne nesúhlasí s rozhodnutím Dvora, ktorý tvrdil, že právna otázka nevyplýva z činnosti WHO. Podľa neho daná otázka úplne vyplýva z činnosti WHO pretože je to jediná medzinárodná organizácia zaoberajúca sa zdravím, ktorá by bola schopná poskytnúť medzinárodnú pomoc krajinám, ak by boli zasiahnuté jadrovými zbraňami a v dôsledku toho by sa ich zdravotnícky systém zrútil. Zároveň by WHO pomáhala aj neutrálnym krajinám, ktoré by boli zasiahnuté dôsledkami jadrových útokov – radiáciou. Navyše ide o prvý prípad, kedy MSD odmietol poskytnúť posudok. Takéto odmietnutie musí mať pádny dôvod⁷⁶ a podľa sudcu Weeramantryho sa žiaden takýto dôvod nepreukázal.⁷⁷

V nesúhlasnom stanovisku sudcu Koromu sa uvádza, že rozhodnutie Dvora o nedostatku právomoci vyhovieť žiadosti WHO je nie len bezprecedentné ale aj v nesúlade s jeho právnym poriadkom. Nesúhlasí s rozhodnutím Dvora, že otázka položená WHO nevyplýva z jej činnosti pretože trvá na tom, že Dvor ju chybné interpretoval ako otázku týkajúcu sa legálnosti použitia jadrových zbraní v ozbrojenom konflikte. Z pohľadu sudcu Koromu sa táto otázka týka zdravotných a environmentálnych dôsledkov použitia jadrových zbraní a taktiež či by tieto dôsledky predstavovali porušenie záväzkov štátov, a teda spadá do kompetencie WHO. Po preštudovaní dôkazov predložených Japonskom, Marshallovými ostrovmi a štúdie vypracovanej WHO dospel

⁷⁵ International Court of Justice: *Dissenting opinion of Judge Shahabuddeen (translation)*. [cit.2015-11-10]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7415.pdf>>

⁷⁶ Čl. 65, ods. 1 Štatútu MSD

⁷⁷ International Court of Justice: *Dissenting opinion of Judge Weeramantry*. [cit.2015-14-10]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7417.pdf>>

k záveru, že použitie jadrových zbraní v ozbrojenom konflikte by spôsobilo milión až miliardu mŕtvych a rovnaké množstvo zranených. Ak by bolo použité väčšie množstvo takýchto zbraní malo by to katastrofické dôsledky. Použitie takýchto zbraní zároveň nerozlišuje medzi komбатantmi a civilným obyvateľstvom, a taktiež nedokáže ušetriť nemocnice a zásoby pitnej vody, ktoré by boli po jadrovom útoku nevyhnutne potrebné na prežitie. Tieto dôsledky by boli jasne v rozpore s medzinárodným právom platným počas vojnových konfliktov, konkrétne s humanitárnym právom, a teda by predstavovali porušenie zdravotných a environmentálnych záväzkov štátov vyplývajúcich z medzinárodného práva a z Ústavy WHO. V závere sudca Koroma vyjadril poľutovanie, že za účelom rozhodnutia MSD odmietnuť žiadosť o posudok Dvor nie len že chybné vyložil predloženú právnu otázku ale taktiež sa odchýlil od svojho práva, podľa ktorého môže odmietnuť žiadosť o posudok len z pádných dôvodov, ktoré podľa neho neboli preukázané.⁷⁸

3.2 Legálnosť použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní (žiadosť o posudok od VZ OSN)

Dňa 15. decembra 1994 prijala Valné zhromaždenie OSN rezolúciu 49/75 K s názvom *Žiadosť o posudok od Medzinárodného súdneho dvoru týkajúceho sa legálnosti použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní*. V texte tejto rezolúcie VZ OSN uvádza, že si uvedomuje pretrvávajúcu hrozbu pre ľudstvo, ktorú predstavujú jadrové zbrane. Odvolávajúc sa na Článok 96, paragraf 1 Charty OSN sa VZ OSN rozhodlo požiadať MSD aby urgentne vydal posudok na nasledujúcu otázku:

„Je požitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní za akýchkoľvek okolností podľa medzinárodného práva povolené?“

Táto žiadosť bola predložená Medzinárodnému súdnemu dvoru prostredníctvom Generálneho tajomníka OSN listom z 19. decembra 1994.⁷⁹ Následne nariadením MSD zo dňa 1. februára 1995 Dvor stanovil 20. jún 1995 ako termín na podávanie písomných stanovísk dotknutých štátov a dátum 20. september 1995 ako termín na následné podávanie

⁷⁸ International Court of Justice: *Dissenting opinion of Judge Koroma*. [cit.2015-15-10]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7419.pdf>>

⁷⁹ International Court of Justice: *The General Assembly of the United Nations requests an advisory opinion on the legality of the threat or use of nuclear weapons*. [cit.2015-16-11]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/10359.pdf>>

vyjadrení k písomným stanoviskám.⁸⁰ Do stanoveného termínu podalo písomné stanovisko 28 štátov.⁸¹

3.2.1 Oprávnenosť VZ OSN podať žiadosť o posudok

Podobne ako v žiadosti o posudok podanej WHO bol MSD najprv nútený preskúmať, či VZ OSN má právo predložiť MSD žiadosť o posudok a následne, či je MSD príslušný zaoberať sa danou problematikou. Na základe článku 65, odseku 1 Štatútu MSD je Dvor „oprávnený podať posudok o akejkoľvek právnej otázke na žiadosť ktoréhokoľvek orgánu, ktorý je na to oprávnený podľa Charty OSN.“ Na to, aby mohol MSD vydať posudok, musí byť žiadosť o posudok predložená orgánom, ktorý je na to oprávnený. Podľa článku 96, odseku 1 Charty OSN „Valné Zhromaždenie alebo Bezpečnostná rada môžu požiadať Medzinárodný súdny dvor o posudok v akejkoľvek právnej otázke.“ Niektoré štáty, ktoré nesúhlasili so žiadosťou o posudok namietali, že VZ OSN a BR OSN nie sú oprávnení žiadať o posudok v otázke, ktorá vôbec nevyplýva z ich činnosti. Bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú oprávnení žiadať o posudok v otázke, ktorá nevyplýva z ich činnosti MSD rozhodol, že predložená otázka sa činnosti VZ OSN jednoznačne týka. Článok 10 Charty OSN zveruje VZ OSN právomoc „rokovat’ o všetkých otázkach alebo veciach, ktoré patria do rámca Charty.“ Navyše článok 11 Charty OSN upresňuje, že „VZ OSN môže študovať všeobecné zásady spolupráce pre zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, vrátane zásad o odzbrojení a úprave zbrojenia.“ Nakoniec podľa článku 13 Charty OSN dáva VZ OSN „podnet k štúdiu a robí odporúčanie za tým cieľom aby sa podporovala medzinárodná spolupráca na politickom poli a aby sa posilňoval pokrok v rozvoji medzinárodného práva a jeho kodifikácie.“ Na základe týchto ustanovení Charty OSN MSD jednoznačne rozhodol, že VZ OSN má právomoc žiadať MSD o posudok a navyše, že daná otázka súvisí s jeho aktivitami.⁸²

⁸⁰ International Court of Justice: *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons – Order fixing time-limits*. [cit.2015-16-11]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/10365.pdf>>

⁸¹ Bosna a Hercegovina, Burundi, Egypt, Ekvádor, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, India, Írsko, Irán, Japonsko, Katar, Kórejská ľudovodemokratická republika, Lesoto, Malajzia, Marshallové ostrovy, Mexiko, Nauru, Nemecko, Nový Zéland, Ruská federácia, Samoa, San Marino, Spojené Kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Spojené štáty americké, Šalamúnove ostrovy, Švédsko, Taliansko.

⁸² International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-17-11]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 10-12

3.2.1.1 Právna povaha otázky

Ako už bolo spomínané, MSD je oprávnený skúmať, či boli splnené tri podmienky konania a teda či žiadosť o posudok podal oprávnený orgán, či sa žiadosť o posudok týka právnej otázky a či právna otázka vznikla v rámci činnosti žiadajúceho orgánu.⁸³ MSD rozhodol, že VZ OSN je oprávnené žiadať Dvor o posudok v akejkoľvek otázke. Musel však rozhodnúť, či predkladaná otázka je právnej povahy, keďže viacero štátov oponovalo, že ide o otázku politickú a nie právnu. Medzinárodný súdny dvor postupoval rovnako ako v prípade žiadosti o posudok predkladanej WHO a konštatoval, že položené otázky, ktoré „sú formulované z právneho hľadiska a vznášajú otázky týkajúce sa medzinárodného práva a sú vo svojej podstate vhodné na odpoveď na základe medzinárodného práva sú v zásade právne otázky“⁸⁴ Otázku týkajúcu sa legálnosti použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní môžeme teda považovať za právnu otázku, keďže MSD má rozhodnúť o zlučiteľnosti použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní s príslušnými pravidlami a princípmi medzinárodného práva. Na to je nevyhnutné, aby MSD existujúce pravidlá a princípy identifikoval, interpretoval a následne ich aplikoval na použitie alebo hrozbu použitia jadrových zbraní, a tým odpovedal na položenú otázku. Skutočnosť, že daná otázka má aj politické aspekty nezbavuje danú otázku jej právnej povahy a teda nijak nebráni MSD, aby vydal posudok.⁸⁵

3.2.1.2 Právo vlastného uváženia MSD

Článok 65 Štatútu MSD dáva možnosť MSD vydať posudok, teda necháva MSD možnosť vlastného uváženia, či daný posudok vydá alebo nie. Medzinárodný súdny dvor však berie do úvahy jeho zodpovednosť ako hlavného právneho orgánu Spojených národov. Pri posudzovaní každej žiadosti dbá na to, že v princípe by nemal odmietnuť žiadosť o vydanie posudku, a ak takúto žiadosť odmietne, tak by na to mal mať pádne dôvody.

Väčšina argumentov v tomto konaní, ktorých cieľom bolo presvedčiť MSD aby na základe vlastného uváženia odmietlo vydanie posudku sa zakladala na tom,

⁸³ International Court of Justice: *Legality of the use by a state of nuclear weapons in armed conflict - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-17-11]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7407.pdf>> čl. 10

⁸⁴ International Court of Justice: *Advisory Opinion of 16 October 1975*. [cit.2015-17-11]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/61/6195.pdf>> čl. 15

⁸⁵ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-17-11]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 13

že predložená otázka je neurčitá a abstraktná a týka sa širokého komplexu sporných bodov. Štáty, ktoré boli proti vydaniu posudku⁸⁶ sa ďalej obávali, že abstraktná povaha otázky by mohla viesť k špekulatívnym a hypotetickým záverom Dvora. MSD však zhodnotil, že obavy štátov vyplývajú predovšetkým z toho, že otázka sa netýka žiadneho konkrétneho sporu medzi štátmi. Ako však MSD poukázal, je nevyhnutné rozlišovať medzi sporovým a posudkovým konaním. Cieľom tohto konkrétneho konania, ktoré bolo posudkové, nebolo vyriešiť spor medzi krajinami ale poskytnúť právnu radu orgánom a inštitúciám žiadajúcim o posudok. MSD je oprávnený vydať posudok bez ohľadu na to, či je daná otázka abstraktná, keďže môže vydať posudok k akejkoľvek právnej otázke. Navyše nepredpokladá, že posudok musí obsahovať rôzne scenáre vývoja a skúmať typy jadrových zbraní a rôzne vedecké informácie. Jeho úlohou je jednoducho aplikovať aktuálne právne normy na danú situáciu. MSD teda rozhodol, že má právomoc vydať posudok k otázke predloženej VZ OSN a že neexistujú žiadne pádne dôvody na to, aby túto žiadosť zamietol. Inou otázkou však ostáva, či MSD bude schopný úplne odpovedať na položenú otázku. Úplné odpovedanie na otázku však predstavuje inú problematiku ako zamietnutie žiadosti o posudok.⁸⁷

3.2.2 *Formulácia a interpretácia právnej otázky*

MSD bol následne nútený vyriešiť špecifiká týkajúce sa formulácie otázky. Otázka bola v rezolúcii VZ OSN formulovaná takto: „Je požitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní za akýchkoľvek okolností podľa medzinárodného práva povolené?“ Predmet tejto otázky je jasný – stanoviť legálnosť alebo nelegálnosť použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní. Použitie slova „povolené“ však bolo viacerými štátmi kritizované. Slovo „povolené“ naznačuje, že použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní by bolo prípustné len v prípade, ak by takéto oprávnenie bolo uvedené v ustanoveniach medzinárodnej zmluvy alebo v obyčajovom práve. To však odporuje základným pravidlám medzinárodného práva, „čo nie je zakázané, je povolené“. Štáty teda môžu použiť alebo hroziť, že použijú jadrové zbrane, ak to nie je medzinárodnou zmluvou

⁸⁶ Francúzsko, Fínsko, Holandsko, Nemecko, Spojené Kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Spojené štáty americké.

⁸⁷ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-13-12]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 14-19

alebo medzinárodnou obvyčajou zakázané. Preto by bolo vhodnejšie v interpretácii otázky použiť slovo „zakázané“ namiesto slova „povolené“.⁸⁸

3.2.3 Použiteľné právo

Aby bol MSD schopný vydať posudok k predloženej otázke, musel preskúmať právne normy, ktoré by mohli byť pre vydanie posudku relevantné. Niektorí zástancovia nelegálnosti jadrových zbraní argumentovali, že ich použitie by porušilo právo na život, ktoré je zakotvené v článku 6 v *Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach* takto: „Každá ľudská bytosť má právo na život. Toto právo je chránené zákonom. Nikto nebude svojvoľne zbavený života.“⁸⁹ Ich odporcovia a taktiež MSD namietali, že Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach nezmieňuje vojnu ani zbrane, a že je aplikovateľný na ochranu ľudských práv len v čase mieru.⁹⁰

Niektoré štáty taktiež tvrdili že zákaz genocídia obsiahnutý v *Dohovore o zabránení a trestaní zločinu genocídia* je relevantným a použiteľným obvyčajovým právom, ktoré by mal MSD v tomto posudku aplikovať. Podľa článku 2 tohto dohovoru „sa genocídiom rozumie akýkoľvek čin, spáchaný v úmysle zničiť úplne alebo čiastočne niektorú národnú, etnickú, rasovú alebo náboženskú skupinu ako takú.“⁹¹ Keďže jadrové zbrane majú schopnosť usmrtiť veľký počet ľudí, a môžu byť použité na odstránenie nejakej skupiny ľudí, zákaz ich použitia by mal spadať pod tento dohovor. MSD naznačil, že ak by sa dokázalo, že použitie jadrových zbraní bolo za účelom vyhladenia nejakej skupiny, v takom prípade by bol zákaz genocídia použiteľný. Avšak podľa MSD je k takémuto záveru možné dospieť len v prípade špecifického posúdenia všetkých okolností v každom prípade samostatne.⁹²

Ďalšie použiteľné právo, ktorým niektoré štáty pri nelegálnosti jadrových zbraní argumentovali boli normy týkajúce sa zabezpečenia a ochrany životného prostredia. *Dodatkový protokol I. k Ženevským dohodám z roku 1949*, článok 35, odsek 3 hovorí, že „zakazuje sa používať spôsoby alebo prostriedky vedenia vojny, ktorých cieľom

⁸⁸ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-13-12]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 20-22

⁸⁹ *Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach*. [cit.2015-14-12]. Dostupné na internete: <<http://www.amnesty.sk/wp-content/uploads/2012/01/Medzin%C3%A1rodn%C3%BD-pakt-o-ob%C4%8Dianskych-a-politick%C3%BDch-pr%C3%A1vach.pdf>> čl.6

⁹⁰ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-14-12]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 24-25

⁹¹ Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídia. [cit.2015-14-12]. Dostupné na internete: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/1955-32>> čl.2

⁹² International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-13-12]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 26

je spôsobiť alebo pri ktorých sa dá očakávať, že môžu spôsobiť rozsiahle, dlhodobé a vážne škody na životnom prostredí.“⁹³ *Dohovor o zákaze vojenského alebo akéhokoľvek iného nepriateľského použitia prostriedkov meniacich životné prostredie* zakazuje použitie „prostriedkov meniacich životné prostredie, ktoré majú rozsiahle, dlhodobé alebo vážne následky.“⁹⁴ Taktiež citovali *Štokholmskú deklaráciu z roku 1972* a *Deklaráciu z Ria z roku 1992* kde v ich základných princípoch je zakotvená povinnosť štátov zabezpečiť, aby činnosti v rámci ich pôsobnosti alebo kontroly nespôsobovali škody na životnom prostredí. Tieto normy týkajúce sa zabezpečenia a ochrany životného prostredia sú aplikovateľné ako v čase vojny, tak aj v čase mieru, a použitie jadrových zbraní by ich jednoznačne porušilo. Na druhej strane však odporujúce štáty tvrdili, že spomínané normy týkajúce sa zabezpečenia a ochrany životného prostredia nie sú všeobecne záväzné a že sa v nich nikde priamo nespomínajú jadrové zbrane ani vojnový stav. Medzinárodný súdny dvor uznal hrozbu, ktorú pre životné prostredie predstavujú jadrové zbrane a skonštatoval, že hoci v existujúcom medzinárodnom práve týkajúcom sa ochrany životného prostredia nie je výslovne zakázané používať jadrové zbrane, je nevyhnutné v kontexte princípov práva uplatniteľného počas vojnového stavu brať do úvahy aj environmentálne faktory.⁹⁵

S ohľadom na preskúmané právne normy Medzinárodný súdny dvor dospel k záveru, že najvhodnejším použiteľným právom k položenej otázke je Charta OSN a jej úprava použitia sily v ozbrojenom konflikte.⁹⁶

3.2.4 Jedinečné charakteristiky jadrových zbraní

Na to, aby mohol Medzinárodný súdny dvor vydať relevantný posudok a rozhodnúť o najvhodnejšom použiteľnom práve musel vziať do úvahy špecifické charakteristiky jadrových zbraní. Ide o výbušné zariadenia, ktoré pri výbuchu produkujú nie len veľké množstvo tepla a energie ale aj silnú a dlhotrvajúcu radiáciu. A práve tieto špecifické charakteristiky spôsobujú katastrofické následky, ktoré môžu zničiť celú civilizáciu a ekosystém. Uvoľnená radiácia ovplyvňuje zdravie, poľnohospodárstvo, prírodné zdroje

⁹³ Dodatokový protokol k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí medzinárodných ozbrojených konfliktov. [cit.2015-23-12]. Dostupné na internete: <www.zbierka.sk/sk/predpisy/168-1991-zb.p-1082.pdf> čl.35, ods. 3

⁹⁴ Dohovor o zákaze vojenského alebo akéhokoľvek iného nepriateľského použitia prostriedkov meniacich životné prostredie. [cit.2015-23-12]. Dostupné na internete: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/1980-77>> čl.1

⁹⁵ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-25-12]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 27-33

⁹⁶ *Ibid.*, čl. 34

a demografiu na rozsiahlom území a predstavuje aj vážnu hrozbu pre budúce generácie. Práve preto je pri aplikácii právnych noriem regulujúcich použitie sily zakotvených v Charte OSN a právnych noriem použiteľných počas ozbrojeného konfliktu, predovšetkým humanitárneho práva, nevyhnutné zohľadniť tieto jedinečné vlastnosti jadrových zbraní – ničivú silu, schopnosť spôsobiť nevýslovné ľudské utrpenie a schopnosť poškodiť budúce generácie.⁹⁷

3.2.5 Výklad noriem Charty OSN regulujúcich použitie sily alebo hrozbu použitia sily

Charta OSN obsahuje viaceré ustanovenia týkajúce sa použitia sily a hrozby použitia sily. Jednou zo základných zásad OSN je zákaz použitia sily alebo hrozby silou. „Všetci členovia Organizácie Spojených národov sa vystríhajú vo svojich medzinárodných stykoch hrozby silou alebo použitia sily proti územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti každého štátu, ako aj každého iného spôsobu nezlučiteľného s cieľmi Organizácie Spojených národov.“⁹⁸ Na tento zákaz použitia sily alebo hrozby silou však v Charte OSN existujú výnimky. Článok 51 Charty priznáva prirodzené právo členov OSN na individuálnu alebo kolektívnu sebaobranu v prípade ozbrojeného útoku. Legitímne použitie sily je zakotvené aj v článku 42 Charty OSN kedy Bezpečnostná rada OSN v súlade s kapitolou VII Charty OSN, môže podniknúť vojenskú akciu leteckými, námornými alebo pozemnými silami. Tieto ustanovenia sa vzťahujú na použitie sily bez ohľadu na použité zbrane. Charta OSN teda výslovne nezakazuje ale ani nepovoľuje použitie žiadnych konkrétnych zbraní, teda ani jadrových.⁹⁹

Použitie sily podľa článku 51 Charty OSN musí byť v súlade s pravidlami nevyhnutnosti a primeranosti, podľa ktorých musia byť opatrenia vykonané v sebaobrane primerané k ozbrojenému útoku, a len v nevyhnutnej miere. Zásada proporcionality ako taká nevylučuje použitie jadrových zbraní ako nástroja sebaobran, avšak spôsoby sebaobrany musia byť v súlade s právom uplatniteľným počas ozbrojených konfliktov, predovšetkým s humanitárnym právom.¹⁰⁰

⁹⁷ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-28-12]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 35-36

⁹⁸ Čl. 2, ods. 4 Charty OSN

⁹⁹ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-28-12]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 37-39

¹⁰⁰ *Ibid.*, čl. 40-46

3.2.6 Právo ozbrojených konfliktov

Po preskúmaní ustanovení Charty OSN sa Medzinárodný súdny dvor zamerail na právne normy uplatniteľné počas ozbrojených konfliktov. Skúmal existenciu právnej regulácie jadrových zbraní ako takých, princípy humanitárneho práva a právnu úpravu neutrality.

3.2.6.1 Legálnosť alebo nelegálnosť jadrových zbraní ako takých

Medzinárodný súdny dvor na úvod skonštatoval, že neexistuje žiadne medzinárodné zmluvné ani obyčajové právo, ktoré by obsahovalo výslovné oprávnenie na použitie alebo hrozbu použitia jadrových zbraní alebo akýchkoľvek iných zbraní ani vo všeobecnosti ani za určitých okolností, predovšetkým v rámci sebaobrany. V medzinárodnom práve taktiež neexistuje žiaden princíp, ktorý by podmieňoval legálnosť použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní alebo iných zbraní výslovnou autorizáciou. Prax štátov ukazuje, že nelegálnosť použitia niektorých zbraní ako takých nevyplýva z neexistencie autorizácie ale naopak, je priamo formulovaná vo forme zákazu.¹⁰¹

Z tohto dôvodu musel MSD preskúmať, či existuje zákaz jadrových zbraní ako takých. Skúmal preto *Haagsky dohovor z roku 1899, Prílohy k IV. Haagskemu dohovoru z roku 1907 a Ženevský protokol z roku 1925*. Žiaden z týchto dohovorov však nezmieňuje jadrové zbrane a neobsahuje definíciu dusivých, otravných alebo iných podobných plynov o ktorých sa zmieňuje. Preto tam jadrové zbrane nemôžu byť zaradené. MSD ďalej skúmal dokumenty, ktoré zakazujú zbrane hromadného ničenia. Ide predovšetkým o *Dohovor o zákaze vývoja, výroby a hromadenia zásob bakteriologických (biologických) a toxínových zbraní a o ich ničení z roku 1972* a *Dohovor o zákaze vývoja, výroby, hromadenia a použitia chemických zbraní a o zničení ich zásob z roku 1993*. MSD však v týchto dohovoroch, ktoré zakazujú použitie konkrétnych zbraní hromadného ničenia nenašiel priamy zákaz použitia jadrových zbraní.¹⁰²

V posledných dvoch desaťročiach sa síce viedli viaceré rokovania na tému jadrových zbraní avšak nedospeli k žiadnej zmluve, ktorá by vo všeobecnosti zakazovala jadrové zbrane tak, ako sú zakázané zbrane biologické a chemické. Boli uzatvorené viaceré

¹⁰¹ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-30-12]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 52

¹⁰² *Ibid.*, čl. 53-57

zmluvy, ktoré obmedzovali získanie, výrobu, držanie, rozmiestnenie a testovanie jadrových zbraní avšak netýkali sa ich použitia a hrozby použitia. Na základe samotnej existencie týchto zmlúv MSD poukázal na rastúce obavy medzinárodného spoločenstva z jadrových zbraní a usúdil, že tieto zmluvy by mohli predstavovať predzvesť budúceho všeobecného zákazu jadrových zbraní ako takých, avšak sami o sebe takýto zákaz neobsahujú.

Azda najdôležitejšie zmluvy, ktoré upravujú používanie jadrových zbraní sú *Zmluva o nešírení jadrových zbraní* (Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons) podpísaná v roku 1968, ktorá obmedzuje šírenie jadrových zbraní a zaväzuje k jadrovému odzbrojeniu, *Zmluva z Tlatelolco* (Treaty for the Prohibition of Nuclear Weapons in Latin America and the Caribbean), ktorá obmedzuje testovanie, použitie, výrobu a skladovanie akýchkoľvek jadrových zbraní a *Zmluva z Rarotonga* (South Pacific Nuclear Free Zone Treaty), ktorá vytvára zónu bez jadrových zbraní v oblasti južného Pacifiku. Z týchto zmlúv vyplýva, že niektoré štáty sa zaviazali nepoužiť jadrové zbrane v určitých oblastiach (Latinská Amerika, Južný Pacifik) alebo voči určitým štátom (štáty, ktoré sú signatárom Zmluvy o nešírení jadrových zbraní a jadrové zbrane nevlastnia). Napriek tomu si jadrové mocnosti vyhradili právo za určitých okolností použiť jadrové zbrane a proti tejto výhrade nikto nenamietal. MSD preto nevidel tieto zmluvy ako univerzálny zákaz jadrových zbraní ako takých.¹⁰³

Keďže MSD nenašiel žiaden výslovný zákaz použitia jadrových zbraní v medzinárodnom zmluvnom práve, pristúpil k skúmaniu obyčajového práva, kde musel brať do úvahy predovšetkým prax štátov a *opinio juris*. Medzinárodné spoločenstvo bolo v tejto otázke značne nejednotné. Štáty, ktoré považovali použitie jadrových zbraní za nelegálne sa odvolávali predovšetkým na prax štátov, kedy od roku 1945 jadrové zbrane neboli použité. Štáty podporujúce legálnosť jadrových zbraní sa odvolávali na vyhradené právo použiť jadrové zbrane za určitých okolností, napríklad v prípade sebaobraný. Nepoužitie jadrových zbraní po dobu viac ako 50 rokov nepovažovali za prejav rodiaceho sa obyčajového práva, ale za prejav neexistencie okolnosti, ktorá by oprávňovala na ich použitie. Od roku 1961 bolo prijaté veľké množstvo rezolúcií VZ OSN, podľa ktorých použitie jadrových zbraní by malo byť považované za priame porušenie Charty OSN a malo by byť zakázané. Hoci rezolúcie VZ OSN nie sú právne záväzné, za určitých okolností môžu mať normatívny charakter. Tieto rezolúcie týkajúce

¹⁰³ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-08-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 62-63

sa jadrových zbraní, ktoré vyjadrovali silný záujem časti medzinárodného spoločenstva o úplný zákaz jadrových zbraní ako takých sa však stretli s častými výhradami jadrových mocností a nesúhlasným stanoviskom. MSD preto skonštatoval, že keďže existuje pomerne veľký nesúlad medzi štátmi, neexistuje v tejto otázke *opinio juris*.¹⁰⁴

3.2.6.2 Medzinárodné humanitárne právo

Po preskúmaní medzinárodného zmluvného a obyčajového práva, kde MSD nenašiel právne ustanovenia, ktoré by zakazovali použitie alebo hrozbu použitia jadrových zbraní MSD skúmal medzinárodné humanitárne právo aplikovateľné počas ozbrojených konfliktov a taktiež právo neutrality.

V priebehu histórie vzniklo veľa pravidiel, týkajúcich sa položenej otázky, nazývané aj „*právo a zvyky vojny*“, ktoré sa neskôr pretransformovali do medzinárodného humanitárneho práva. K hlavným princípom medzinárodného humanitárneho práva patrí ochrana civilného obyvateľstva a civilných objektov a rozlišovanie medzi komбатantmi a nekomбатantmi. Štáty nesmú útočiť na civilné obyvateľstvo a nesmú používať zbrane, ktoré nedokážu rozlišovať medzi civilným obyvateľstvom a vojenskými cieľmi. Druhým základným princípom je zákaz spôsobovania nadmerného utrpenia komбатantov. Je preto zakázané používať také typy zbraní, ktoré by spôsobili takýto druh utrpenia čo znamená, že štáty nemajú absolútnu voľnosť vo výbere typov použitých zbraní.¹⁰⁵ Medzinárodný súdny dvor taktiež poukázal na *Martensovu klauzulu*, ktorá bola prvýkrát použitá v Haagskom dohovore z roku 1899 o zákonoch a obyčajach pozemnej vojny, a jej moderná verzia je zahrnutá v článku 1, odseku 2 Dodatkového protokolu I. z roku 1977. Martensova klauzula odkazovala na rýchly vývoj vojenskej techniky, a znela nasledovne: „v prípade nezahrnutom v prijatých reglementárnych ustanoveniach, podliehajú obyvateľstvo i bojujúce strany naďalej zákonom medzinárodného práva vyplývajúcim zo zvyklostí medzi civilizovanými národmi, zo zákonov ľudskosti a z požiadaviek verejnej mienky.“¹⁰⁶ Je to aj pretrvávajúca existencia a aplikovateľnosť Martensovej klauzuly, ktorá potvrdzuje uplatnenie medzinárodného humanitárneho práva aj na otázku použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní.

¹⁰⁴ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-08-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 64-73

¹⁰⁵ *Ibid.*, čl. 78

¹⁰⁶ Ondrej, J.: *Význam Haagske mirové konference z roku 1899 pro vývoj práva ozbrojených konfliktu*. In: *Mezinárodní vztahy 1/2000*. [cit.2015-15-02]. Dostupné na internete: <<https://mv.iir.cz/article/view/1244>>

Z hľadiska použiteľnosti princípov a pravidiel medzinárodného humanitárneho práva na použite alebo hrozbu použitia jadrových zbraní v ozbrojenom konflikte MSD poznamenal, že jadrové zbrane boli vynájdené až potom, ako vznikla väčšina princípov a pravidiel medzinárodného humanitárneho práva. Hoci Ženevské konferencie v roku 1949 a 1974-1977 sa výslovne nezaoberali jadrovými zbraňami, z pohľadu MSD to neznamená, že princípy a pravidlá medzinárodného humanitárneho práva sa netýkajú aj jadrových zbraní. Takýto záver by bol nezlučiteľný s hlavnou podstatou medzinárodného humanitárneho práva, ktoré sa vzťahuje na všetky formy boja a na všetky druhy zbraní.¹⁰⁷

Podobne rozhodol MSD v otázke práva na neutralitu, kde rozhodol, že základný charakter neutrality štátu je obdobný, ako charakter humanitárneho práva a je uplatniteľný vo všetkých medzinárodných vojnových konfliktoch bez ohľadu na druh použitých zbraní.¹⁰⁸

Hoci MSD jasne rozhodol, že medzinárodné humanitárne právo a princíp neutrality sú aplikovateľné aj na jadrové zbrane, celkový záver, ku ktorému MSD dospel je značne kontroverzný. Z jednej strany fakt, že obmedzenie použitia jadrových zbraní je predmetom humanitárneho práva a je ním regulované nemusí nutne znamenať, že jadrové zbrane sú ako také zakázané. Z druhého hľadiska použitie jadrových zbraní nemôže byť za žiadnych okolností v súlade s medzinárodným humanitárnym právom a preto nemôže byť legálne. V prípade použitia jadrových zbraní nie je žiadnym spôsobom možné rozlišovať medzi civilistami a komбатantmi, medzi civilnými a vojenskými objektmi a ich efekt by bol nie len nekontrolovateľný ale aj neudržateľný, čo by spôsobilo veľký počet obetí. Použitie jadrových zbraní by preto malo byť za každých okolností zakázané bez ohľadu na absenciu výslovného konvenčného zákazu.¹⁰⁹

Medzinárodný súdny dvor poznamenal, že žiaden zo štátov, ktoré obhajujú legálnosť jadrových zbraní za určitých okolností nedefinoval, do akej miery by bolo použitie jadrových zbraní udržateľné a aké konkrétne okolnosti by oprávňovali použitie jadrových zbraní bez toho, aby došlo k porušeniu medzinárodného práva. Na základe týchto zistení MSD skonštatoval, že nemá dostatočné podklady na to, aby jednoznačne potvrdil legálnosť použitia jadrových zbraní za určitých okolností. Hoci Medzinárodný súdny dvor usúdil, že medzinárodné humanitárne právo sa vzťahuje aj na jadrové zbrane, a že použitie jadrových zbraní je takmer nezlučiteľné s princípmi a pravidlami

¹⁰⁷ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-15-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 86

¹⁰⁸ *Ibid.*, čl. 88-89

¹⁰⁹ *Ibid.*, čl. 90-93

medzinárodného humanitárneho práva, MSD rozhodol, že nemôže jednoznačne potvrdiť nelegálnosť použitia jadrových zbraní za akýchkoľvek okolností. Navyše MSD nesmie nerešpektovať základné právo každého štátu na prežitie a teda ich právo vyplývajúce z článku 51 Charty OSN uchýliť sa k sebaobrane.¹¹⁰

Na základe preskúmania všetkých týchto skutočností, MSD dospel k záveru, že nemôže vydať jednoznačné stanovisko o legálnosti resp. nelegálnosti použitia jadrových zbraní, keďže musí brať do úvahy aj extrémne okolností sebaobrany, kedy by samotná existencia štátu mohla byť ohrozená.¹¹¹

3.2.7 Jadrové odzbrojenie

Vzhľadom na zložitosť problematiky použitia jadrových zbraní v ozbrojenom konflikte, MSD považoval za vhodné v širšom kontexte preskúmať problematiku medzinárodného jadrového odzbrojenia. Keďže existuje značný nesúlad medzi názormi jednotlivých krajín na problematiku jadrových zbraní, MSD považuje za najvhodnejší spôsob zjednotenia medzinárodného spoločenstva práve úplne jadrové odzbrojenie. Práve preto uznáva dôležitosť článku 6 Zmluvy o nešírení jadrových zbraní, ktorý zaväzuje zmluvné strany viesť v duchu dobrej vôle rokovania o jadrovom odzbrojení.¹¹² Tento záväzok je od roku 1946 podporený mnohými rezolúciami VZ OSN, ktoré boli jednohlasne prijaté. Dôležitosť jadrového odzbrojenia potvrdila aj rezolúcia BR OSN 984 z 11. apríla 1995, ktorá apelovala na zmluvné strany Zmluvy o nešírení jadrových zbraní aby sa podrobili záväzkom vyplývajúcim z tejto zmluvy.¹¹³ Napriek snahe BR OSN a iniciatíve veľkej časti svetového spoločenstva k úplnému jadrovému odzbrojeniu ešte stále nedošlo.

¹¹⁰ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-17-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 94-96

¹¹¹ *Ibid.*, čl. 97

¹¹² Zmluva o nešírení jadrových zbraní. čl. 6. Dostupné na internete: <<http://www.ujd.gov.sk/files/legislativa/NPT-Sk.pdf>>

¹¹³ Security Council. Resolution 984 (1995) Adopted by the Security Council at its 3514th meeting, on April 11 1995. Dostupné na internete: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/106/06/PDF/N9510606.pdf?OpenElement>>

3.2.8 Posudok Medzinárodného súdneho dvora

Na základe analýzy všetkých relevantných aspektov MSD rozhodol nasledovne¹¹⁴:

1. V pomere 13 hlasov k 1 rozhodol vyhovieť žiadosti o posudok.
2. Jednohlasne sa vyjadril, že v žiadnom ustanovení medzinárodnej zmluvy ani v obyčajovom práve neexistuje oprávnenie na použitie alebo hrozbu použitia jadrových zbraní.
3. V pomere 11 ku 3 sa vyjadril že v žiadnom ustanovení medzinárodnej zmluvy ani v obyčajovom práve neexistuje všeobecný zákaz použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní.
4. Jednohlasne sa vyjadril, že použitie alebo hrozba použitia sily prostredníctvom jadrových zbraní, ktorá je v rozpore s článkom 2, odsekom 4 Charty OSN a nespĺňa všetky požiadavky článku 51 Charty OSN je nezákonná.
5. Jednohlasne sa vyjadril, že použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní by mala byť tiež v súlade s požiadavkami medzinárodného vojnového práva, najmä so zásadami a pravidlami medzinárodného humanitárneho práva a taktiež s povinnosťami vyplývajúcimi z medzinárodných zmlúv, ktoré sa týkajú jadrových zbraní.
6. V pomere 7 hlasov k 7, s rozhodujúcim hlasom Predsedu sa MSD vyjadril, že vo všeobecnosti by použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní mala byť v rozpore s medzinárodným vojnovým právom, predovšetkým s princípmi a zásadami medzinárodného humanitárneho práva.
Avšak s ohľadom na súčasný stav medzinárodného práva a skutočnosti, ktoré má k dispozícii, MSD nemôže dospieť k definitívnemu záveru, či by použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní mala byť považovaná za legálnu alebo nelegálnu v extrémnom prípade sebaobrany, kedy samotná existencia štátu je ohrozená.
7. Jednohlasne sa vyjadril, že existuje povinnosť štátov v dobrej viere usilovať o dokončenie rokovaní vedúcich k jadrovému odzbrojeniu vo všetkých aspektoch pod prísnu a účinnou medzinárodnou kontrolou.

¹¹⁴ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-17-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 105

Hlasovanie jednotlivých sudcov je zachytené v nasledujúcej tabuľke:

Sudca	Štát	Hlasovanie						
		1	2	3	4	5	6	7
Predseda Mohammed Bedjaoui	Alžírsko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Podpredseda Stephen Schwebel	USA	Za	Za	Za	Za	Za	Proti	Za
Sudca Shigeru Oda	Japonsko	Proti	Za	Za	Za	Za	Proti	Za
Sudca Gilbert Guillaume	Francúzsko	Za	Za	Za	Za	Za	Proti	Za
Sudca Mohammed Shahabuddeen	Guyana	Za	Za	Proti	Za	Za	Proti	Za
Sudca Christopher Weeramantry	Sri Lanka	Za	Za	Proti	Za	Za	Proti	Za
Sudca Raymond Ranjeva	Madagaskar	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Shi Jiuyong	Čína	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Carl-August Fleischhauer	Nemecko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Abdul G. Koroma	Sierra Leone	Za	Za	Proti	Za	Za	Proti	Za
Sudca Géza Herczegh	Maďarsko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Vladlen S. Vereshchetin	Rusko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Luigi Ferrari Bravo	Taliansko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudkyňa Rosalyn Higgins	Spojené kráľovstvo	Za	Za	Za	Za	Za	Proti	Za
Sudca Andrés A. Mawdsley ¹¹⁵	Venezuela	-	-	-	-	-	-	-
Výsledok		13-1	14-0	11-3	14-0	14-0	7-7	14-0

¹¹⁵ Sudca Andrés Aguilar Mawdsley zomrel pred vydaním konečného posudku.

3.2.9 Stanoviská sudcov

Konečného hlasovania o posudku sa zúčastnilo 14 sudcov MSD. Venezuelský sudca Andrés Aguilar Mawdsley zomrel pred konečným hlasovaním. Z toho dôvodu bol v hlasovaní o šiestej časti posudku rozhodujúci hlas predsedu Dvora, sudcu Bedjaouiho. Keďže výsledok tohto posudkového konania je značne kontroverzný, každý zo sudcov mal potrebu vydať k tomuto posudku vyhlásenie, samostatné vyhlásenie alebo nesúhlasné stanovisko.

Predseda MSD *Mohammed Bedjaoui* vo svojom vyhlásení v prvom rade zdôraznil, že Medzinárodný súdny dvor bol pri skúmaní všetkých faktov, ktoré by mali vplyv na tento posudok veľmi precízny a zodpovedný. Uviedol, že na základe súčasnej úpravy medzinárodného práva MSD žiaľ nebol schopný vydať jednoznačné stanovisko, avšak vďaka tomu poukázal na nedokonalosti medzinárodného práva a vyzval štáty, aby tieto nedokonalosti napravili. Nejednoznačnosť stanoviska však poukazuje len na nejednoznačnosť aktuálnej právnej úpravy a nedáva štátom voľnosť interpretácie legálnosti alebo nelegálnosti použitia jadrových zbraní. Zároveň sa však domnieval, že ani sebaobrana štátu za extrémnych okolností, kedy samotná existencia štátu je ohrozená nemôže vyvolať situáciu, v ktorej by štát mohol upustiť od noriem medzinárodného humanitárneho práva. Bolo by totiž nerozvážne uprednostniť existenciu štátu pred prežitím samotného ľudstva.¹¹⁶

Sudca *Géza Herczegh* s posudkom súhlasil avšak konštatoval, že posudok mohol obsahovať konkrétnejšie zhrnutie súčasnej úpravy medzinárodného práva. Ak isté konanie nie je úplne a všeobecne zakázané ako také, je možné ho pomocou uplatnenia všeobecných právnych princípov regulovať, a teda povoliť alebo zakázať. Základné princípy medzinárodného humanitárneho práva jednoznačne a bez výnimky zakazujú použitie zbraní hromadného ničenia, a teda aj jadrové zbrane. Ďalej konštatoval, že formálne závery stanoviska mali obsahovať aj upresnenie obmedzení nárokov štátov na sebaobranu na opatrenia, ktoré sú primerané a nevyhnutné.¹¹⁷

Sudca *Shi Jiuyong* hlasoval v súlade so všetkými bodmi posudku avšak vo svojom vyhlásení mal výhrady voči teórii odstrašovania¹¹⁸ a jej dôležitosti pri posudzovaní

¹¹⁶ International Court of Justice: *Declaration of President Bedjaoui (translation)*. [cit.2015-18-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7499.pdf>>

¹¹⁷ International Court of Justice: *Declaration of Judge Herczegh (translation)*. [cit.2015-18-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7501.pdf>>

¹¹⁸ Nečinnosť štátov kvôli obavám z odvety.

medzinárodnej obvyčaje. Podľa neho teória jadrového odstrašovania má politický, avšak nie právny charakter.¹¹⁹

Podľa sudcu *Vladlena Vereshchetina* odpoveď Medzinárodného súdneho dvora adekvátne odráža súčasnú právnu úpravu. Posudková činnosť Dvora nemá za úlohu vyriešiť konkrétny spor ale vyložiť existujúce právne predpisy. MSD sa taktiež nemá snažiť vyplniť medzery v právnych predpisoch a preto by nemal byť obviňovaný z nerozhodnosti a neurčitosti keď samotné právne predpisy, ktoré má vyložiť sú nejasné.¹²⁰

Napriek tomu že sudca *Luigi Ferrari Bravo* hlasoval v súlade so všetkými bodmi stanoviska, vo svojom vyhlásení vyjadril nespokojnosť s niektorými kľúčovými časťami. Podľa jeho názoru sa mal Dvor viac zamerať na analýzy rezolúcií VZ OSN týkajúce sa jadrových zbraní, ktoré začínajú rezolúciou 808 z 24. januára 1946, ktorá jasne poukazuje na záväzok odstránenia všetkých foriem jadrových zbraní. Studená vojna, ktorá vypukla krátko na to však zabránila rozvoju konceptu nelegálnosti jadrových zbraní a spôsobila rozvoj teórie jadrového odstrašovania, ktorá však nemá právny charakter.¹²¹

V samostatnom vyhlásení sudca *Gilbert Guillaume* konštatuje, že súhlasí s treťou časťou stanoviskom Dvora, že v žiadnom ustanovení medzinárodnej zmluvy ani v obyčajovom práve neexistuje všeobecný zákaz použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní. Zároveň však dodáva, že nevidí potrebu druhej časti stanoviska, že v žiadnom ustanovení medzinárodnej zmluvy ani v obyčajovom práve neexistuje oprávnenie na použitie alebo hrozbu použitia jadrových zbraní, pretože ako MSD sám poukázal, „nelegálnosť použitia niektorých zbraní ako takých nevyplýva z neexistencie autorizácie ale naopak, je priamo formulovaná vo forme zákazu.“¹²² Taktiež plne súhlasí so štvrtou časťou stanoviska, že jadrové zbrane, tak ako všetky ostatné zbrane, môžu byť použité len v prípade sebaobrany v súlade s článkom 51 Charty OSN. Po analýze medzinárodného práva uplatniteľného počas vojnových konfliktov skonštatoval, že škody spôsobené civilnému obyvateľstvu nesmú byť neprimerané vzhľadom na dosiahnutú vojenskú výhodu. Na základe toho usúdil, že použitie jadrových zbraní nie je úplne nezákonné, ale môže byť použité len v extrémnych prípadoch. Na odôvodnenie týchto extrémnych prípadov poukázal na neodoberateľné právo štátov na sebaobranu v extrémnych

¹¹⁹ International Court of Justice: *Declaration of Judge Shi*. [cit.2015-18-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7503.pdf>>

¹²⁰ International Court of Justice: *Declaration of Judge Vereshchetin*. [cit.2015-18-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7505.pdf>>

¹²¹ International Court of Justice: *Declaration of Judge Ferrari Bravo (translation)*. [cit.2015-18-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7507.pdf>>

¹²² International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-30-12]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 52

prípadoch. To že MSD vydal stanovisko, že v týchto extrémnych prípadoch nemôže jednoznačne potvrdiť legálnosť alebo nelegálnosť použitia jadrových zbraní znamená, že štáty pri výkone zvrchovanej moci majú právo konať na základe vlastného uváženia.¹²³

Sudca *Raymond Ranjeva* hlasoval za všetky časti posudku vydaného Dvorom, predovšetkým za prvý odsek šiestej časti stanoviska MSD, kde je prvýkrát jednoznačne potvrdená nelegálnosť použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní v ozbrojenom konflikte a jej rozpor s princípmi a zásadami medzinárodného humanitárneho práva. Zároveň vyjadril presvedčenie, že Dvor vyložil aktuálnu úpravu medzinárodného práva a určil hranice, ktorých prekročenie síce je v kompetencii štátov, avšak súčasne vyjadril vieru, že sa nikdy neuchýlia k druhému odseku šiestej časti stanoviska MSD.¹²⁴

Vo svojom samostatnom vyhlásení sudca *Carl-August Fleischhauer* zdôraznil, že medzinárodné právo sa ešte stále potýka s nesúlalom medzi právom ozbrojených konfliktov, konkrétne s humanitárnym právom na jednej strane a právom štátov na sebaobranu na strane druhej. Všetky právne princípy sú si však rovné a teda ani jeden nesmie mať prevahu. Použitie jadrových zbraní by malo byť oprávneným avšak posledným možným prostriedkom sebaobrany.¹²⁵

Podpredseda MSD *Stephen Schwebel*, hoci súhlasil s väčšinou posudku Dvora, vydal nesúhlasné stanovisko kvôli druhému odseku šiestej časti posudku. Z jeho pohľadu to, že MSD nemôže dospieť k definitívnemu záveru, či by použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní mala byť považovaná za legálnu alebo nelegálnu v extrémnom prípade sebaobrany znamená, že na danú otázku nemá názor. Dvor tým teda nerešpektoval ustanovenia Charty OSN, ktoré ho ustanovujú za hlavný právny orgán OSN. Podpredseda Schwebel na záver skonštatoval, že v tomto prípade by bolo lepšie, ak by MSD posudok odmietol vydať.¹²⁶

Sudca *Shigeru Oda* hlasoval už v prvej časti posudku Medzinárodného súdneho dvora proti, kedy tvrdil, že MSD by nemal vydať posudok k položenej otázke pretože nie je adekvátne formulovaná, a vo Valnom zhromaždení OSN boli viditeľné nezhody pri prijímaní tejto rezolúcie, ktorá má z jeho pohľadu predovšetkým politický charakter a jej cieľom nebolo získanie poradného stanoviska od MSD ale zákaz jadrových zbraní

¹²³ International Court of Justice: *Separate Opinion of Judge Guillaume (translation)*. [cit.2015-19-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7509.pdf>>

¹²⁴ International Court of Justice: *Separate Opinion of Judge Ranjeva (translation)*. [cit.2015-19-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7511.pdf>>

¹²⁵ International Court of Justice: *Separate Opinion of Judge Fleischhauer*. [cit.2015-19-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7513.pdf>>

¹²⁶ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Vice-President Schwebel*. [cit.2015-19-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7515.pdf>>

ako takých. Sudca Oda vyjadril svoje presvedčenie, že jadrové zbrane by mali byť celosvetovo odstránené, avšak malo by to byť dosiahnuté prostredníctvom rokovaní štátov. Hlasoval proti druhému odseku šiestej časti posudku ktorého nejednoznačná formulácia potvrdzuje, že MSD mal túto žiadosť o posudok odmietnuť.¹²⁷

Sudca *Mohammed Shahabuddeen* vo svojom nesúhlasnom stanovisku definoval, že podstatou otázky položenej MSD Valným zhromaždením OSN bolo zistiť, či je možné zosúladiť nevyhnutnú potrebu štátu na sebaobranu s rovnako nevyhnutnou potrebou neohroziť prežitie ľudského druhu pri použití jadrových zbraní. V prípade, ak by tieto dve potreby nebolo možné zosúladiť je nevyhnutné odpovedať na veľmi zložitú otázku čo uprednostniť. Bol presvedčený, že neexistujú žiadne právne prekážky ani fakty, ktoré by zabránili Dvoru dať na položenú otázku jednoznačnú odpoveď, a MSD mohol a mal dať jednoznačnú odpoveď.¹²⁸

Nesúhlasné stanovisko sudcu *Christophera Weeramantryho* je založené na tvrdení, že použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní by mala byť za každých okolností zakázaná, pretože je v rozpore so základnými princípmi medzinárodného práva. Vo svojom nesúhlasnom stanovisku detailne skúmal krutosť jadrových zbraní a ich jedinečnosť a špeciálne vlastnosti vo vzťahu k ostatným zbraňam hromadného ničenia. Hoci je pravdou, že žiadna medzinárodná zmluva výslovne nezakazuje jadrové zbrane, existuje veľké množstvo princípov medzinárodného práva, konkrétne medzinárodného humanitárneho práva, ktoré kvôli špecifickým efektom spôsobených jadrovými zbraňami túto nelegálnosť potvrdzujú. Jeho komplexná analýza, ktorá zahŕňa aj filozofické hľadisko, poukazuje na to, že žiadny právny systém by so svojom vnútornom práve nemal zahŕňať oprávnenie na akt, ktorý by mohol zničiť celú civilizáciu. Podľa jeho názoru mal Dvor vydať stanovisko, ktoré by presvedčivo, jasne a kategoricky odmietlo jadrové zbrane.¹²⁹

Sudca *Abdul G. Koroma* vo svojom nesúhlasnom stanovisku zásadne nesúhlasí s rozhodnutím Dvora, že „s ohľadom na súčasný stav medzinárodného práva a skutočností, ktoré má k dispozícii, MSD nemôže dospieť k definitívnemu záveru, či by použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní mala byť považovaná za legálnu alebo nelegálnu

¹²⁷ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Oda*. [cit.2015-19-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7517.pdf>>

¹²⁸ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Shahabuddeen*. [cit.2015-19-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7519.pdf>>

¹²⁹ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Weeramantry*. [cit.2015-20-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7521.pdf>>

v extrémnom prípade sebaobrany, kedy samotná existencia štátu je ohrozená.“¹³⁰ Z jeho pohľadu, súčasný stav medzinárodného práva dovoľuje Dvoru vydať jednoznačné stanovisko, že použitie jadrových zbraní by za akýchkoľvek okolností vyústilo do porušenia právnych princípov, a teda je nezákonné. Zároveň vyjadril poľutovanie, že hoci Dvor rozhodol, že „vo všeobecnosti by použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní mala byť v rozpore s medzinárodným vojnovým právom, predovšetkým s princípmi a zásadami medzinárodného humanitárneho práva,“¹³¹ nedotiahol tieto zistenia do normatívnych záverov a jednoznačne nepotvrdil nelegálnosť použitia alebo hrozby použitia jadrových zbraní v ozbrojenom konflikte.¹³²

Sudkyňa *Rosalyn Higginsová* vo svojom nesúhlasnom stanovisku vysvetľuje, že nemohla podporiť kľúčové stanovisko Dvora, keďže podľa jej názoru MSD neaplikoval systematicky a transparentne princípy medzinárodného humanitárneho práva a teda jasne nepreukázal, ako dospel k záveru šiestej časti stanoviska.¹³³

3.3 Zhrnutie

Tento posudok Medzinárodného súdneho dvora týkajúci sa legálnosti alebo nelegálnosti použitia jadrových zbraní v ozbrojenom konflikte predstavuje jeden z najťažších prípadov, aký bol doteraz pred súdom riešený. Ako sudca Mohamed Shahabuddeen uviedol „...hoci poradné stanovisko nie je podľa článku 59 Štatútu MSD záväzne, je to rovnako závažné právne vyhlásenie akým je aj rozsudok sporového konania.“¹³⁴ To znamená, že čím je stanovisko prijaté väčšou väčšinou sudcov, tým je dané rozhodnutie vplyvnejšie. Tento posudok bol síce prijatý najmenšou možnou väčšinou s veľkým počtom rozdielných stanovísk jednotlivých sudcov, avšak práve tieto stanoviská dokonale odrážajú rôznorodosť názorov medzinárodného spoločenstva na danú otázku. Ako vo svojom vyhlásení skonštatoval sudca Vereshchetin, „...posudok Dvora objasnil

¹³⁰ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-17-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 105

¹³¹ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-17-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 105

¹³² International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Koroma*. [cit.2015-21-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7523.pdf>>

¹³³ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Higgins*. [cit.2015-21-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7525.pdf>>

¹³⁴ Shahabuddeen, M.: *Precedent In The World Court*. Grotius Publications, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, p.171.

a potvrdil niektoré aspekty práva ozbrojených konfliktov a medzinárodného práva, ktoré sú poučné a nápomocné.“¹³⁵

Tento posudok je obzvlášť zaujímavý, pretože obsahuje dôležité poznatky predovšetkým o medzinárodnom humanitárnom práve. Išlo o prvú žiadosť o komplexný výklad a analýzu medzinárodných humanitárnych pravidiel. Pozitívom tohto posudku bolo predovšetkým potvrdenie záväzku vyplývajúceho z článku 6 Zmluvy o nešírení jadrových zbraní dohodnúť úplné jadrové odzbrojenie.¹³⁶ Na druhej strane existuje silná kritika, že Medzinárodný súdny dvor premeškal jedinečnú šancu na vyhlásenie nelegálnosti jadrových zbraní ako takých. Ak by to však Dvor urobil, odklonil by sa od jeho právomocí v posudkovom konaní, kedy je jeho úlohou len vyložiť relevantné právne predpisy.¹³⁷

¹³⁵ International Court of Justice: *Declaration of Judge Vereshchetin*. [cit.2015-18-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7505.pdf>>

¹³⁶ McCormack, T. L.H.: *A non liquet on nuclear weapons – The ICJ avoids the application of general principles of international humanitarian law*. In: *International Review of the Red Cross*, No. 316. [cit.2015-21-02]. Dostupné na internete: <<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jnfq.htm>>

¹³⁷ Greenwood, Ch.: *The Advisory Opinion on nuclear weapons and the contribution of the International Court to international humanitarian law*. In: *International Review of the Red Cross*, No. 316. [cit.2015-21-02]. Dostupné na internete: <<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jnfp.htm>>

4 Analýza rozsudku vydaného Medzinárodným súdnym dvorom týkajúceho sa chrámu Preah Vihear

Chrám Preah Vihear je hinduistický chrám z obdobia Kmérskej ríše, ktorý bol postavený na prelome 11. a 12. storočia nášho letopočtu. Hoci je tento chrám v súčasnosti ruinou má významnú historickú, archeologickú aj náboženskú hodnotu. Nachádza sa na vrchole útesu pohoria Dangrek, ktorý vytvára hranicu medzi Kambodžou a Thajskom. 13. februára 1904 bola podpísaná zmluva, na základe ktorej mali byť presne vymedzené hranice medzi Kambodžou a Thajskom. Na základe tejto zmluvy bola vypracovaná mapa, ktorá umiestnila chrám Preah Vihear na kambodžské územie. Voči tejto mape Thajsko nevznieslo žiadne námietky avšak v roku 1954 obsadilo územie chrámu s tvrdením, že patrí Thajsku. Kambodža sa rozhodla túto situáciu riešiť prostredníctvom Medzinárodného súdneho dvora.¹³⁸

V tomto spore týkajúcom sa územnej zvrchovanosti nad územím Kambodža ako žalujúca strana tvrdí, že Thajsko porušilo kambodžskú územnú zvrchovanosť nad oblasťou chrámu Preah Vihear. Thajsko naopak tvrdilo, že daná oblasť leží na thajskej strane spoločnej hranice medzi oboma krajinami, a je pod zvrchovanosťou Thajska.¹³⁹

4.1 Konanie vo veci predbežných námietok týkajúcich sa prekážok konania

Dňa 6. októbra 1959 odovzdal ministerský poradca Kambodžského veľvyslanectva v Paríži tajomníkovi dvora žalobu z 30. septembra 1959 voči Thajskému kráľovstvu vo veci územnej suverenity nad hinduistickým chrámom Preah Vihear. Táto žaloba sa opierala o článok 36 Štatútu MSD a Deklarácie z 20. mája 1950 a 9. septembra 1957 prostredníctvom ktorých Thajsko aj Kambodža uznali obligatórnu jurisdikciu Medzinárodného súdneho dvora a Generálneho aktu o pokojnom riešení medzinárodných sporov z 26. septembra 1928. MSD stanovil dátum 5. december 1959 ako lehotu na podanie písomných stanovísk dotknutých strán.¹⁴⁰

¹³⁸ Pawakapan, P. R.: *State and Uncivil Society in Thailand at the Temple Preah Vihear*. 2013. s. 37

¹³⁹ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Preliminary objections - Judgment of 26 May 1961*. [cit.2016-29-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4857.pdf>> s. 22

¹⁴⁰ *Ibid.*, s. 19

Kambodžské kráľovstvo v žalobe a taktiež v písomnom stanovisku žiadalo Medzinárodný súdny dvor aby rozhodol, že¹⁴¹:

1. Thajské kráľovstvo je povinné stiahnuť svoju vojenskú jednotku, ktorá od roku 1954 okupuje ruiny chrámu Preah Vihear;
2. územná suverenita nad chrámom Preah Vihear patrí Kambodžskému kráľovstvu.

Thajsko v stanovenom termíne podalo predbežné námietky týkajúce sa prekážok konania a žiadalo Medzinárodný súdny dvor aby rozhodol, že na základe nasledujúcich dôvodov nemá jurisdikciu na zváženie kambodžskej žaloby:¹⁴²

1. a) siamská Deklarácia z 20. septembra 1929 zanikla na základe zániku Stáleho dvora medzinárodnej spravodlivosti 19. apríla 1946 a preto nemôže byť obnovená;
b) thajská Deklarácia z 20. mája 1950 mala za cieľ obnoviť Deklaráciu z 20. septembra 1929 a preto bola vlastne od začiatku neúčinná;
c) v dôsledku toho Thajsko teda nikdy neprijalo obligatórnu jurisdikciu MSD podľa článku 36, odseku 2 Štatútu MSD.
2. a) ani Thajsko ani Kambodža neboli nikdy zmluvnou stranou Generálneho aktu o pokojnom riešení medzinárodných sporov z 26. septembra 1928;
b) v dôsledku toho tento akt nepredstavuje dohodu strán predložiť uvedený spor Medzinárodnému súdnemu dvoru.
3. a) na základe Francúzsko-Siamskej Dohody o priateľstve, obchode a navigácii zo 7. decembra 1937 nemala Kambodža právo obrátiť sa s daným sporom na MSD;
b) Kambodža nie je zmluvnou stranou tejto Dohody a nezdedila žiadne z francúzskych práv vyplývajúcich z tejto Dohody;
c) v dôsledku toho táto Dohoda nepredstavuje dohodu strán predložiť uvedený spor Medzinárodnému súdnemu dvoru.

Na základe thajských predbežných námietok týkajúcich sa prekážok konania MSD pozastavil konanie vo veci územnej suverenity nad chrámom Preah Vihear a musel najprv rozhodnúť, či má jurisdikciu na to, aby daný spor rozhodol.

¹⁴¹ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand) – Application instituting proceedings and pleadings*. [cit.2016-23-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9249.pdf>> s. 15

¹⁴² International Court of Justice: *Preliminary objections of the government of Thailand*. [cit.2016-23-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9259.pdf>> čl. 46

4.1.1 Prvá predbežná námietka týkajúca sa prekážok konania

Medzinárodný súdny dvor skúmal Deklaráciu z 20. mája 1950. „Ak táto Deklarácia obsahuje prijatie obligatórnej jurisdikcie MSD, tak Kambodža na základe jej Deklarácie z 9. septembra 1957 bola oprávnená predložiť daný spor Medzinárodnému súdnemu dvoru.“¹⁴³ Teda len samotná platnosť alebo neplatnosť Deklarácie z 20. mája 1950 predstavovala predmet tohto rozhodnutia a znela takto: „Mám tú česť Vás informovať, že na základe Deklarácie z 20. septembra 1929, vláda jeho veličenstva prijíma obligatórnu jurisdikciu Stáleho dvora medzinárodnej spravodlivosti v súlade s článkom 36, odsekom 2 Štatútu SDMS na obdobie 10 rokov a za podmienky reciprocity. Táto Deklarácia bola obnovená 3. mája 1940 na ďalších 10 rokov. V súlade s ustanoveniami článku 36, odseku 4 Štatútu Medzinárodného súdneho dvora mám tú česť oznámiť Vám, že vláda jeho veličenstva týmto obnovuje hore spomínanú Deklaráciu na obdobie ďalších 10 rokov a to od 3. mája 1950 za rovnakých podmienok a výhrad stanovených v Deklarácii z 20. septembra 1929.“¹⁴⁴ Takéto znenie Deklarácie zjavne poukazuje na to, že Thajsko akceptovalo obligatórnu jurisdikciu MSD.

Thajsko sa však odvolávalo na spor medzi Izraelom a Bulharskom, týkajúci sa leteckého incidentu z 27. júla 1955, na základe ktorého Thajsko tvrdilo, že predpoklad, podľa ktorého bola Deklarácia formulovaná je nesprávny, a teda táto Deklarácia je neplatná. Thajsko neodmieta, že touto Deklaráciou chcelo prijať obligatórnu jurisdikciu MSD, avšak nevedomky ju naformulovalo spôsobom, ktorý sa na základe neskôr zistených skutočností, predovšetkým rozhodnutím MSD v spore medzi Izraelom a Bulharskom, ukázal ako nesprávny.¹⁴⁵

Na to, aby mohol Dvor posúdiť toto thajské tvrdenie skúmal príslušné ustanovenie Štatútu MSD. „Štáty, ktoré prijali Deklarácie v súlade s článkom 36 Štatútu Stáleho dvora medzinárodnej spravodlivosti, a ktoré sú ešte stále v platnosti treba považovať za zúčastnené strany Štatútu MSD, a týmto prijímajú obligatórnu jurisdikciu Medzinárodného súdneho dvora na dobu, po ktorú majú tieto Deklarácie platiť.“¹⁴⁶ Cieľom

¹⁴³ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)-Preliminary objections - Judgment of 26 May 1961*. [cit.2016-23-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4857.pdf>> s. 23

¹⁴⁴ International Court of Justice: *Preliminary objections od the government of Thailand*. [cit.2016-23-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9259.pdf>> čl. 7

¹⁴⁵ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)-Preliminary objections - Judgment of 26 May 1961*. [cit.2016-23-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4857.pdf>> s. 24

¹⁴⁶ Čl. 36, ods. 5 Štatútu MSD

tohto ustanovenia bolo zabezpečiť plynulý prechod z obligatórnej jurisdikcie zaniknutého Stáleho dvora medzinárodnej spravodlivosti na obligatórnu jurisdikciu Medzinárodného súdneho dvora bez toho, aby štáty museli prijímať nové Deklarácie. Pri výklade tohto ustanovenia v rozhodnutí sporu medzi Izraelom a Bulharskom Dvor dospel k záveru, že článok 36 Štatútu MSD sa netýka všetkých štátov ktoré prijali obligatórnu jurisdikciu SDMS ale len tých štátov, ktoré prijali obligatórnu jurisdikciu SDMS a zároveň sú zakladajúcimi členmi OSN, čo Bulharsko nebolo. Bulharská Deklarácia z roku 1920 o prijatí obligatórnej jurisdikcii SDMS na dobu neurčitú prestala platiť 19. apríla 1946, v deň zániku SDMS, a keďže Bulharsko nebolo zakladajúcim členom OSN automatická transformácia obligatórnej jurisdikcie z SDMS na MSD podľa článku 36, odseku 5 Štatútu MSD nebola možná. Bulharsko sa teda opäť stalo zmluvnou stranou Štatútu MSD až po vstupe Bulharska do OSN. Thajsko tvrdilo, že sa nachádza v rovnakej situácii ako Bulharsko a zmluvnou stranou Štatútu MSD sa stalo až 16. decembra 1946, teda osem mesiacov potom, ako SDMS zanikol.¹⁴⁷

Medzinárodný súdny dvor však nezdíeľal toto thajské stanovisko. Okrem toho, že rozsudky Dvora nemajú záväzný charakter pre krajiny, ktoré nie sú dotknutými stranami v spore, a Thajsko sa teda nemôže odvolávať na rozhodnutie MSD v spore Izrael vs. Bulharsko, tak Thajsko sa na základe Deklarácie z 20. mája 1950 dostalo do úplne inej situácie ako Bulharsko. Thajská Deklarácia z roku 1940 bola v platnosti do 6. mája 1950. Nasledujúca Deklarácia z 20. mája 1950, ktorá predlžovala obligatórnu jurisdikciu MSD začala platiť až dva týždne po expirácii Deklarácie z roku 1940 a teda je považovaná za nový, samostatný inštrument, na základe ktorého sa Thajsko zväzuje k obligatórnej jurisdikcii MSD. Hoci jazyk, ktorý Thajsko použilo nebol úplne vhodný, keďže odkazovali na už neexistujúci orgán - SDMS, MSD rozhodol, že Deklarácia z 20. mája 1950 ukazuje jasný zámer Thajska prijať obligatórnu jurisdikciu MSD, a preto jednohlasne odmietol prvú thajskú predbežnú námietku týkajúcu sa prekážok konania.¹⁴⁸

Na záver Dvor zhodnotil, že tento záver je dostatočný na to, aby potvrdil jurisdikciu MSD a preto je zbytočné, aby skúmal druhú a tretiu thajskú predbežnú námietku týkajúcu sa prekážok konania.¹⁴⁹

¹⁴⁷ International Court of Justice: *Preliminary objections of the government of Thailand*. [cit.2016-23-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9259.pdf>> čl. 9-15

¹⁴⁸ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Preliminary objections - Judgment of 26 May 1961*. [cit.2016-24-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4857.pdf>> s. 28-34

¹⁴⁹ *Ibid.*, s. 35

4.2 Konanie vo veci skutkovej podstaty v spore o územnej suverenite nad chrámom Preah Vihear

4.2.1 Písomné konanie

Medzinárodný súdny dvor svojím rozsudkom z 26. mája 1961 odmietol prvú predbežnú námietku týkajúcu sa prekážok konania, ktorú vzniesla thajská vláda a rozhodol, že má jurisdikciu na vydanie rozsudku v spore medzi Kambodžou a Thajskom. Obnovil teda konanie vo veci skutkovej podstaty.

Kambodžské kráľovstvo v žalobe a taktiež v písomnom stanovisku žiadalo Medzinárodný súdny dvor aby rozhodol, že¹⁵⁰:

1. Thajské kráľovstvo je povinné stiahnuť svoju vojenskú jednotku, ktorá od roku 1954 okupuje ruiny chrámu Preah Vihear;
2. územná suverenita nad chrámom Preah Vihear patrí Kambodžskému kráľovstvu.

V reakcii na túto žalobu Thajské kráľovstvo vo svojom proti stanovisku vyhlásilo, že tvrdenia kambodžského kráľovstva predložené v žalobe a v písomnom stanovisku nie sú obhájiteľné a mali by byť zamietnuté; a že chrám Phra Viharn¹⁵¹ sa nachádza na území Thajska a preto žiada Dvor, aby to svojím rozhodnutím potvrdil.¹⁵²

4.2.2 Ústne konanie

Nasledovalo ústne konanie, v ktorom Dvor vypočul obe sporové strany, ich svedecké dôkazy a expertov. Počas vypočúvania dňa 5. marca 1962 Kambodža vo svojom stanovisku žiadala Dvor, aby rozhodol, že¹⁵³:

1. hranica medzi Kambodžou a Thajskom v oblasti Dangrek súhlasí s hranicou vyznačenou v mape medzi Indo-Čínou a Siamom¹⁵⁴, ktorú pripravila delimitačná komisia;
2. chrám Preah Vihear sa nachádza na území nad ktorým má suverenitu Kambodžské kráľovstvo;

¹⁵⁰ International Court of Justice: *Mémoire du Gouvernement du Royaume du Cambodge*. [cit.2016-26-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9250.pdf>> čl. 10

¹⁵¹ Thajský názov pre chrám Preah Vihear.

¹⁵² International Court of Justice: *Counter-Memorial of the Royal Government of Thailand*. [cit.2016-27-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9253.pdf>> čl. 89

¹⁵³ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Merits - Judgment of 15 June 1962*. [cit.2016-27-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>> s. 10

¹⁵⁴ Pôvodný názov Thajska.

3. Thajsko má povinnosť stiahnuť z tohto územia vojenské jednotky, ktoré tam sú od roku 1954 umiestnené;
4. sochy, kamenné dosky, fragmenty pamiatok a starobylú keramiku, ktoré od roku 1954 thajské authority odstránili z chrámu musia byť navrátené kambodžskej vláde.

Počas vypočúvania dňa 20. marca 1962 a s ohľadom na kambodžskú výpoveď thajská vláda vo svojom stanovisku v prvom rade žiadala, aby sa MSD nezaoberal požiadavkami 1 a 4, ktoré kambodžská vláda vzniesla počas vypočúvania dňa 5. marca 1962, pretože dané požiadavky boli predstavené neskoro, a neboli ani súčasťou žaloby ani súčasťou písomného stanoviska kambodžskej vlády. Následne sa vyjadrila k všetkým bodom kambodžského stanoviska¹⁵⁵:

1. Spomínaná mapa nie je považovaná za záväzný dokument ani na základe Zmluvy z roku 1904, ani žiadnej inej. Sporové strany sa k vyznačenej hranici nesprávali ako k štátnej hranici a preto by hranica vyznačená v mape nemala nahradiť existujúcu hranicu, ktorá je oboma stranami uznávaná. Ak aj napriek tomu považuje Dvor za vhodné, zaoberať sa prvou kambodžskou požiadavkou Thajsko vyhlásilo, že táto požiadavka je neopodstatnená a mala by byť zamietnutá.
2. Bolo predložené veľké množstvo dôkazov, ktoré poukazujú na to, že Thajsko vykonávalo suverenitu nad územím, na ktorom sa chrám nachádza. Ak Kambodža na danom území vykonávala nejaké administratívne činnosti, tak boli len sporadické a nepreukázateľné a v žiadnom zmysle nepopierali výkon moci Thajska nad daným územím.
3. Predel v spomínanej oblasti sa zhoduje s okrajom útesu okolo chrámu Phra Viharn a predstavuje štátnu hranicu ustanovenú Zmluvou z roku 1904. Prírodné podmienky v tejto oblasti dovoľujú bezproblémový prístup z thajskej strany zatiaľ čo prístup z Kambodže obnáša zložitý výstup na útes z Kambodžskej planiny.
4. Ak by sa aj napriek thajskej žiadosti MSD zaoberal 4. kambodžskou požiadavkou mal by ju zamietnuť, keďže nie je ničím podložená.

Na záver vypočúvania požiadal právny zástupca Thajska, aby mu bolo umožnené doplniť a predniesť záverečné stanovisko až po vypočutí všetkých svedeckých dôkazov

¹⁵⁵ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Merits - Judgment of 15 June 1962*. [cit.2016-27-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>> s. 12

a expertov. MSD s touto žiadosťou súhlasil, a umožnil to aj Kambodži.¹⁵⁶ Obe strany túto možnosť využili a svoje záverečné stanoviská doplnili. Kambodžská vláda do svojho záverečného stanoviska doplnila požiadavku, aby Dvor vyhlásil, že mapa oblasti Dangrek bola vypracovaná a uverejnená v mene zmiešanej delimitačnej komisie, ktorá bola ustanovená Zmluvou z 13. februára 1904, a teda táto mapa obsahuje rozhodnutia prijaté touto komisiou, a preto ide o záväzný dokument.¹⁵⁷ Thajská vláda vo svojom záverečnom stanovisku odmietla dodatočnú požiadavku kambodžskej vlády keďže spomínaná zmiešaná komisia pozostávala len z členov francúzskej komisie, ktorí nemali právomoc na vydanie záverečného rozhodnutia, ktoré nebolo nikde inde zaznamenané.¹⁵⁸

4.2.3 *Určenie hranice podľa Zmluvy z roku 1904*

Zdrojom a pôvodom tohto sporu je určenie hraníc z roku 1904-1908 medzi Francúzskou Indo-Čínou (ktorej súčasťou bola Kambodža) a Siamom. Sporové strany mali rozdielne pohľady na suverenitu nad územím, kde sa nachádza chrám Preah Vihear. Nato, aby Dvor mohol rozhodnúť tento spor musel predovšetkým preskúmať štátnu hranicu v tejto oblasti a mapy, ktoré mu boli predložené. Skúmal preto Zmluvu z 13. februára 1904, ktorá okrem iného upravovala hranicu v oblasti Dangrek. V článku 1 tejto zmluvy sa uvádza, že hranica vo východnej oblasti Dangrek sa bude riadiť princípom línie rozvodia. Zároveň mala byť na základe článku 3 tejto zmluvy ustanovená zmiešaná delimitačná komisia, zložená zo zástupcov oboch zmluvných strán. Článok 1 Zmluvy z 13. februára 1904 stanovuje len všeobecný charakter hraníc. Až zmiešaná delimitačná komisia ustanovená na základe článku 3 mala presne vymedziť štátnu hranicu, a preto má toto vymedzenie prednosť pred vymedzením podľa článku 1.

Na základe Zmluvy z 13. februára 1904 bola 2. decembra 1906 vytvorená zmiešaná delimitačná komisia zložená z dvoch sekcií, z Francúzskej a zo Siamskej. Táto delimitačná komisia mala vymedziť hranice medzi Francúzskou Indo-Čínou a Siamom. V rámci vymedzovania hraníc predsedovia francúzskej aj siamskej sekcie preskúmali aj oblasť Dangrek a navštívili aj chrám Preah Vihear. Na začiatku roku 1907 predseda francúzskej sekcie oznámil svojej vláde, že hranica bola určená. Neexistuje však žiaden záznam akým

¹⁵⁶ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Oral Arguments Concerning the Merits – Eleventh public hearing*. [cit.2016-27-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/11225.pdf>> s. 127

¹⁵⁷ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Oral Arguments Concerning the Merits –12. Questions put by the Court*. [cit.2016-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/11225.pdf>> s. 441-442

¹⁵⁸ *Ibid.*, s. 439-441

spôsobom dospeli k určeniu hranice, ani žiadna zmienka o oblasti Dangrek v žiadnej zápisnici zo stretnutí delimitačnej komisie. Záverečnou fázou delimitácie hraníc bola príprava a publikácia máp. Keďže siamská vláda nedisponovala primeraným technickým vybavením požiadala zástupcov francúzskej sekcie aby zmapovali hraničnú oblasť a pripravili mapy. Tieto mapy boli dokončené na jeseň 1907 a následne v roku 1908 boli predložené siamskej vláde. Medzi týmito mapami bola aj mapa oblasti Dangrek, ktorá zobrazovala chrám Preah Vihear ako územie patriace Kambodži. Práve o túto mapu sa opiera kambodžská žaloba. Thajsko však oponovalo, že táto mapa nie je dielom zmiešanej delimitačnej komisie, a preto nemá záväzný charakter; že táto mapa obsahuje závažné chyby, pretože nezodpovedá princípu línie rozvodia, na základe ktorého by sa chrám Preah Vihear mal nachádzať na území Thajska; a že táto mapa nebola Thajskom nikdy prijatá, a ak aj áno tak len na základe chybného predpokladu, že táto mapa zodpovedá princípu línie rozvodia, na základe ktorého mala byť vypracovaná.¹⁵⁹

4.2.4 *Záväznosť a prijatie vypracovaných máp*

Dvor sa najprv zameriaval na thajský argument, ktorý považoval za oprávnený, a to že mapy neboli nikdy oficiálne prijaté zmiešanou delimitačnou komisiou keďže táto komisia pozastavila svoju činnosť pár mesiacov pred vydaním máp. Neexistujú žiadne dôkazy či mapy a hranice boli určené na základe rozhodnutia zmiešanej komisie pokiaľ ešte vykonávala činnosť. Tieto mapy však museli vychádzať z nejakých skutočností a Dvor má za to, že predložené mapy boli založené na zisteniach pracovníkov zodpovedných za zmapovanie oblasti Dangrek. Mapy boli vypracované a publikované na základe žiadosti siamskej vlády avšak obsah týchto máp v čase ich publikácie nebol záväzný.¹⁶⁰

Thajska vláda ďalej namietala, že keďže delimitačná komisia oficiálne neschválila hranice, je teda podľa článku 1 Zmluvy z 13. februára 1904 nevyhnutné, aby sa určenie hraníc riadilo princípom línie rozvodia, ktorý by umiestnil chrám Preah Vihear na thajské územie. Thajska vláda síce uznala, že zmiešaná komisia mala istú voľnosť uváženia

¹⁵⁹ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Oral Arguments Concerning the Merits – Eleventh public hearing*. [cit.2016-27-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/11225.pdf>> s. 127

¹⁵⁹ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Oral Arguments Concerning the Merits –12. Questions put by the Court*. [cit.2016-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/11225.pdf>> s. 441-442

¹⁵⁹ *Ibid.*, s. 439-441

¹⁶⁰ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Merits - Judgment of 15 June 1962*. [cit.2016-02-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>> s. 21

odkloniť sa od princípu línie rozvodia aby sa vyhla anomáliám, avšak tvrdila, že umiestenie chrámu Preah Vihear na kambodžské územie by znamenalo prekročenie jej právomocí. Medzinárodný súdny dvor však nepokladal tieto tvrdenia za relevantné a rozhodol, že keďže delimitácia územia nebola oficiálne schválená delimitačnou komisiou, nebol ňou schválený ani akýkoľvek odklon od princípu línie rozvodia. Bolo teda v právomoci vlád tento odklon prijať alebo odmietnuť. Následne musel Medzinárodný súdny dvor preskúmať, či zmluvné strany prijali mapu a v nej vyznačenú hranicu ako výsledok práce delimitačnej komisie, a teda jej priznali záväzný charakter.¹⁶¹

Zo záznamov je zrejmé, že so zámerom predstavenia výsledkov delimitácie boli mapy predložené siamskej vláde, ktorá na nich dlhé roky nereagovala ani schválením ale ani odmietnutím. Z toho dôvodu má Dvor za to, že sa tieto mapy považujú za prijaté. Okrem siamskej vlády boli tieto mapy predložené aj siamskej sekcii zmiešanej delimitačnej komisie, ktorá sa k nim nijak nevyjadrila; siamskému ministrovi vnútra, princovi Damrongovi, ktorý sa za ne poďakoval francúzskemu ministrovi v Bangkoku; a krajinským správcom. Keďže siamské úrady bez vyšetrovania prijali predložené mapy, nemôžu sa teraz odvolávať na neplatnosť ich súhlasu.¹⁶²

Siamská a neskôr thajská vláda až do roku 1958 nevzniesla žiadne pochybnosti k vypracovanej mape. Hoci sa v rokoch 1934-1935 vykonal znalecký posudok, ktorý stanovil rozdiel medzi hranicou uvedenou v mape a hranicou podľa princípu línie rozvodia, a boli vypracované nové mapy, ktoré zobrazovali chrám Preah Vihear na území Thajska, Thajsko aj naďalej používalo a ďalej publikovalo aj pôvodné mapy, v ktorých je chrám Preah Vihear zobrazený na území Kambodže. Navyše Thajsko nevznieslo žiadne námietky voči hraniciam ani počas rokovaní Zmlúv o priateľstve, obchode a navigácii medzi Francúzskom v mene Indo-Číny a Siamom v roku 1925 a 1937, ktoré potvrdzovali existujúce hranice. V roku 1947 bola vytvorená zmierovacia komisia, ktorá sa stretla vo Washingtone, a ktorej úlohou bolo okrem iného vyriešiť všetky spory Thajska a Kambodže týkajúce sa spoločných hraníc. Hoci Thajsko vznieslo sťažnosti týkajúce sa hraníc vo viacerých regiónoch, ani jedna sa netýkala oblasti, v ktorej sa nachádza chrám Preah Vihear. Logickým záverom teda bolo, že Thajsko prijalo hranicu v oblasti chrámu

¹⁶¹ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)-Merits - Judgment of 15 June 1962*. [cit.2016-04-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>> s. 22

¹⁶² International Court of Justice: *Summary of the Judgment of 15 June 1962*. [cit.2016-04-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4873.pdf>>

Preah Vihear tak, ako bola zobrazená na mape, bez ohľadu na princíp línie rozvodia, podľa ktorého sa mali mapy pôvodne riadiť.¹⁶³

Ďalším významným prejavom prijatia hranice bola návšteva thajského princa Damronga, bývalého ministra vnútra, a v tej dobe predsedu Siamského kráľovského inštitútu, v chráme Preah Vihear, kde bol oficiálne prijatý francúzskym splnomocnencom. Táto návšteva mala polooficiálny charakter a bola pod záštitou siamského kráľa. Túto návštevu spolu s nečinnosťou siamskej vlády označil Medzinárodný súdny dvor za tichý súhlas s kambodžskou suverenitou nad územím, kde sa nachádza chrám Preah Vihear, a teda aj s hranicou vyznačenou v mape.¹⁶⁴

V roku 1949 boli v oblasti chrámu umiestnení štyria siamskí strážcovia, načo Francúzsko žiadalo od siamskej vlády vysvetlenie. Thajsko na túto žiadosť nereagovalo. Rovnako nereagovalo ani na francúzsku žiadosť o stiahnutie týchto strážcov z mája 1949, ktorá obsahovala aj jednoznačné vymedzenie územia v oblasti Preah Vihear, ktoré patrí Kambodži a poukázanie na to, že mapy vydané Thajskom tento fakt potvrdili. Tieto žiadosti však ostali z Thajskej strany nepovšimnuté. Za týchto okolností sa Kambodža v roku 1953 rozhodla poslať na dané územie svoje stráže s cieľom potvrdiť a udržať si pozíciu. Avšak po zistení, že na danom území sa už nachádzajú thajské stráže sa kambodžské stráže stiahli a kambodžská vláda sa opäť dožadovala vysvetlenia. Thajská vláda na túto situáciu síce reagovala, ale nijakým spôsobom ju nevysvetlila a taktiež si na toto územie formálne nikdy nenárokovala.¹⁶⁵

MSD usúdil že hoci existovali nejaké pochybnosti o tom, či Siam akceptoval mapu z roku 1908, a teda hranice medzi Kambodžou a Siamom v oblasti Preah Vihear, s ohľadom na postoj Thajska, a skutočnosť že nikdy výslovne nenamietalo voči hraniciam uvedeným v mape dospel Dvor k záveru, že Thajsko nemôže tvrdiť, že dané hranice neprijalo. Z týchto dôvodov MSD rozhodol, že Thajsko svojou nečinnosťou prijalo mapy okolia chrámu Preah Vihear, ktoré tvorili prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904 a boli vypracované na základe výsledkov práce delimitačnej komisie. Obe strany teda svojím správaním potvrdili a prijali stanovenú hranicu ako hranicu medzi Kambodžou a Thajskom.¹⁶⁶

¹⁶³ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Merits - Judgment of 15 June 1962*. [cit.2016-05-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>> s. 27-29

¹⁶⁴ *Ibid.*, s. 29-31

¹⁶⁵ *Ibid.*, s. 31-32

¹⁶⁶ *Ibid.*, s. 32-33

4.2.5 Rozsudok Medzinárodného súdneho dvora

Na základe vyššie uvedených zistení prezentovaných počas písomného aj ústneho konania Medzinárodný súdny dvor rozhodol¹⁶⁷:

1. V pomere 9 hlasov ku 3, že územná suverenita nad chrámom Preah Vihear patrí Kambodžskému kráľovstvu;
2. V pomere 9 hlasov ku 3, že Thajské kráľovstvo je povinné stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah Vihear a jeho okolie;
3. V pomere 7 hlasov ku 3, že Thajské kráľovstvo je povinné vrátiť všetky predmety špecifikované v štvrtom bode ústneho stanoviska Kambodže, ktoré boli od roku 1954 odstránené z chrámu thajskými autoritami.

4.2.6 Stanoviská sudcov

Sudcovia *Tanaka* a *Morelli* pripojili k tomuto rozsudku spoločné vyhlásenie, v ktorom uvádzajú, že nesúhlasia s poslednou časťou rozsudku MSD týkajúcou sa navrátenia odstránených predmetov preto, lebo súhlasia s námietkou Thajského kráľovstva, že keďže kambodžská vláda vznesla túto požiadavku až počas vypočúvania dňa 5. marca 1962, bola teda predstavená neskoro, a nebola ani súčasťou žaloby ani súčasťou písomného stanoviska kambodžskej vlády.¹⁶⁸

Podpredseda *Alfaro* pripojil k rozsudku samostatné vyhlásenie, v ktorom konštatuje, že rozhodnutie Dvora je založené na medzinárodne uznávanom princípe, že štáty, ktoré sú stranami medzinárodného sporu sú okrem iného viazané aj ich konaním a prezentovanými postojmi, ak je to konanie a postoje v rozpore s ich žalobou.¹⁶⁹

Sudca *Sir Gerald Fitzmaurice* vo svojom samostatnom vyhlásení skonštatoval, že úplne súhlasí s rozsudkom Dvora, avšak niektoré body rozsudku by podľa jeho názoru mohli byť rozpracované hlbšie. Ide predovšetkým o faktický stav pred rokom 1904,

¹⁶⁷ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)-Merits - Judgment of 15 June 1962*. [cit.2016-08-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>> s. 36-37

¹⁶⁸ International Court of Justice: *Joint Declaration of Judge Tanaka and Judge Morelli - Judgment of 15 June 1962*. [cit.2016-08-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>>

¹⁶⁹ International Court of Justice: *Separate Opinion of Vice-President Alfaro*. [cit.2016-08-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4877.pdf>>

historický a kultúrny charakter chrámu a presné určenie línie rozvodia, ku ktorým sa Dvor nevyjadril.¹⁷⁰

Sudca *Moreno Quintana* nesúhlasil s rozhodnutím Dvora a vo svojom nesúhlasnom stanovisku vyjadril presvedčenie, že územie, na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear patrí Thajskému kráľovstvu. Na základe článku 1 Zmluvy z 13. februára 1904 majú byť hranice medzi Thajskom a Kambodžou určené na základe princípu línie rozvodia. Delimitácia hraníc upravená v článku 3 Zmluvy z 13. februára 1904 a jej výsledok, mapa, ktorá tvorí prílohu 1 k Zmluve z 13. februára 1904, by mali predstavovať len fyzickú implementáciu článku 1 Zmluvy z 13. februára 1904. Úlohou Dvora teda malo byť určenie línie rozvodia v oblasti Dangrek, a teda určenie hranice medzi Kambodžou a Thajskom. Na základe dôkazov zistených počas procesu je jasné, že líniu rozvodia, ktorá predstavuje aj hranicu medzi štátmi, tvorí okraj útesu, na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear. Táto oblasť teda podľa sudcu *Morena Quintana* patrí Thajskému kráľovstvu.¹⁷¹

Sudca *Wellington Koo* vo svojom nesúhlasnom stanovisku uvádza, že mapa, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904 nie je výsledkom práce delimitačnej komisie a preto nemá záväzný charakter. Zároveň tvrdí, že kambodžské tvrdenie, že thajské mlčanie predstavuje implicitný súhlas s hranicou a s mapou, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904 nie je ani pravdivé, ani právne podložené. Podľa sudcu *Wellingtona Koo* skutočná hranica medzi Kambodžou a Thajskom by mala byť v súlade s článkom 1 Zmluvy z 13. februára 1904. Na presné stanovenie hranice je preto nevyhnutné jednoznačne určiť líniu rozvodia, čo je technická záležitosť, na ktorú mal MSD menovať nezávislých expertov.¹⁷²

Vo svojom nesúhlasnom stanovisku sudca *Sir Percy Spender* v prvom rade konštatuje, že konanie vo veci chrámu Preah Vihear obsahuje veľké množstvo dôkazov, z ktorých podstatná časť je irelevantná. Jediný spôsob, akým je možné dôjsť k jednoznačnému záveru je detailné preskúmanie dôkazov a následná aplikácia relevantných právnych predpisov. Na základe vlastného posúdenia dôkazov došiel sudca *Sir Percy Spender* k záveru, že žaloba podaná Kambodžou nie je právne podložená. Delimitácia nie je právne záväzná, keďže nie je v súlade s článkom 1 Zmluvy z 13. februára 1904 a navyše nebola schválená delimitačnou komisiou. Thajsko navyše

¹⁷⁰ International Court of Justice: *Separate Opinion of Sir Gerald Fitzmaurice*. [cit.2016-08-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4879.pdf>>

¹⁷¹ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Moreno Quintana (translation)*. [cit.2016-08-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4881.pdf>>

¹⁷² International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Wellington Koo*. [cit.2016-10-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4883.pdf>>

pozmenilo tieto mapy, čo je podľa sudcu Percyho Spendera dostatočný prejav neprijatia máp. Podľa jeho názoru by mala hranica medzi Kambodžou a Thajskom prechádzať líniou rozvodia a územie, na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear by teda malo patriť Thajsku.¹⁷³

4.2.7 *Udalosti po vydaní rozsudku*

Po vydaní rozsudku Thajsko bojkotovalo stretnutie Organizácie juhoázijskej zmluvy s cieľom poukázať na predpojatosť Spojených štátov v tomto spore. Následne vznikli v Thajsku masové demonštrácie voči rozsudku. Nakoniec však Thajsko ustúpilo a súhlasilo s prenechaním chrámu Kambodži. Avšak namiesto toho, aby Thajsko spustilo svoju vlajku, ktorá viala nad chrámom Preah Vihear, thajskí vojaci vykopali celý stožiar a s vlajcou vlajkou ho presunuli na blízky útes Mor I Daeng, kde vlaje doteraz. V januári 1963 Kambodža oficiálne prevzala držbu nad chrámom počas oficiálnej slávnosti, ktorej sa zúčastnilo asi 1000 ľudí. Medzi nimi bol aj kambodžský princ Sihanouk, ktorý počas tejto slávnosti na znak zmieru oznámil bezvívovú povinnosť pre občanov Thajska pri návšteve chrámu Preah Vihear, a zároveň umožnil Thajsku ponechať si všetky historické pamiatky, ktoré boli z chrámu odnesené.¹⁷⁴

4.3 Konanie vo veci interpretácie rozsudku MSD z 15. júna 1962

Uznávaný profesor medzinárodného práva, William Roth sa pre denník Bangkok Post vyjadril, že namiesto nekonečného ťažkovania sa oboch krajín nad vlastníctvom sporného územia by bolo oveľa lepšie, ak by sa obe krajiny dohodli na niečom ako „medzinárodný mierový park“, nad ktorým by ani jedna z krajín nemala suverenitu.¹⁷⁵ Peter Cuasay z Washingtonskej univerzity konštatoval, že „vzhľadom na to, že aj Kambodža aj Thajsko priniesli na toto miesto len krv, bolo by žiaduce uchrániť ho od oboch. Malo by byť navrátené prírode a domorodému obyvateľstvu a spravované spoločne oboma vládami.“¹⁷⁶

¹⁷³ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Wellington Koo*. [cit.2016-10-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4885.pdf>>

¹⁷⁴ Pawakapan, P. R.: *State and Uncivil Society in Thailand at the Temple Preah Vihear*. 2013. s. 37

¹⁷⁵ Roth, W.: *Preah Vihear decision is not the end of territorial row*. In: *Bangkok Post*, 18.03.2013 [cit.2016-13-03]. Dostupné na internete: <<http://www.bangkokpost.com/archive/preah-vihear-decision-is-not-the-end-of-territorial-row/380347>>

¹⁷⁶ Cuasay, P.: *Borders on the Fantastic: Mimesis, Violence, and Landscape at the Temple of Preah Vihear*. In: *Modern Asian Studies*. Volume 32, Issue 04, October 1998, s.849-890

Aj na základe týchto vyjadrení vznikli iniciatívy na zaradenie chrámu Preah Vihear do zoznamu Svetového dedičstva Organizácie Spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru (UNESCO). Po tom, čo Kambodža oficiálne oznámila svoj zámer žiadať o pridanie chrámu Preah Vihear do UNESCO Thajsko protestovalo, že by malo ísť o spoločné úsilie oboch krajín. Následne sa Kambodža a Thajsko dohodli, že chrám Preah Vihear predstavuje „výnimočnú svetovú hodnotu“ a mal by byť čím skôr zapísaný do zoznamu Svetového dedičstva UNESCO. Zároveň sa obe krajiny dohodli, že žiadosť by mala byť podaná Kambodžou a mala by byť aktívne podporovaná Thajskom. Politická opozícia v Thajsku však vzniesla ostrý protest voči tejto iniciatíve, na čo thajská vláda stiahla svoju oficiálnu podporu k tomuto aktu. Napriek niekoľkým thajským protestom sa Výbor pre svetové dedičstvo 8. júla 2008 rozhodol, že pridá chrám Preah Vihear na zoznam Svetového dedičstva UNESCO.

Konflikt medzi krajinami začal 15. júla 2008, kedy asi 50 thajských vojakov obsadilo okolie Keo Sikha Kiri Svara Pagody, ktorá sa nachádza asi 300 metrov od chrámu Preah Vihear a od roku 1998, kedy bola postavená, Thajsko voči tejto stavbe nikdy nenamietalo. Thajská strana však tvrdila, že vymedzenie hraníc v okolí chrámu nebolo dokončené, a na základe máp vypracovaných Thajskom, ktoré neboli nikdy prerokované s Kambodžou, patrí toto územie Thajsku. V apríli 2009 bolo 66 kameňov chrámu poškodených strelbou thajských vojakov. Vo februári 2011 sa kambodžskí a thajskí vojaci dostali do ozbrojeného stretu pri ktorom došlo o poškodeniu chrámu ale aj zraneniam a úmrtiam na oboch stranách.¹⁷⁷

4.3.1 *Žiadosť Kambodže*

Podľa článku 60 Štatútu MSD sú rozsudky Dvora konečné a nedá sa voči ním odvolať. „V prípade ak dôjde k sporu vo veci významu alebo rozsahu rozsudku Medzinárodný súdny dvor na žiadosť ktorejkoľvek strany tento rozsudok vyloží.“¹⁷⁸ Kambodža sa obrátila na MSD so žiadosťou o výklad rozsudku z 15. júna 1962 až teraz

¹⁷⁷ International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Application instituting proceedings (translation)*. [cit.2016-13-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16470.pdf>> čl. 14

¹⁷⁸ Čl. 60 Štatútu MSD

pretože až do udalostí z roku 2008 nič nenasvedčovalo tomu, že by si Thajsko vykladalo rozsudok MSD iným spôsobom ako Kambodža.¹⁷⁹

Na základe spomínaných udalostí podala Kambodža 28. apríla 2011 žiadosť o interpretáciu rozsudku Medzinárodného súdneho dvora z roku 1962, v ktorej sa odvoláva na spomínaný rozsudok MSD, v ktorom Medzinárodný súdny dvor rozhodol, že územná suverenita nad chrámom Preah Vihear patrí Kambodžskému kráľovstvu; a že Thajské kráľovstvo je povinné stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah Vihear a jeho okolie. Podľa listu, ktorý 21. júla 2008 zaslala thajská vláda predsedovi Bezpečnostnej Rady OSN Thajsko plne implementovalo rozsudok MSD z roku 1962 a Pagoda, ktorú od 15. júla 2008 okupuje sa nachádza na thajskom území. Je teda zjavné, že Thajsko a Kambodža si interpretujú rozsudok MSD z roku 1962 rôzne. Podľa Thajska sa rozsudok MSD z roku 1962 týka len oblasti chrámu Preah Vihear; príľahlé územia k chrámu ešte stále neboli určené; a tieto príľahlé územia majú byť určené Spoločnou hraničnou komisiou ustanovenou Memorandom o porozumení medzi Kambodžou a Thajskom z 14. júna 2000.¹⁸⁰

Kambodžský výklad rozsudku obsahuje tvrdenie, že MSD neprisúdil Kambodži suverenitu nad chrámom Preah Vihear ale suverenitu nad územím, na ktorom sa chrám nachádza. Na to aby Dvor mohol prisúdiť Kambodži suverenitu nad územím musel detailne preskúmať a určiť hranice medzi štátmi, čo urobil tým, že rozhodol, že obe krajiny prijali mapu, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904 a teda hranice stanovené touto mapou predstavujú hranice medzi štátmi. Územie, ktoré patrí Kambodži predstavuje územie, z ktorého sú thajské vojenské jednotky povinné sa stiahnuť, a táto povinnosť je podľa Kambodže trvalá, a zahŕňa aj povinnosť vojenské jednotky do spomínanej oblasti neprinavrátiť.¹⁸¹

Sporné body, na ktorých sa štáty nevedia dohodnúť boli teda nasledovné¹⁸²:

1. podľa Kambodže je rozsudok MSD založený na existencii hraníc stanovených a uznaných oboma štátmi;
2. podľa Kambodže sú hranice medzi štátmi definované v mape, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904;

¹⁷⁹ International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Application instituting proceedings (translation)*. [cit.2016-13-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16470.pdf>> čl. 26-27

¹⁸⁰ *Ibid.*, čl. 16

¹⁸¹ *Ibid.*, čl. 36-43

¹⁸² *Ibid.*, čl. 5

3. podľa rozsudku MSD je Thajsko povinné stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah Vihear a jeho okolie. Kambodža je preto presvedčená, že táto povinnosť stále pretrváva.

V dôsledku nestabilnej situácie, ktorá sa začala vyostrovať 22. apríla 2011 požiadala Kambodža na základe článku 41 Štatútu MSD a článku 73 Rokovacieho poriadku Dvora aj o zavedenie dočasných opatrení, ktoré by dopomohli mierovému urovnaniu sporu. Apelovali na to, že bez týchto dočasných opatrení hrozia chrámu značné materiálne škody ale taktiež straty na životoch. Kambodža preto žiadala o okamžité a bezpodmienečné stiahnutie všetkých thajských vojenských síl z územia Kambodže v oblasti chrámu Preah Vihear; zákaz akejkoľvek thajskej vojenskej aktivity v oblasti chrámu Preah Vihear; a zdržanie sa akýchkoľvek činností zo strany Thajska, ktoré by mohli zasahovať do kambodžských práv a tým zhoršiť spor medzi krajinami.¹⁸³

Thajská strana nesúhlasila ani so žiadosťou o interpretáciu rozsudku z roku 1962 ani so žiadosťou o zavedenie dočasných opatrení a žiadali o zamietnutie týchto žiadostí a o odstránenie sporu zo zoznamu sporov MSD.¹⁸⁴ Počas ústneho konania Thajsko žiadalo MSD aby rozhodol, že žiadosť Kambodže o výklad rozsudku MSD z 15. júna 1962 nespĺňa požiadavky podľa článku 60 Štatútu MSD a Dvor preto nemá jurisdikciu odpovedať na túto žiadosť, a preto je neprípustná; že neexistuje žiadny dôvod na výklad rozsudku MSD z 15. júna 1962; že rozsudok MSD z 15. júna 1962 záväzne neurčuje ani hranicu medzi Kambodžou a Thajskom ani nedefinuje okolie chrámu. Podľa thajského stanoviska sa spor z roku 1962 týkal len otázky suverenity nad územím a neriešil delimitáciu hraníc. Mapa v prílohe 1 Zmluvy z 13. februára 1904 slúžila len ako dôkaz na určenie či chrám Preah Vihear patrí alebo nepatrí pod kambodžskú suverenitu a nemá právnu záväznosť vo veci delimitácie hraníc.¹⁸⁵

¹⁸³ International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Request by the Kingdom of Cambodia for the indication of provisional measures (translation)*. [cit.2016-15-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16472.pdf>>

¹⁸⁴ International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Request for the indication of provisional measures (translation)*. [cit.2016-15-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16564.pdf>> čl. 18

¹⁸⁵ International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Judgment of 11 November 2013*. [cit.2016-18-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17704.pdf>> čl. 13

Keďže medzi sudcami nebol ani jeden sudca národnosti žiadnej zo zúčastnených strán, obe krajiny využili možnosť menovania ad hoc sudcu.¹⁸⁶ V mene Kambodže bol menovaný sudca Gilbert Guillaume a v mene Thajska sudca Jean-Pierre Cot.¹⁸⁷

4.3.2 Dočasné opatrenia zavedené MSD

Po tom, ako Dvor dostal žiadosť o interpretáciu rozsudku a zavedenie dočasných opatrení, musel najprv preskúmať, či dané žiadosti spĺňajú podmienky stanovené v článkoch 60 a 41 Štatútu MSD. Podľa článku 60 Štatútu MSD musí byť spor medzi stranami chápaný ako „rozdiel v názoroch alebo v stanoviskách jednotlivých strán vo veci významu alebo rozsahu rozsudku“. Na základe stanovísk jednotlivých štátov Dvor dospel k záveru, že krajiny majú rozdielny názor na význam alebo rozsah rozsudku z roku 1962. Rozdielny názor sa týka predovšetkým významu pojmu „okolie chrámu“; povinnosti Thajska stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, konkrétne otázky, či je táto povinnosť trvalá alebo len jednorazová; a právnej záväznosti hraníc zobrazených na mape, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904. Keďže Dvor rozhodol, že tieto skutočnosti sú dostatočné na vyhovieň kambodžskej žiadosti na interpretáciu rozsudku a zavedenie dočasných opatrení, thajskej žiadosti o zamietnutie týchto žiadostí a o odstránenie sporu zo zoznamu sporov MSD nebolo vyhovieň.¹⁸⁸

Hlavnou úlohou právomoci Dvora na zavedenie dočasných opatrení na základe článku 41 Štatútu MSD je ochrana práv účastníkov konania až do rozhodnutia MSD. Takýmto spôsobom môže Dvor ochrániť predovšetkým tie práva účastníkov konania, ktoré sú bezprostredným predmetom sporu. Medzinárodný súdny dvor však môže túto právomoc uplatniť len ak je presvedčený, že argumenty žiadateľa sú prijateľné a že priamo súvisia so žiadosťou o interpretáciu rozsudku.¹⁸⁹

V rozsudku MSD z roku 1962 sa uvádza, že územná suverenita nad chrámom Preah Vihear patrí Kambodžskému kráľovstvu; a že Thajské kráľovstvo je povinné stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah Vihear

¹⁸⁶ Článok 31, ods. 3 Štatútu MSD

¹⁸⁷ International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Request by the Kingdom of Cambodia for the indication of provisional measures (translation)*. [cit.2016-15-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16472.pdf>>

¹⁸⁸ International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Request for the indication of provisional measures (translation)*. [cit.2016-15-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16564.pdf>> čl. 19-32

¹⁸⁹ *Ibid.*, čl. 33-34

a jeho okolie.¹⁹⁰ Žiadosť o interpretáciu tohto rozsudku bola predložená Kambodžou za účelom uplatnenia jej práv, predovšetkým práva na suverenitu nad územím, na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear, a práva na územnú celistvosť. Medzinárodný súdny dvor dospel k záveru, že tieto kambodžské argumenty založené na rozsudku MSD z roku 1962 sú prijateľné, avšak v žiadnom prípade nemajú vplyv na výsledky konania vo veci samej. Na účely zváženia žiadosti o zavedenie dočasných opatrení sú však postačujúce. MSD preto rozhodol, že navrhované dočasné opatrenia majú za cieľ ochranu kambodžských práv, ktoré sú predmetom sporu.¹⁹¹

Medzinárodný súdny dvor má právomoc zaviesť dočasné opatrenia v prípade, ak do vydania rozsudku hrozí reálne a bezprostredné riziko vzniku nenapraviteľnej škody na právach niektorého z účastníkov konania. Musí teda zvážiť, či došlo k takým okolnostiam, na základe ktorých by bolo vhodné zaviesť dočasné opatrenia. Podľa dôkazov a výpovedí jednotlivých sporových strán došlo od 15. júla 2008 k viacerým ozbrojeným stretom, ktoré viedli k poškodeniu chrámu, presídleniu miestnych obyvateľov, zraneniam a dokonca aj úmrtiam. Keďže situácia v oblasti chrámu Preah Vihear je nestabilná, a existuje reálna hrozba jej zhoršenia, Dvor usúdil, že existuje reálne a bezprostredné riziko vzniku nenapraviteľnej škody na právach Kambodže. Medzinárodný súdny dvor preto dospel k záveru, že v tomto prípade je zavedenie dočasných opatrení možné a dokonca žiaduce. Dočasné opatrenia môžu, ale nemusia súhlasiť s požadovanými dočasnými opatreniami a taktiež môžu byť adresované aj žiadajúcej strane.¹⁹²

4.3.2.1 Rozhodnutie MSD o dočasných opatreniach

Na základe vyššie uvedených zistení rozhodol Medzinárodný súdny dvor o zavedení dočasných opatrení takto:¹⁹³

1. Jednomyseľne zamietol thajskú žiadosť o zamietnutie kambodžských žiadostí a o odstránenie sporu zo záznamu sporov MSD;
2. V pomere 11 hlasov ku 5 rozhodol, že obe strany majú okamžite stiahnuť svoj vojenský personál, ktorý sa v súčasnosti nachádza v dočasne ustanovenej demilitarizovanej zóne, ktorá je presne definovaná v článku 62 tohto uznesenia;

¹⁹⁰ International Court of Justice: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Merits - Judgment of 15 June 1962*. [cit.2016-08-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>> s. 36-37

¹⁹¹ *Ibid.*, čl. 35-45

¹⁹² *Ibid.*, čl. 46-68

¹⁹³ *Ibid.*, čl. 69

a majú sa zdržať akejkol'vek vojenskej prítomnosti a ozbrojenej aktivity namierenej na túto oblasť;

3. V pomere 15 hlasov ku 1 rozhodol, že Thajsko nesmie brániť Kambodži v prístupe do chrámu Preah Vihear a v zásobovaní nevojenského personálu, ktorý sa nachádza v chráme;
4. V pomere 15 hlasov ku 1 rozhodol, že obe strany majú pokračovať v spolupráci, ktorú začali s organizáciou ASEAN a to predovšetkým tak, že povolia vstup jej pozorovateľov do dočasnej demilitarizovanej zóny;
5. V pomere 15 hlasov ku 1 rozhodol, že obe strany sa majú zdržať aktivít, ktoré by mohli zhoršiť alebo zväčšiť existujúci spor a tým sťažiť Dvoru rozhodnutie;
6. V pomere 15 hlasov ku 1 rozhodol, že každá strana upovedomí MSD o dodržaní vyššie spomenutých dočasných opatrení;
7. V pomere 15 hlasov ku 1 rozhodol, že vyššie spomenuté dočasné opatrenia ostanú v platnosti až do vynesenia konečného rozsudku.

Hlasovanie jednotlivých sudcov je zachytené v nasledujúcej tabuľke:

Sudca	Štát	Hlasovanie						
		1	2	3	4	5	6	7
Predseda Owada	Japonsko	Za	Proti	Za	Za	Za	Za	Za
Podpredseda Tomka	Slovensko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca. Koroma	Sierra Leone	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Al-Khasawneh	Jordánsko	Za	Proti	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Simma	Nemecko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Abraham	Francúzsko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Keith	Nový Zéland	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Bennouna	Maroko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Skotnikov	Rusko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Cançado Trindade	Brazília	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Yusuf	Somálsko	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudca Greenwood	Veľká Británia	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Sudkyňa Xue	Čína	Za	Proti	Za	Za	Za	Za	Za
Sudkyňa Donoghue	USA	Za	Proti	Proti	Proti	Proti	Proti	Proti
Ad hoc sudca Guillaume	Menovaný Kambodžou	Za	Za	Za	Za	Za	Za	Za
Ad hoc sudca Cot	Menovaný Thajskom	Za	Proti	Za	Za	Za	Za	Za
Výsledok		16-0	11-5	15-1	15-1	15-1	15-1	15-1

4.3.2.2 Stanoviská sudcov

Predseda *Owada* vo svojom nesúhlasnom stanovisku uvádza, že hoci súhlasí s rozhodnutím súdu ustanoviť dočasnú demilitarizovanú zónu nesúhlasí s tým, ako je v článku 62 uznesenia definovaná a delimitovaná. Oblasť, ktorú Medzinárodný súdny dvor označil ako demilitarizovanú zónu, a z ktorej majú účastníci konania stiahnuť svoje vojenské jednotky, sa vzťahuje aj na časť územia, nad ktorým je suverenita nesporná. V minulosti v obdobných prípadoch MSD zavádzal dočasné opatrenia len v sporných oblastiach. Predseda *Owada* sa domnieva, že akokoľvek sú obavy MSD z vypuknutia konfliktu v oblasti kde sa nachádza chrám Preah Vihear opodstatnené, Dvor by nemal a ani nesmie vymedziť demilitarizovanú zónu takýmto spôsobom. Podľa neho by sa možnosť zavedenia a udržania demilitarizovanej zóny zvýšila, ak by bola táto zóna obmedzila len na reálne sporné územie, pretože by ju sporové strany dokázali jednoduchšie identifikovať.¹⁹⁴

Sudca *Koroma* hlasoval v súlade s uznesením MSD avšak zdôraznil, že ustanovená demilitarizovaná zóna je len dočasným opatrením a v žiadnom prípade nepodmieňuje rozhodnutie Dvora vo veci interpretácie rozsudku MSD z roku 1962. Hlavným cieľom tohto uznesenia MSD je zabrániť ďalším vojenským stretom medzi krajinami. Sudca *Koroma* je toho názoru, že definovaná dočasná demilitarizovaná zóna je adekvátne na minimalizovanie rizika ďalších vojenských stretov. Na záver opäť zdôraznil, že toto rozhodnutie MSD o zavedení dočasných opatrení má byť považované za snahu zabráneniu ďalším ozbrojeným konfliktom a v žiadnom prípade nemá byť považované za predbežné rozhodnutie MSD vo veci samej.¹⁹⁵

V nesúhlasnom stanovisku sudca *Al-Khasawneh* vysvetľuje, prečo hlasoval proti druhej časti rozhodnutia MSD. Nesúhlasí s rozhodnutím vytvoriť dočasnú demilitarizovanú zónu a s príkazom pre obe strany stiahnuť z tohto územia svoje vojenské jednotky. Toto rozhodnutie považuje za prehnané a zbytočné, keďže rovnaký efekt sa dosiahne piatym bodom rozhodnutia MSD, že obe strany sa majú zdržať aktivít, ktoré by mohli zhoršiť alebo zväčšiť existujúci spor. Sudca *Al-Khasawneh* zároveň varuje, že ustanovenie demilitarizovanej zóny bez akéhokoľvek rozpoznateľného kritéria môže vyústiť až do obvinenia MSD zo svojvoľného rozhodovania, čomu je možné sa vyhnúť

¹⁹⁴ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of President Owada*. [cit.2016-17-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16566.pdf>>

¹⁹⁵ International Court of Justice: *Declaration of Judge Koroma*. [cit.2016-17-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16568.pdf>>

obmedzením dočasných opatrení len na tie, ktoré sú nevyhnutné na ochranu práv zúčastnených strán do vydania konečného rozsudku.¹⁹⁶

Sudca *Cançado Trindade* sa vo svojom samostatnom vyhlásení zamýšľa nad vplyvom času a priestoru na medzinárodné právo. Súhlasí s rozhodnutím MSD vo veci zavedenia dočasných opatrení na ochranu práv zúčastnených strán a zároveň konštatuje, že tieto dočasné opatrenia taktiež zabezpečia ochranu aj pre ľudí žijúcich v oblasti chrámu Preah Vihear, pre samotný chrám ako taký ale aj pre všetko, čo je považované za kultúrne a duchovné svetové dedičstvo.¹⁹⁷

Sudkyňa *Xue* vo svojom nesúhlasnom stanovisku síce vyhlasuje, že súhlasí s rozhodnutím Dvoru zaviesť dočasné opatrenia, avšak má výhrady voči druhej časti rozhodnutia, konkrétne voči ustanoveniu demilitarizovanej zóny. Podľa nej je vymedzenie demilitarizovanej zóny neadekvátne a nie je dostatočne podložené. Zároveň vyjadruje obavy, že práve toto nepodložené určenie demilitarizovanej zóny môže spôsobiť vznik nepredpokladaných ťažkostí a uškodiť záujmom sporových strán. Rozhodnutie, že obe strany sa majú zdržať aktivít, ktoré by mohli zhoršiť alebo zväčšiť existujúci spor je na ochranu práv účastníkov konania postačujúce.¹⁹⁸

Sudkyňa *Donoghue* síce súhlasila s rozhodnutím Dvora, že daný spor by nemal byť odstránený zo zoznamu sporov MSD avšak nesúhlasila s tým, aby Dvor zaviedol dočasné opatrenia. Spochybňuje rozhodnutie Dvora, že dočasné opatrenia je možné zaviesť len na základe článku 60 Štatútu MSD. Za predpokladu, že článok 60 Štatútu MSD by bol postačujúci na zavedenie dočasných opatrení, sudkyňa *Donoghue* nesúhlasí s konkrétnymi dočasnými opatreniami, pretože podľa nej prekračujú oblasti, ktorých sa týka interpretácia rozsudku. Vzhľadom k tomu, že podľa tejto interpretácie je článok 60 Štatútu MSD uplatniteľný bez časového obmedzenia a bez možnosti štátov odstúpiť od neho, sudkyňa *Donoghue* vyjadrila obavy, že štáty by mohli začať odmietať jurisdikciu MSD na základe narušenia dôvery v MSD a rešpektovania jeho limitov v jurisdikcii.¹⁹⁹

Ad hoc sudca *Guillaume* zdieľa názor MSD, že podmienky na zavedenie dočasných opatrení boli splnené. Súhlasí s vymedzením demilitarizovanej zóny na tak obsiahlom

¹⁹⁶ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Al-Khasawneh*. [cit.2016-17-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16570.pdf>>

¹⁹⁷ International Court of Justice: *Separate Opinion of Judge Cançado Trindade*. [cit.2016-17-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16572.pdf>>

¹⁹⁸ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Xue*. [cit.2016-17-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16574.pdf>>

¹⁹⁹ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Donoghue*. [cit.2016-17-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16576.pdf>>

území a zdôrazňuje záruky v prospech Kambodže, predovšetkým suverenitu nad chrámom Preah Vihear; povinnosť Thajska umožniť Kambodži vstup do chrámu; a možnosť umiestnenia policajných jednotiek v chráme, ktoré by mali zabezpečiť bezpečnosť osôb a majetku.²⁰⁰

Ad hoc sudca Cot vo svojom nesúhlasnom stanovisku konštatuje, že je veľmi neobvyklé pre MSD zaviesť dočasné opatrenia vo veci výkladu rozsudku a takéto zavedené dočasné opatrenia obmedzujú výkon suverénnej moci krajín nad svojím územím. Zároveň považuje definovanú demilitarizovanú zónu za úplne nesprávnu a ničím nepodloženú.²⁰¹

4.3.3 Interpretácia rozsudku MSD z 15. júna 1962

Na to, aby mohol MSD adekvátne interpretovať rozsudok z 15. júna 1962 musel najprv pripomenúť historické udalosti, ktoré viedli k vydaniu rozsudku. 13. februára 1904 bola medzi Francúzskom a Siamom uzatvorená zmluva, na základe ktorej mali byť hranice medzi Kambodžou a Thajskom ustanovené Zmiešanou delimitačnou komisiou na základe princípu línie rozvodia. Záverečnou fázou delimitácie hraníc bola príprava a publikácia máp, medzi ktorými bola aj mapa oblasti Dangrek v ktorej hranice medzi krajinami nekopírovali okraj útesu a teda princíp línie rozvodia ale boli posunuté severne, a tým zobrazili chrám Preah Vihear na území Kambodže. V roku 1954 začalo Thajsko okupovať chrám Preah Vihear. Rokovania medzi krajinami neboli úspešné a preto Kambodža v roku 1959 požiadala MSD o rozsudok. V rozsudku z 15. júna 1962 MSD rozhodol, že:

1. územná suverenita nad chrámom Preah Vihear patrí Kambodžskému kráľovstvu;
2. Thajské kráľovstvo je povinné stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah Vihear a jeho okolie;
3. Thajské kráľovstvo je povinné vrátiť všetky predmety špecifikované v štvrtom bode ústneho stanoviska Kambodže, ktoré boli od roku 1954 odstránené z chrámu thajskými autoritami.

Na základe tohto rozhodnutia MSD sa Thajsko stiahlo z chrámu Preah Vihear a postavilo ostnatý plot medzi ruinami chrámu Preah Vihear a ostatným územím v danej oblasti. Plot sledoval líniu zobrazenú na mape, ktorá bola súčasťou uznesenia Rady

²⁰⁰ International Court of Justice: *Declaration of Judge ad hoc Guillaume*. [cit.2016-17-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16578.pdf>>

²⁰¹ International Court of Justice: *Dissenting Opinion of Judge Ad hoc Cot*. [cit.2016-17-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16580.pdf>>

Ministrov Thajského kráľovstva z 10. júla 1962, ktoré však v čase publikácie rozsudku nebolo zverejnené. Táto línia predstavovala hranicu oblasti, ktorú thajské authority považovali za oblasť, z ktorej sa musia stiahnuť. Kambodža tento akt nepovažovala za implementáciu rozsudku MSD a protestovala proti thajskej prítomnosti na svojom území a proti plotu, ktorého umiestnenie bolo výrazne v rozpore s rozsudkom MSD.²⁰²

Tieto udalosti jednoznačne poukazujú na to, že krajiny mali rozdielny názor na význam a rozsah rozsudku z roku 1962. Tieto rozdiely sa týkali troch špecifických aspektov. Prvým je spor, či rozsudok z roku 1962 záväzne rozhodol, že hranica zobrazená v mape, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904, predstavuje hranicu medzi Kambodžou a Thajskom. Druhým sporným bodom je význam pojmu „okolie chrámu“ a posledným sporným aspektom je povinnosť Thajska stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah Vihear a jeho okolie a rozsah a charakter tejto povinnosti. S ohľadom na rozdielne názory krajín na význam a rozsah rozsudku z roku 1962 sa Medzinárodný súdny dvor domnieva, že interpretácia tohto rozsudku je potrebná a preto je kambodžská žiadosť prípustná. Na základe týchto skutočností MSD rozhodol, že má potrebnú jurisdikciu na interpretáciu rozsudku z roku 1962.²⁰³

Medzinárodný súdny dvor pri interpretácii rozsudku poukázal na to, že rozsudok MSD z roku 1962 sa týka sporu o suverenitu nad územím, na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear, čo však nezahŕňa delimitáciu hraníc. V samotnom rozsudku MSD z roku 1962 sa nikde nespomína mapa, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904 ani presné stanovenie hraníc medzi krajinami. Táto mapa ani netvorí prílohu k rozsudku MSD z roku 1962. Mapa, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904 však bola dôležitým faktorom, ktorý ovplyvnil rozsudok MSD z roku 1962. Prijatie tejto mapy sporovými stranami spôsobilo záväznosť tejto mapy a Dvor preto musel potvrdiť hranicu medzi krajinami zobrazenú v tejto mape.²⁰⁴

Medzinárodný súdny dvor skonštatoval, že druhá a tretia časť rozsudku MSD z roku 1962 priamo vyplývajú z prvej časti rozsudku a MSD by mal všetky tieto časti posudzovať spolu s ohľadom na celkový význam rozsudku. MSD považuje prvú časť rozsudku z roku 1962 za jednoznačnú a jasnú. V tejto časti Dvor prisúdil Kambodži

²⁰² International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Judgment of 11 November 2013*. [cit.2016-18-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17704.pdf>> čl. 14-29

²⁰³ *Ibid.*, čl. 30-57

²⁰⁴ *Ibid.*, čl. 76-78

suverenitu nad územím, na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear. Hlavný rozpor medzi štátmi je v chápaní druhej časti rozsudku MSD z roku 1962. V tomto bode Dvor požaduje stiahnutie thajských vojakov, policajných síl alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah Vihear a jeho okolie. Tento bod však výslovne nedefinuje kambodžské územie z ktorého sú tieto jednotky povinné sa stiahnuť, ani neuvádza, kde by sa tieto jednotky mali stiahnuť. Sporové strany boli požiadané, aby predložili stanovisko k tomu, čo považovali za okolie územia, na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear. Podľa Kambodže malo toto územie rozlohu asi 4,6 km² a predstavovalo rozdiel medzi hranicou, ktorá by bola vytvorená na základe princípu línie rozvodia a hranicou stanovenou mapou, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904, a zahŕňalo útes na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear a pohorie Phnom Trap. Podľa Thajského stanoviska malo toto územie rozlohu asi 0,25 km² a bolo stanovené uznesením Rady Ministrov Thajského kráľovstva z 10. júla 1962. Keďže rozsudok z roku 1962 požadoval, aby „Thajsko stiahlo svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah Vihear a jeho okolie“, MSD ďalej skúmal, kde boli tieto jednotky pôvodné umiestnené a kde sa následne stiahli. Jediný dôkaz o tom poskytlo svedectvo profesora Ackermanna, ktorý pri svojej návšteve chrámu Preah Vihear v roku 1961 spozoroval policajné zložky umiestnené v kempe severovýchodne od chrámu a strážcu chrámu, ktorý žil v dome západne od policajného kempu. Pozícia thajského policajného kempu sa nachádzala mimo oblasti definovanej Thajskom ako okolie chrámu avšak v oblasti definovanej Kambodžou ako okolie chrámu. Keďže išlo o jediné thajské jednotky v tejto oblasti je jasné, že vymedzenie okolia chrámu muselo zahŕňať aj územie, na ktorom sa nachádzali tieto jednotky. Ďalej vo svojej výpovedi opísal okolie chrámu Preah Vihear ako jednoznačne identifikovateľné geografickými podmienkami, na východe, juhu a juhozápade útesom na ktorom sa nachádza a na západe a severozápade údolím medzi pohorím Pnom Trap a Phra Viharn. Z týchto dôvodov MSD nepovažoval thajské vymedzenie okolia chrámu Preah Vihear za dostatočné. MSD však nesúhlasil ani s kambodžským vymedzením okolia chrámu Preah Vihear ktoré okrem útesu, na ktorom sa chrám nachádza zahŕňal aj pohorie Phnom Trap. Pohorie Phnom Trap je od chrámu Preah Vihear geograficky vzdialené, nie je súčasťou mapy, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904, a neexistuje žiadny dôkaz, že by bolo pre kambodžskú žiadosť relevantné.²⁰⁵

²⁰⁵ International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Judgment of 11 November 2013*. [cit.2016-18-03]. Dostupné na

Medzinárodný súdny dvor preto rozhodol, že územie, ktoré je považované za okolie chrámu Preah Vihear je ohraničené útesom, na ktorom sa chrám nachádza na východe, juhu a juhozápade; údolím, ktoré oddeľuje Preah Vihear od pohoria Phnom Trap na západe a severozápade; a hranicou zobrazenou na mape, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904 na severe. Druhá časť rozsudku MSD teda vyžaduje stiahnutie thajských jednotiek z takto definovaného územia.²⁰⁶

Na základe tohto výkladu rozsudku z roku 1962 Medzinárodný súdny dvor nepovažoval za dôležité určiť, či hranica zobrazená na mape, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904 má alebo nemá pre krajiny záväzný charakter. Tento spor sa týkal len suverenity nad územím, na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear, a nie záväznosti hraníc. Taktiež nepovažoval za potrebné skúmať, či povinnosť Thajska stiahnuť svoje jednotky z okolia chrámu Preah Vihear predstavuje trvalú povinnosť. Thajsko akceptovalo, že má všeobecnú a trvalú povinnosť rešpektovať integritu kambodžského územia, čo sa týka akéhokoľvek sporného územia nad ktorým má Kambodža suverenitu.²⁰⁷

4.3.4 Rozsudok Medzinárodného súdneho dvora o interpretácii rozsudku z roku 1962

Medzinárodný súdny dvor rozhodol vo veci interpretácie rozsudku z roku 1962 nasledovne:²⁰⁸

1. Jednohlasne rozhodol, že na základe článku 60 Štatútu MSD má Dvor jurisdikciu odpovedať na kambodžskú žiadosť o interpretáciu rozsudku MSD z roku 1962 a táto žiadosť je teda prípustná;
2. Jednohlasne rozhodol, že na základe rozsudku MSD z roku 1962 má Kambodža suverenitu nad celým územím, na ktorom sa nachádza chrám Preah Vihear a ktorý je definovaný v článku 98 tohto rozsudku. V dôsledku toho je Thajsko povinné stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú toto územie.

internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17704.pdf>> čl. 79-97

²⁰⁶ International Court of Justice: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Judgment of 11 November 2013*. [cit.2016-18-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17704.pdf>> čl. 98-99

²⁰⁷ *Ibid.*, čl. 100-107

²⁰⁸ *Ibid.*, čl. 108

4.3.5 Stanoviská sudcov

Sudcovia *Owada, Bennouna a Gaja* vydali spoločné vyhlásenie v ktorom uvádzajú, že právomoc MSD na interpretáciu rozsudku podľa článku 60 Štatútu MSD sa vzťahuje len na samotný rozsudok a jeho operatívnu časť. Táto interpretácia sa vzťahuje predovšetkým na samotný rozsudok ale dotýka sa aj častí, ktoré sú neoddeliteľné od rozsudku a obsahujú výslovný alebo implicitný odkaz na rozsudok.²⁰⁹

Sudca *Cançado Trindade* vo svojom samostatnom vyhlásení skonštatoval že tento spor sa netýka ani delimitácie ani demarkácie hraníc ale suverenity nad územím, ktoré má zabezpečiť bezpečnosť miestnemu obyvateľstvu. Výkladom rozsudku z roku 1962 MSD prispieva k ochrane svetového kultúrneho dedičstva.²¹⁰

Ad hoc sudca *Guillaume* vo svojom vyhlásení súhlasí s jednohlasným rozsudkom Dvora. Tento rozsudok záväzne určil hranicu medzi Kambodžou a Thajskom a jednoznačne vysvetlil a zadefinoval pojem okolie chrámu.²¹¹

Ad hoc sudca *Cot* poznamenal, že Dvor sa striktne držal výkladu rozsudku z roku 1962 a správne odmietol rozhodnúť o statuse hranice uvedenej v mape, ktorá tvorí prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904. Túto hranicu bral do úvahy len pri vymedzení okolia chrámu avšak odmietol akúkoľvek delimitáciu.²¹²

4.3.6 Zhrnutie

Chrám Preah Vihear predstavuje nie je len významné historické, architektonické, náboženské a kultúrne miesto ale aj predmet nekonečného sporu medzi Kambodžou a Thajskom. Pôvodom sporu bola delimitácia hraníc a následné vydanie mapy, ktorá tvorila prílohu 1 Zmluvy z 13. februára 1904, a ktorá pričlenila chrám na kambodžské územie. Thajská okupácia chrámu v 1954 vyústila do žaloby predloženej Medzinárodnému súdnemu dvoru, ktorý v roku 1962 rozhodol, že územná suverenity nad chrámom Preah Vihear patrí Kambodžskému kráľovstvu; a že Thajské kráľovstvo je povinné stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah

²⁰⁹ International Court of Justice: *Joint Declaration of Judges Owada, Bennouna and Gaja*. [cit.2016-19-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17706.pdf>>

²¹⁰ International Court of Justice: *Separate Opinion of Judge Cançado Trindade*. [cit.2016-19-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17708.pdf>>

²¹¹ International Court of Justice: *Declaration of Judge ad hoc Guillaume*. [cit.2016-19-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17710.pdf>>

²¹² International Court of Justice: *Declaration of Judge ad hoc Cot*. [cit.2016-19-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17712.pdf>>

Vihear a jeho okolie. Takmer o 60 rokov neskôr bolo toto miesto naďalej predmetom sporu a v dôsledku thajskej okupácie požiadala Kambodža MSD o interpretáciu rozsudku z roku 1962. Medzinárodný súdny dvor potvrdil rozsudok z roku 1962 a navyše presne definoval okolie chrámu, ktoré patrí pod kambodžskú územnú suverenitu.

Medzinárodný súdny dvor zároveň potvrdil kultúrnu a náboženskú dôležitosť chrámu Preah Vihear ako miesto svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Štáty sú povinné spolupracovať pri ochrane pamiatok svetového dedičstva a navyše nesmú svojvoľne vykonávať akékoľvek opatrenia, ktoré by mohli priamo alebo nepriamo poškodiť svetové kultúrne dedičstvo.²¹³

Po vydaní rozsudku sa na istý čas zdalo, že sa situácia normalizuje avšak napätá politická situácia v Thajsku vyústila do postavenia plotu v oblasti chrámu Preah Vihear. Tento stav však trval len krátko a od roku 2015 sa situácia a vzťahy medzi krajinami zlepšujú. Aj napriek jednoznačnému rozsudku a následnej interpretácii rozsudku však v tejto oblasti ostáva značné riziko konfliktu, ktoré ani Medzinárodný súdny dvor nedokázal odstrániť.

²¹³ Čl.6 Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva.

Záver

Rozvoj medzinárodných vzťahov predpokladá na jednej strane rozvoj spolupráce medzi jednotlivými aktérmi, avšak na druhej strane zvyšuje pravdepodobnosť konfliktov a nezhôd medzi nimi. Organizácia spojených národov, ktorej hlavným cieľom je zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, sa v prvom rade snaží riešiť spory mierovými prostriedkami, medzi ktoré patrí aj súdne konanie. Hlavným súdnym orgánom OSN je Medzinárodný súdny dvor, ktorého úlohou je rozhodovať právne spory v súlade s medzinárodným právom a poskytovať poradné posudky o právnych otázkach, ktoré mu boli adresované orgánmi OSN alebo ich špecializovanými agentúrami. Konanie pred MSD teda môžeme rozdeliť na posudkové a sporové, ktoré sa od seba odlišujú predovšetkým v subjektoch a v záväznosti rozhodnutia.

Subjektmi posudkového konania MSD sú orgány a špecializované agentúry OSN, ktoré môžu požiadať o posudok v právnych otázkach súvisiacich s ich činnosťou v prípade, že ich na to splnomocní Valné zhromaždenie OSN. Jeho úlohou je poskytnutie právnej rady žiadajúcim orgánom alebo inštitúciám a preto nie sú záväzné a ich uplatnenie v praxi závisí len od rozhodnutia dotknutých strán a nie je medzinárodným spoločenstvom vynútené.

Posudkové konanie pred Medzinárodným súdnym dvorom sme predstavili na príklade posudku z roku 1995 týkajúceho sa legálnosti použitia jadrových zbraní. Ide o jeden z najkontroverzejších posudkov, ktoré boli Medzinárodným súdnym dvorom vydané. Tento posudok sa skladá z dvoch samostatných žiadostí o posudok predložených dvoma orgánmi OSN. Žiadosť o posudok bola prvotne MSD predložená Svetovou zdravotníckou organizáciou, pri ktorej Medzinárodný súdny dvor najprv skúmal, či boli splnené všetky tri podmienky konania a v pomere hlasov 11:3 dospel k záveru, že právna otázka nevyplýva z činnosti WHO a preto MSD nemôže vydať posudok na predloženú otázku. Tento posudok skúma predovšetkým splnenie podmienok konania nevyhnutných na vydanie posudku a demonštruje postup MSD pri overovaní týchto podmienok.

Zároveň so žiadosťou o posudok od WHO podalo žiadosť o posudok aj Valné zhromaždenie OSN. Na rozdiel od žiadosti WHO Medzinárodný súdny dvor rozhodol, že podľa čl. 96, ods. 1 Charty OSN je VZ OSN oprávnené žiadať MSD o posudok v akejkoľvek právnej otázke. Za účelom vydania relevantného posudku musel MSD preskúmať použiteľné právo, predovšetkým Chartu OSN, ktorá upravuje použitie

sily v ozbrojenom konflikte a právo ozbrojených konfliktov, najmä medzinárodné humanitárne právo. Najkontroverznejším vyjadrením MSD v súvislosti s týmto posudkom bolo vyhlásenie, že „vo všeobecnosti by použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní mala byť v rozpore s medzinárodným vojnovým právom, predovšetkým s princípmi a zásadami medzinárodného humanitárneho práva. Avšak s ohľadom na súčasný stav medzinárodného práva a skutočnosti, ktoré má k dispozícii, MSD nemôže dospieť k definitívnemu záveru, či by použitie alebo hrozba použitia jadrových zbraní mala byť považovaná za legálnu alebo nelegálnu v extrémnom prípade sebaobranu, kedy samotná existencia štátu je ohrozená.“²¹⁴ Táto časť posudku bola prijatá v pomere hlasov 7:7 s rozhodujúcim hlasom Predsedu MSD. Ide prijatie posudku s najmenšou možnou väčšinou sudcov ku ktorému bol vydaný veľký počet stanovísk, ktoré dokonale odrážajú rôznorodosť názorov medzinárodného spoločenstva na danú otázku.

Hoci pri posudkovej činnosti plní MSD dôležitú úlohu interpretátora medzinárodného práva a aj v tomto posudku vydal komplexnú analýzu predovšetkým medzinárodných humanitárnych pravidiel domnievame sa, že tento posudok vydaný MSD je natoľko abstraktný a nejasný, že ním Medzinárodný súdny dvor neprispel k interpretácii a ozrejmieniu právneho postavenia jadrových zbraní.

Úlohou sporového konania MSD je rozhodovať spory podľa medzinárodného práva. Tento typ konania má pevne stanovené procesné pravidlá a sporovými stranami môžu byť len suverénne štáty, ktoré sú členmi OSN alebo štáty, ktoré pristúpili k Štatútu MSD prípadne prijali jeho jurisdikciu. Rozsudky MSD sú pre sporové strany záväzné a konečné. Opätovne preskúmanie rozsudku je prípustné len v prípade, že by sa objavila skutočnosť podstatného významu, ktorá by nebola v čase vynesenia rozsudku známa. V prípade ak dôjde k sporu vo veci významu alebo rozsahu rozsudku môžu štáty požiadať Medzinárodný súdny dvor o výklad tohto rozsudku.

Sporové konanie pred Medzinárodným súdnym dvorom sme predstavili na príklade sporu o územnú suverenitu nad chrámom Preah Vihear. V tomto spore Kambodža ako žalujúca strana tvrdí, že Thajsko porušilo kambodžskú územnú zvrchovanosť nad oblasťou chrámu Preah Vihear. Thajsko naopak tvrdilo, že daná oblasť leží na thajskej strane spoločnej hranice medzi oboma krajinami, a je pod zvrchovanosťou Thajska. MSD najprv skúmal, či má jurisdikciu na vydanie rozsudku. Následne skúmal Zmluvu z 13. Februára 1904, na základe ktorej mali byť určené hranice medzi štátmi

²¹⁴ International Court of Justice: *Legality of the threat or use of nuclear weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [cit.2015-17-02]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>> čl. 105

a vypracovaná konkrétna mapa, ktorá sa stala hlavným zdrojom konfliktu. Na základe podrobnej analýzy Zmluvy z 13. februára 1904 a mapy, ktorá tvorí jej prílohu MSD rozhodol, že územná suverenita nad chrámom Preah Vihear patrí Kambodžskému kráľovstvu; a že Thajské kráľovstvo je povinné stiahnuť svojich vojakov, policajné sily alebo iných strážcov, ktorí okupujú chrám Preah Vihear a jeho okolie. Napriek rozsudku MSD, ktorý je pre sporové strany záväzný bolo toto miesto predmetom sporu aj o takmer 60 rokov neskôr. V dôsledku thajskej okupácie požiadala Kambodža MSD v roku 2011 o interpretáciu rozsudku z roku 1962 a zároveň o zavedenie dočasných opatrení na ochranu práv účastníkov konania. MSD kambodžskej žiadosti vyhovel a najprv zaviedol dočasné opatrenia, ktoré prikazovali obom stranám stiahnuť zo sporového územia svoj vojenský personál. Následne interpretoval rozsudok z roku 1962 ktorý jednohlasne potvrdil a zároveň presne definoval okolie chrámu, ktoré patrí pod kambodžskú územnú suverenitu.

Hoci bol tento rozsudok vydaný v roku 1962 celkom jasný, a dokonca bol v roku 2013 interpretovaný a znovu potvrdený, spor medzi krajinami ešte stále nie je vyriešený. Vynútenie rozhodnutí MSD je značne problematické. Hoci sú rozsudky záväzné a v prípade neplnenia záväzkov majú sporové strany možnosť obrátiť sa na BR OSN, ktorá môže zakročiť v súlade s kapitolou VI alebo VII Charty OSN, takéto kroky sú značne problematické a málo využívané.

Napriek jeho značným nedokonalostiam predstavuje Medzinárodný súdny dvor najdôležitejšiu a jedinečnú platformu pre mierové riešenie sporov. Taktiež má dôležitú úlohu pri rozvoji medzinárodného práva a teda v celom medzinárodnom spoločenstve.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

1. DAVID, Vladislav – SLADKÝ, Pavel – ZBOŘIL, František. 2004. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: Linde Praha, 2004. ISBN 80-7201-473-0
2. KLUČKA, Ján. 2004. *Medzinárodné právo verejné (všeobecná časť)*. Bratislava: Iura Edition, 2004. 296 s. ISBN 80-89047-90-4
3. KLUČKA, Ján. 2011. *Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť)*. 2. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2011. 725 s. ISBN 978-80-8078-414-0
4. MRÁZ, Stanislav – POREDOŠ, František – VRŠANSKÝ, Peter. 2003. *Medzinárodné verejné právo*. 1. vydanie. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2003. 380 s. ISBN 80-7160-175-6
5. MRÁZ, Stanislav. 2011. *Medzinárodné právo verejné*. 1. vydanie. Bratislava: Ekonóm, 2011. 282 s. ISBN 978-80-225-3148-1
6. PAWAKAPAN, Puangthong R. 2013. *State and Uncivil Society in Thailand at the Temple Preah Vihear*. 2013. 125 s. ISBN: 978-981-4459-90-7
7. POTOČNÝ, Miroslav. 1978. *Mezinárodní právo veřejné*. 2. vydanie. Praha: Panorama, 1978. 452 s. 11-038-78
8. SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. 2001. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vydanie. Praha: ASPI Publishing, 2001. 448 s. ISBN 80-85963-82-5
9. SHAHABUDDEEN, Mohamed. 2011. *Precedent In The World Court*. Cambridge: Grotius Publications, Cambridge University Press. 2011. 268 s. ISBN 9780511835636
10. VALÚCH, Jozef – RIŠOVÁ, Michaela – SEMAN, Radoslav. 2011. *Právo medzinárodných organizácií*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2011. 378 s. ISBN 978-80-7400-368-4
11. VRŠANSKÝ, Peter – VALUCH, Jozef. 2012. *Medzinárodné právo verejné – Všeobecná časť*. 1. vydanie. Bratislava: Eurokódex. 416 s. ISBN 978-80-89447-71-8

Odborné články:

1. BRABANDERE, Eric: *Individuals in Advisory Proceedings Before the International Court of Justice: Equality of the Parties and the Court's*

- Discretionary Authority*. [on-line]. [cit.2015-06-06]. Dostupné na internete: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2175429>
2. CAUSAY, Peter: *Borders on the Fantacstic: Mimesis, Violence, and Landscape at the Temple of Preah Vihear*. In: *Modern Asian Studies*. Volume 32, Issue 04, October 1998, s.849-890
 3. DEWES, Kate - GREEN Robert.: *The World Court Project: History and consequences*. In: *Canadian Foreign Policy Journal*. [online]. [cit.2015-07-11]. Dostupné na internete: <http://www.disarmsecure.org/publications/papers/the_world_court_project_history_and_consequences.php>
 4. GREENWOOD, Christopher: *The Advisory Opinion on nuclear weapons and the contribution of the International Court to international humanitarian law*. In: *International Review of the Red Cross*, No. 316. [online]. [cit.2015-21-02]. Dostupné na internete: <<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jnfp.htm>>
 5. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Current Members*. In: *Portál Medzinárodného súdneho dvora*. [online]. [cit.2015-31-05]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=2&p3=1>>
 6. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Hisotry*. In: *Portál Medzinárodného súdneho dvora*. [online]. [cit.2015-31-05]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=1#Permanent>>
 7. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *List of advisory Proceedings*. In: *Portál Medzinárodného súdneho dvora*. [online]. [cit.2015-06-06]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=4&sort=1&p3=0>>
 8. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Members of the Court*. In: *Portál Medzinárodného súdneho dvora*. [online]. [cit.2015-20-10]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=2>>
 9. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *The Registry*. In: *Portál Medzinárodného súdneho dvora*. [online]. [cit.2015-03-06]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/registry/index.php?p1=2t>>
 10. MCCORMACK, Timothy L.H.: *A non liquet on nuclear weapons – The ICJ avoids the application of general principles of international humanitarian law*. In: *International Review of the Red Cross*, No. 316. [online]. [cit.2015-21-02].

- Dostupné na internete:
<<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jnfq.htm>>
11. MOHR, Manfred: *Advisory Opinion of the International Court of Justice on the legality of the use of nuclear weapons under international law – A few thoughts on its strengths and weaknesses*. In: *International Review of the Red Cross*, No. 316. [online]. [cit.2015-08-11]. Dostupné na internete:
<<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jnfs.htm>>
12. ONDREJ, Jan: *Význam Haagske mierovej konferencie z roku 1899 pro vývoj práva ozbrojených konfliktu*. In: *Mezinárodní vztahy 1/2000*. [online]. [cit.2015-15-02]. Dostupné na internete: <<https://mv.iir.cz/article/view/1244>>
13. ROTH, William: *Preah Vihear decision is not the end of territorial row*. In: *Bangkok Post*, 18.03.2013. [online]. [cit.2016-13-03]. Dostupné na internete: <<http://www.bangkokpost.com/archive/preah-vihear-decision-is-not-the-end-of-territorial-row/380347>>

Pramene práva:

1. *Dodatkový protokol k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí medzinárodných ozbrojených konfliktov*. [online]. Dostupné na internete: <www.zbierka.sk/sk/predpisy/168-1991-zb.p-1082.pdf>
2. *Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.pamiatky.sk/content/data/obrazky/File/pamiatkovy_urad/evidencia%20pamiatok/SKD/dohovor_skd.pdf>
3. *Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídie*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/1955-32>>
4. *Dohovor o zákaze vojenského alebo akéhokoľvek iného nepriateľského použitia prostriedkov meniacich životné prostredie*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/1980-77>>
5. GENERAL ASSEMBLY: *Resolution 49/75. General and complete disarmament*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.un.org/documents/ga/res/49/a49r075.htm>>
6. *Charta Organizácie spojených národov*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.mzv.sk/servlet/newyorkosn?MT=/App/WCM/ZU/NewYorkOSN/mai>>

n.nsf/vw_ByID/ID_621F5291AE4A5FD4C125715B004FFE51_SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/ZU/NewYorkOSN/main.nsf/vw_ByID/ID_14A4A60B573D8E62C12570DD0048A478_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&HM=25-Charta&OB=0>

7. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Advisory Opinion of 16 October 1975*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/61/6195.pdf>>
8. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand) – Application instituting proceedings and pleadings*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9249.pdf>>
9. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Preliminary objections - Judgment of 26 May 1961*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4857.pdf>>
10. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Merits - Judgment of 15 June 1962*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>>
11. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Oral Arguments Concerning the Merits – Eleventh public hearing*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/11225.pdf>>
12. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Case concerning the temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)- Oral Arguments Concerning the Merits – 12. Questions put by the Court*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/11225.pdf>>
13. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Counter-Memorial of the Royal Government of Thailand*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9253.pdf>>
14. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge ad hoc Cot*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17712.pdf>>
15. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge ad hoc Guillaume*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16578.pdf>>

16. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge ad hoc Guillaume*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17710.pdf>>
17. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge Ferrari Bravo (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7411.pdf>>
18. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge Ferrari Bravo (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7507.pdf>>
19. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge Herczegh (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7501.pdf>>
20. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge Koroma*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16568.pdf>>
21. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge Ranjeva (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7409.pdf>>
22. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge Shi*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7503.pdf>>
23. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of Judge Vereshchetin*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7505.pdf>>
24. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Declaration of President Bedjaoui (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7499.pdf>>
25. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Higgins*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7525.pdf>>
26. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting opinion of Judge Koroma*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7419.pdf>>
27. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Koroma*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7523.pdf>>

28. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Moreno Quintana (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4881.pdf>>
29. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Oda*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7517.pdf>>
30. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting opinion of Judge Shahabuddeen (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7415.pdf>>
31. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Shahabuddeen*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7519.pdf>>
32. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting opinion of Judge Weeramantry*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7417.pdf>>
33. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Weeramantry*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7521.pdf>>
34. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Wellington Koo*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4883.pdf>>
35. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Wellington Koo*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4885.pdf>>
36. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of President Owada*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16566.pdf>>
37. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Vice-President Schwebel*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7515.pdf>>
38. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Ad hoc Cot*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16580.pdf>>

39. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Al-Khasawneh*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16570.pdf>>
40. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Donoghue*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16576.pdf>>
41. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Dissenting Opinion of Judge Xue*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16574.pdf>>
42. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt, Advisory Opinion*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/65/6303.pdf>>
43. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Joint Declaration of Judge Tanaka and Judge Morelli - Judgment of 15 June 1962*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4871.pdf>>
44. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Joint Declaration of Judges Owada, Bennouna and Gaja*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17706.pdf>>
45. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons – Order fixing time-limits*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/10365.pdf>>
46. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons - Advisory Opinion of 8 July 1996*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>>
47. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict – Advisory Opinion of 8 July 1996*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7407.pdf>>
48. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Mémoire du Gouvernement du Royaume du Cambodge*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9250.pdf>>
49. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Preliminary objections of the government of Thailand*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/9259.pdf>>

50. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Request by WHO for an Advisory opinion, Order fixing time-limits*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/10317.pdf>>
51. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Request by WHO for an Advisory opinion, Extension of time-limit*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/10345.pdf>>
52. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Request for Advisory Opinion*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7648.pdf>>
53. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Application instituting proceedings (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16470.pdf>>
54. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Request by the Kingdom of Cambodia for the indication of provisional measures (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16472.pdf>>
55. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Request for the indication of provisional measures (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16564.pdf>>
56. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Judgment of 11 November 2013*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17704.pdf>>
57. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the temple of Preah Vihear – Judgment of 11 November 2013*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17704.pdf>>
58. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Separate Opinion of Judge Cançado Trindade*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/16572.pdf>>

59. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Separate Opinion of Judge Cançado Trindade*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/151/17708.pdf>>
60. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Separate Opinion of Judge Fleischhauer*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7513.pdf>>
61. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Separate Opinion of Judge Guillaume (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7509.pdf>>
62. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Separate opinion of Judge Oda (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/7413.pdf>>
63. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Separate Opinion of Judge Ranjeva (translation)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7511.pdf>>
64. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Separate Opinion of Sir Gerald Fitzmaurice*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4879.pdf>>
65. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Separate Opinion of Vice-President Alfaro*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4877.pdf>>
66. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Summary of the Advisory Opinion of 8 July 1996*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/93/14167.pdf>>
67. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *Summary of the Judgment of 15 June 1962*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/45/4873.pdf>>
68. INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: *The General Assembly of the United Nations requests an advisory opinion on the legality of the threat or use of nuclear weapons*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/10359.pdf>>
69. *Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.amnesty.sk/wp->

- content/uploads/2012/01/Medzin%C3%A1rodn%C3%BD-pakt-o-ob%C4%8Dianskych-a-politick%C3%BDch-pr%C3%A1vach.pdf>
70. *Rokovací poriadok Medzinárodného súdneho dvora (1978)*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/documents/index.php?p1=4&p2=3&>>
 71. SECURITY COUNCIL: *Resolution 984 (1995) Adopted by the Security Council at its 3514th meeting, on April 11 1995*. [online]. Dostupné na internete: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/106/06/PDF/N9510606.pdf?OpenElement>>
 72. SECURITY COUNCIL: *Resolution of 15 October 1946*. [online]. Dostupné na internete: <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/9\(1946\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/9(1946))>
 73. *Štatút Medzinárodného súdneho dvora*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/documents/index.php?p1=4&p2=2&p3=0>>
 74. *Viedenský dohovor o zmluvnom práve*. [online]. Dostupné na internete: <http://www.ucps.sk/VIEDENSKY_DOHOVOR_o_zmluvnom_prave>
 75. WORLD HEALTH ORGANIZATION: *Agreement between the United Nations and the World Health Organization*. [online]. Dostupné na internete: <<http://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/agreements-with-other-inter-en.pdf>>
 76. WORLD HEALTH ORGANIZATION: *Constitution of the World Health Organization*. [online]. Dostupné na internete: <http://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf>
 77. WORLD HEALTH ORGANIZATION: *Forty-sixth World Health Assembly*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.iilj.org/courses/documents/ResolutionoftheWorldHelathOrganization.pdf>>
 78. *Zmluva o nešírení jadrových zbraní*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.ujd.gov.sk/files/legislativa/NPT-Sk.pdf>>